

భాగవత గణనాధ్యాయ

పోతన తెలుగు

భాగవతము

షష్ఠ స్కంధము

జులై ౧౫, ౨౦౨౩

[Pick the date]

Copy Rights :

Pothana Telugu Bhagavatam by [V Sambasiva Rao](#) is licensed under a [Creative Commons Attribution-Non-Commercial 2.5 India License](#) as of September 2009

పోతన తెలుగు భాగవతము - షష్ఠ స్కంధము

తృతీయ ప్రచురణ 2014

ప్రథమ ప్రచురణ 2010

ద్వితీయ ప్రచురణ 2013

రచయిత బమ్మెర పోతన

సంకలన కర్త ఊలపల్లి సాంబశివ రావు.

vsrao50@gmail.com

+91 9959613690

ప్రచురణ తెలుగుభాగవతం.ఆర్గ్

చదువుకుండా భాగవతం; బాగుపడదాం మనం అందరం

షష్ఠ స్కంధము

భూమిక

చదువుకుందా భాగవతం; బాగుపడదాం మనం అందరం

సంస్కృత భాగవత కర్త పరాశర తనయుడు వ్యాసభగవానులు.

ఆ భాగవత ప్రయోక్త వ్యాసుని తనయుడు శుకబ్రహ్మ.

ప్రస్తుతం అందుబాటులో ఉన్న ఆంధ్రీకరించబడిన సంస్కృత మూల భాగవతాన్ని పోతన భాగవతం అంటారు. యిది 15వ శతాబ్దంలో రూపుదిద్దుకుంది. కాని మొత్తం అంతా పోతన ప్రణీతం కాదన్నది యధార్థం. కొన్ని భాగాలు లుప్తం కావటం వలన కాని, పోతనా మాత్యులే విడిచి పెట్టుటచేత కాని, శిష్యులకు కొంత భాగం చేయమని అప్పజెప్పుట వలన కాని యితరులచే పూరించ బడింది. అలా లుప్తం కాడానికి కారణంగా అప్పటి పరిపాలకుడు వేమారెడ్డి తనకు అంకితమిమ్మన్నా యివ్వలేదన్న కోపంతో భూస్థాపితం చేసాడని. తరువాత వాటిని బయటకు తీసినా అనేక తాళపత్రాలు చెడిపోయా యని అంటారు. అవేకాక కాలప్రభావం అనండి, రాజకీయ అలజడులు అనండి, మరోటి అనండి యేమైతేనేం స్కంధాలు, పదాలు, పద్యాలు కొన్ని పూరించబడుట జరిగింది, ప్రక్షిప్తం కావటం జరిగింది.

వాటిని పక్కనపెట్టి, అలా పూరించిన వాటిని స్థూలంగా తీసుకుంటే పంచమ స్కంధము, షష్ఠ స్కంధము, ఏకాదశ ద్వాదశ స్కంధాలు; గంగన, సింగయ, నారయ కృతాలు అనవచ్చు. షష్ఠ స్కంధలో ఏరుచూరి సింగయ కవి మాత్రమే

అదొక స్వతంత్ర రచన వలె భాగవతారంభలో పాటించిన సంప్రదాయాన్ని యనుసరించి సకల దేవతా ప్రార్థన, పూర్వకవి వందనం, కృతిపతి నిర్ణయం, గ్రంథకర్త వంశవర్ణన, షష్ఠ్యంతాలు యిచ్చారు. షష్ఠ స్కంధంలో అజమిళోపాఖ్యానం, వృత్రాసుర వృత్రాంతం, ధధీచి మహర్షి త్యాగం, దేవాసుర యుద్ధం, చిత్రకేతోపాఖ్యానం మున్నగు మిక్కిలి రసవత్తర ఘట్టాలను సింగయగారు బహు చక్కగా వర్ణించారు. ఎందరో యితర కవులు కూడ షష్ఠస్కంధం వ్రాసినా, బమ్మెర పోతనామాత్యుని సరళిని దగ్గరగా అనుసరించిన కారణం వలననే పోతన భాగవతంలో సింగయ కృతి సుస్థిర స్థానం పొందింది అంటారు పండితులు. అది యేమైనా నిశ్చయంగా వారి జన్మాంతర సుకృత విశేషం వల్లనే పోతన భాగవతంలో స్థానం పొందగలిగారు అని చెప్పవచ్చు.

చిన్న చిన్న పదాలలో చక్కటి భావాన్ని అలవోకగా ప్రస్ఫుటం చేయటంలో వీరిది అందేవేసిన చెయ్యి. వీరు బహుభందో ప్రయోగ సమర్థులు. 9014 పద్యగద్యలతో ఉన్న బృహత్తందం పోతన తెలుగు భాగవతంలో తరచి చూస్తే 31 ఛందోరీతులు ఉన్నాయి. వాటిలో ఒకమారు మాత్రమే వాడిన ఛందోరీతులు పది ఉన్నాయి. సింగయ 24 రకాల ఛందోప్రక్రియలు ప్ర.గించాడు. పోతన తెలుగు భాగవతం మొత్తంలో ఒకమారు ప్రయోగించిన 10 ఛందోప్రక్రియలలో **మహాస్రగ్ధర, తోటకము, మంగళమహాశ్రీ, వనమయూరము, శ్లోకము, స్రగ్విణి** ఆరింటిని, 631 పద్యగద్యలు గల తన షష్ఠ స్కంధంలో, సింగయ ప్రయోగించారు. అవి కాక తన షష్ఠ స్కంధంలో ఒకమారు ప్రయోగించిన ఛందోప్రక్రియలు **ఇంద్రవ్రజము, ఉత్సాహము, స్రగ్ధర, మూడు** ఉన్నాయి.

పూర్వకవులను సంభావిస్తూ సింగయ వ్యాసుని స్మరించి రెండు పద్యాలు, ఇతర పూర్వ కవులను ఉద్దేశించి ఒక సీసపద్యం వ్రాసి,

ఎమ్మెలు చెప్పనేల? జగమెన్నగఁ బన్నగరాజశాయికిన్
సొమ్ముగ వాక్యసంపదలు సూటలు చేసినవాని భక్తి లో
నమ్మినవాని భాగవత నైష్ఠికుడై తగువానిఁ బేర్చితో
బమ్మెట పోతరాజుఁ గవిపట్టపురాజుఁ దలంచి మ్రొక్కెదన్.

అని ఒక ప్రత్యేక ఉత్పలమాలను వేసారు పోతనామాత్యులవారికి. ఈ పద్యంలో పోతరాజు అనటం భాగవత నైష్ఠికుడు అనటం సింగయకు ఆయన యెడల గల భక్తికి నిదర్శనంగా చెప్పవచ్చు.

కవకవనై పదనూపుర

రవరవ లాగుబ్బుకొన్న రతిపతి గతులం

జివచివనై విటు చెవులకు

రవళిన్ రతిసల్పు రతుల రవరవ గనియెన్.

అంటు అజామిఱోపాఖ్యానంలో గలగలలాడుతో మదన క్రీడ సాగిస్తున్న వృషలిని వర్ణనతో కూడ పండితుల ప్రశంస పొందినవాడు సింగయ. ఇంత రసవత్తరంగా శృంగారం వర్ణించిన చేతితోనే భక్తిరసాన్ని పునరుజ్జీవితుడైన దక్షుని నోట ఎంతో చక్కగా జాలువారించాడు

సర్వశుఁడు సర్వాత్ముఁడు

సర్వగతుం డచ్యుతుండు సర్వమయుండై

సర్వంబుఁ జేరి కొలువగ

సర్వగుఁడై దక్షునకుఁ బ్రసన్నుం డయ్యెన్.

బాగా ఆకలివేసేస్తున్న ఆవు దూడలు, ఇంకా సరిగా ఈకలు రానట్టి పక్షికూనలు తల్లికోసం ఎంతగా తపిస్తాయో; భర్త విదేశాలకు వెళ్తే యువతి భర్తను కోరి ఎంత తహతహలాడి పోతుందో, అంత గట్టిగా నిన్ను జేరాలని అంతగా ఆరాటపడు తున్నానయ్యా నారాయణా! శ్రీహరి! అని ప్రార్థిస్తున్నది అరివీర భయంకరుడై వృత్రాసురుడనే రాక్షస ప్రభువు.

ఆకలి గొన్న క్రేపులు రయంబున నీకలురాని పక్షులున్

దీకొని తల్లికిన్ మఱి విదేశగతుండగు భర్త కంగజ

వ్యాకులచిత్త యైన జవరాలును దత్తఱ మందు భంగి నో!

శ్రీకర! పంకజాక్ష! నినుఁ జేరఁగ నామది గోరెడుం గదే.

కృతజ్ఞతలు

ఈ కృషికి వలసిన సమస్త పుస్తకముల రచయితలకు, ప్రచురణకర్తలకు, అంతర్జాల సంస్థలకు, సహకరించిన ప్రోత్సాహించిన మిత్రులకు, ఇతర వ్యక్తులకు, మా తెలుగుభాగవతం అంతర్జాల జాలగూడు ఆదులను నిర్మించుట నిర్వహించుట మున్నగు వాటికి అమూల్య సహాయం అందించిన వారికి, గాత్ర ప్రదానులకు అంతులేని సహకారం అందించిన కుటుంబ సభ్యులు అందరికి పేరుపేరునా కృతజ్ఞతలు.

ఊలపల్లి సాంబశివ రావు, భాగవత గణనాధ్యాయి.

పోతన తెలుగు భాగవతము

సంప్రదించిన ముఖ్య గ్రంథాలు

శ్రీమద్భాగవతము : సుందర చైతన్య స్వామి : సెట్టు

శ్రీమద్భాగవత ప్రకాశము (షష్ఠ స్కంధము వరకు) : 2003లో : మాస్టర్ ఇ కె
బుక్ ట్రస్ట్, విశాఖపట్నం : సెట్టు

శ్రీమదాంధ్రమహాభాగవతము, దశమస్కంధము, (టీక తాత్పర్యముల
సహితము) : 1992లో : శ్రీసర్వారాయ ధార్మిక విద్యాసంస్థ, కాకినాడ -
533001 : సెట్టు.

శ్రీమదాంధ్రమహాభాగవతము (12 స్కంధములు) : 1956లో : వెంకట్రామ అండ్
కో., బెజవాడ, మద్రాసు : సెట్టు

శ్రీమదాంధ్రమహాభాగవతము (12 స్కంధములు) : 1924లో : అమెరికన్
ముద్రాక్షరశాల, చెన్నపట్నము : పుస్తకము

శ్రీమదాంధ్ర మహా భాగవత పురాణరాజము (12 స్కంధములు) - వ్రాతప్రతి -
కృషి ఎవరిదో తెలపబడనిది.

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము, సప్తమ స్కంధము టీక తాత్పర్య సహితము :
1968లో : వావిళ్ళ రామస్వామి అండ్ సన్స్, చెన్నపురి : పుస్తకము

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము (అష్టమ నుండి ఏకాదశ స్కంధము వరకు) : వావిళ్ళ
రామస్వామి అండ్ సన్స్, చెన్నపురి : పుస్తకము

శ్రీ మహాభాగవతము (12 స్కంధములు) : 1983లో : ఆంధ్ర సాహిత్య ఎకడమి,
హైదరాబాదు - 500004 : సెట్టు

శబ్దార్థ చంద్రిక : 1942లో : వావిళ్ళ రామస్వామి అండ్ సన్స్, చెన్నపురి :
పుస్తకము

శబ్దరత్నాకరము (బి. సీతారామాచార్యులువారి) : 2007లో : ఆసియన్
ఎడ్యుకేషనల్ సర్వీసెస్, న్యూఢిల్లీ, చెన్నై : పుస్తకము

విద్యార్థి కల్పతరువు (విద్యాన్ ముసునూరి వెంకటశాస్త్రిగారి) : 1959లో :
వెంకట్రామ అండ్ కో., బెజవాడ, మద్రాసు : పుస్తకము

విక్టరీ తెలుగు వ్యాకరణము : విక్టరీ పబ్లిషర్స్, విజయవాడ, 520002 :
పుస్తకము

లిటిల్ మాస్టర్స్ డిక్షనరీ - ఇంగ్లీషు - తెలుగు : 1998లో : పుస్తకము

ట్రొన్స్ ఇంగ్లీషు - తెలుగు నిఘంటువు : పుస్తకము

పోతన తెలుగు భాగవతము (12 స్కంధములు) : 1990 దశకములో : తితిదే
వారి ప్రచురణ : సెట్టు

పెదబాలశిక్ష (గాజుల రామారావు) : గాజుల రామారావు : పుస్తకము

తెవికె - (తెలుగు వికీజిడియా) : అంతర్జాలము

తెలుగు పర్యాయపద నిఘంటువు (ఆచార్య జి ఎన్ రెడ్డిగారి) : 1998లో :

విశాలాంధ్ర పబ్లిషింగ్ హౌస్, హైదరాబాదు - 500001 : పుస్తకము

గజేంద్రమోక్షము : సుందర చైతన్య స్వామి : పుస్తకము

అనంతుని ఛందము : 1921లో : వావిళ్ళ రామస్వామి అండ్ సన్స్, చెన్నపురి :
పుస్తకము

శ్రీసూర్యారాయాంధ్ర నిఘంటువు, 1982 : సాహిత్య ఎకాడమీ వారి ముద్రణ.

సంజ్ఞలు - చిహ్నాలు

పద్యగద్యలకు వాడిన సంజ్ఞ = స₁-స₂-ప.

స₁ = స్కంధం సంఖ్య. 5, 10 ల దశాంశ స్థానం లోని 1, 2 పంచమ, దశమ స్కంధాల భాగాలని సూచిస్తుంది. మిగతా వాటికి దశాంశ స్థానం ఉండదు.

స₂ = ఆ స్కంధంలోని పద్యగద్య యొక్క వరుస సంఖ్య. దశాంశ స్థానంలో 1 ఉంటే అంది సీస పద్యం కింది తేటగీతి / ఆటవెలదిని సూచిస్తుంది. మిగతా వాటికి దశాంశ స్థానం ఉండదు.

ప = పద్యగద్య పేరు సూచిస్తుంది. పద్యగద్యల సంజ్ఞల జాబితా “పోతన తెలుగు భాగవతములో వాడబడిన ఛందోప్రక్రియలు. చిహ్నాలు, సంఖ్యలు”లో ఉన్నాయి.

ఈ జాబితాలోని సంఖ్య ఈ స్కంధంలో ఆ పద్యగద్య లెన్నున్నాయో సూచిస్తుంది.

పద్యాలలోని అక్షరం కింది గీత యతి స్థానాలని సూచిస్తుంది.

పద్యాలలోని అక్షరం **బొద్దుగా ఉండటం ప్రాస** స్థానాన్ని సూచిస్తుంది.

వృత్తాల వారీ పద్యాల లెక్క

పద్యగద్యములు 631 + తేసీతో 41 + ఆసీతో 34 = 606			
పద్యం	షష్ఠ స్కంధము	పద్యం	షష్ఠ స్కంధము
మొత్తం	606		
వ.	108	ఇ.	1
క.	147	ఉత్సా.	1
సీ.	75	స్తద్ధ.	1
తేసీతో.	41	మస్త.	1
మ.	10	తో.	1
చ.	32	మంగ.	1
ఉ.	49	వన.	1
ఆ.	46	శ్లో.	1
తే.	32	ప్రగ్వి.	1
శా.	10		
ఆసీతో.	34		
మత్త.	4		
త.	5		
లగ్నా.	3		
గ.	1		

పోతన తెలుగు భాగవతము

షష్ఠ స్కంధము

విషయ సూచిక

6-1- ఉపోద్ఘాతము	1
6-2- కృతిపతి నిర్ణయము	4
6-3- గ్రంథకర్త వంశవర్ణనము	7
6-4- షష్ఠ్యంతములు	9
6-5- కథాప్రారంభము	10
6-6- అజామిళోపాఖ్యానము	17
6-7- చంద్రుని ఆమంత్రణంబు	56
6-8- హంసగుహ్య స్తవరాజము	62
6-9- శబళాశ్వలబోధించుట	74
6-10- బృహస్పతి తిరస్కారము	82
6-11- దేవాసుర యుద్ధము	86
6-12- శ్రీమన్నారాయణ కవచము	93
6-13- వృత్తాసుర వృత్తాంతము	103
6-14- చిత్రకేతోపాఖ్యానము	145
6-15- సవిత్సవంశ ప్రవచనాది కథ	170
6-16- మరుద్గణంబుల జన్మంబు	172
6-17- పూర్ణి	180

పోతన తెలుగు భాగవతము

షష్ఠ స్కంధము

6-1- ఉపోద్ఘాతము

6-1-శార్దూల విక్రీడితము

శ్రీవత్సాంకిత కౌస్తుభస్ఫురిత లక్ష్మీచారు వక్షస్థల
శ్రీవిభ్రాజితు నీలవర్ణ శుభు రాజీవాక్షుఁ గంజాత భూ
దేవేంద్రాది సమస్తదేవ మకుటోద్ధీప్తోరు రత్నప్రభా
వ్యావిధాంఘ్రిసరోజు నచ్యుతుఁ గృపావాసుం బ్రశంసించెదన్.

6-2-ఉత్పలమాల

నిండుమతిం దలంతుఁ గమనీయ భుజంగమరాజమండలీ
మండనుఁ జంద్రఖండ పరిమండితమస్తకుఁ దారమల్లికా
పాండురవర్ణుఁ జండతరభండను హేమగిరీంద్రచారు కో
దండు మహేశు గంధగజద్రానవభంజను భక్తరంజనున్.

6-3-ఉత్పలమాల

హంసతురంగముం బరమహంసము నంచితదేవతా కులో
త్తంసము నాగమాంత విదితద్రువపుణ్యరమావతంసమున్
కంసజిఘాంసు నంశమును గర్భరసూత్ర సమావృతాంసమున్
హింస నడంచు బ్రహ్మము నహీనశుభంబులకై భజించెదన్.

6-4-ఉత్పలమాల

మోదకహస్తునిన్ సమదమూషకవాహను నేకదంతు లం
బోదరు నంబికాతనయు నూర్జితపుణ్య గణేశు దేవతా
హ్లాదగరిష్ఠు దంతిముఖు నంచిత భక్తఫలప్రదాయకున్
మోదముతోడ హస్తములు మోడ్చి భజించెద నిష్ఠసిద్ధికిన్.

6-5-ఉత్పలమాల

కల్లతనంబు గాక పొడగట్టిన పూర్వపురీతి నేడు నా
యుల్లమునందు నుండుము సమున్నత తేజముతోడ భక్తి రం
జిల్లిన చూపుగూడ విధిజెందిన ప్రోడ బుధాళి నీడ మా
తల్లి దయామతల్లి ప్రణతద్రుమకల్పకవల్లి భారతీ!

6-6-కంద పద్యము

విలసత్కంకణరవరవ
కలితం బగు నభయ వరద కరముల బెరయం
జెలరేగి భక్తులకు నల
కలుములు దయచేయు జలధికన్యకఁ దలతున్.

6-7-కంద పద్యము

కాళికి బహుసన్నుత లో
కాళికిఁ గమనీయ వలయ కరకీలిత కం
 కాళికిఁ దాపస మానస
కేళికి వందనము చేసి కీర్తింతు మదిన్.

6-8-వచనము

అని యిష్టదేవతాప్రార్థనంబు జేసి.

6-9-చంపకమాల

పరమసమాధిదుర్యః బటు పావనకర్మ విధేయు దేవతా
వర నర వంద్య సద్విమలవాక్య జనార్థనకీర్తనక్రియా
భరణ సమర్థు వేద చయ పారగు భవ్యః ద్రికాలవేది భా
సురమతిః గొల్చుటోప్పు బుధశోభితుః బుణ్యః బరాశరాత్మజున్,

6-10-కంద పద్యము

వ్యాసుని భగవత్పద సం
వాసుని నాగమ పురాణ వర విష్ణుకథా
 వాసుని నిర్మల కవితా
 భ్యాసుని పదపద్మయుగము భావించు మదిన్.

6-11-సీస పద్యము

వరకవిత్వోద్దేకి వాల్మీకిః గొనియాడి;
భాగవతార్థ వైభవముః బలుకు
శుకమంజులాలాపు శుకయోగిః బ్రార్థించి;
బాణ మయూరుల ప్రతిభ నోడివి
భాస సౌమల్లిక భారవి మాఘుల;
ఘన సుధా మధుర వాక్యములః దలచి
కాళిదాసుః గవీంద్రకల్పవృక్షముః గొల్చి;
నన్నపాచార్య వర్ణనలః బోగడి

6-11.1-తేటగీతి

వెలయః దిక్కున సోమయాజుల భజించి
యెఱ్ఱనామాత్య భాస్కరు నిచ్చః గొల్చి

సుకవిసోముని నాచనసోమునెఱిగి
కవిమనోనాథు శ్రీనాథు ఘనత మెచ్చి.

6-12-ఉత్పలమాల

ఎమ్మెలు చెప్పనేల? జగమెన్నగఁ బన్నగరాజశాయికిన్
సోమ్ముగ వాక్యసంపదలు సూటలు చేసినవాని భక్తి లో
నమ్మినవాని భాగవత నైష్ఠికుడై తగువానిఁ బేర్మితో
బమ్మెట పోతరాజుఁ గవిపట్టపురాజుఁ దలంచి మ్రొక్కెదన్.

6-13-వచనము

అని సకల సుకవి నికరంబులకు ముకుళిత కరకమలుండనై.

6-2- కృతిపతి నిర్ణయము

6-14-ఉత్పలమాల

ఎయ్యది కర్మబంధముల నెల్ల హరించు విభూతికారణం
బెయ్యది సన్మునీంద్రులకు నెల్లఁ గవిత్యసమాశ్రయంబు ము
న్నెయ్యది సర్వమంత్రముల నేలిన దెయ్యది మోక్షలక్ష్మి రూ
పెయ్యది దానిఁ బల్కెద సుహృద్యము భాగవతాఖ్య మంత్రమున్.

6-15-వచనము

అని శ్రీమహాభాగవత పురాణంబునందు షష్ఠస్కంధం బాంధ్రభాష
 రచియింపంబూని యీ కృతికిం బతిగా నద్దేవుండు గలం డని వితర్కించి నాకుం
 గవిత్యమహత్వంబు సంప్రాప్తంబగు కాలంబు దలంచి నారాయణుండే దైవం బని
 యెఱింగి మనోరథంబు సఫలంబయ్యె నని యీ కృతిఁ గృష్ణార్పణంబు చేసెతిని;

అది యెట్లనిన నేను విద్యాభ్యాసంబునం దగిలి కొండొక నై యుండ నొక్కనాఁడు
దివంబున.

6-16-చంపకమాల

కలిత విశేషవస్త్రములు గట్టి హిమాంబు సుగంధ చందనం
బలఁది వినూత్న భూషణము లారఁగఁ దాల్చి వినోదలీల నిం
పుల మృదుశయ్య నిద్రఁదగఁ బొందినచోఁ గనుపట్టెఁ బల్మఱుం
దలమునఁ గమ్ము కొమ్మెఱుఁగుదండము రూపున నిల్చు పోలికిన్.

6-17-సీస పద్యము

ఉరవడిఁ బ్రాగ్వీధి నుదయించు మార్తాండ;
కోటిబింబచ్ఛాయ గూడినట్లు
హరిహర బ్రహ్మల యాత్మలలో నుబ్బి;
కరుణ యొక్కట మూర్తి బెరసినట్లు
ఖరకర కర తీవ్ర గతినిఁ గరంగుచు;
హేమాద్రి చెంతఁ బె త్తెగసినట్లు
ఫణిరాజ ఫణరాజి మణిగణ విస్ఫూర్తి;
సుషిరంపు వెలిదల చూపినట్లు

6-17.1-తేటగీతి

లుట్టిపడ్డట్లు కట్టెట్ట నూదినట్లు
తేజ మెసఁగంగ నా మ్రొల దివ్యవాణి
పూని సాక్షాత్కరించి సంపూర్ణదృష్టిఁ
జూచి యిట్లని పలికె మంజులముగాను

6-18-ఉత్పలమాల

అటలుఁ బాటలుం జదువు లద్భుతముల్ విననొప్పు వాద్యముల్
సాటి దలంపరాని బలుసాములు మున్నగు విద్యలెల్ల నీ
కాటలు బాట లయ్యె విను మన్నిటికిన్ మెఱుగిడ్డభంగి నా
దాటనఁ జాటుకారపద సాధుకవిత్వముఁ జెప్పు మింపుగన్

6-19-వచనము

అని యానతిచ్చు జగన్మాతృ కృపావలోకన సుశ్లోకుండనై యే నొక్క శ్లోకంబు నా
 క్షణంబ నుడివితె; నది యెట్టి దనిన.

6-20-శ్లోకము

హంసాయ సత్త్వనిలయాయ సదాశ్రయాయ
 నారాయణాయ నిఖిలాయ నిరాశ్రయాయ
 సత్సంగ్రహాయ సగుణాయ సదీశ్వరాయ
 సంపూర్ణ పుణ్యపతయే హరయే నమస్తే.

6-21-వచనము

ఈ శ్లోకం బద్దేవి యంగీకరించె; అంత మేలుకాంచి యానంద భరితుండ నై
 నాటనుండి, చంద్రానుగత యగు చంద్రికయుం బోలె, నారాయణాంకితం బయిన
 కవిత్వ తత్త్వజ్ఞానంబు గోచరం బయ్యె; దానికి ఫలంబుగా గోపికావల్లభుని
 నుల్లంబున నిడికొని.

6-22-అటవెలది

పలుకఁ గలిగె మొదల భాగవతార్థంబు
భర్త గృష్ణుఁ డయ్యె భాగ్య మొదవె
నమ్మతరసముఁ గోర నలరు చింతామణి
పాత్ర సంభవించు భంగి నిపుడు.

6-23-ఆటవెలది

భాగవతము దేటపటుప నెవ్వఁడు జాలు
శుకుఁడు దక్క నరుని సకుఁడు దక్క
బుద్ధి దోచినంత బుదులచే విన్నంత
భక్తి నిగిడినంత పలుకువాడ.

6-24-ఉత్సలమాల

పుట్టిననాటనుండియును, బుట్టద యెట్టియ దట్టు నైనఁ జే
పట్టి నుతింపఁ జిత్తము శుభం బగు మద్వరవాక్యసీమకుం
బట్టము గట్టినాడ హరిఁబాయక తత్కథనామృతంబు నే
నుట్టిపడంగఁ జెప్పుదు బుద్ధోత్తము లానుఁడు శ్రోత్రపద్ధతిన్.

6-25-వచనము

అని.

6-3- గ్రంథకర్త వంశవర్ణనము

6-26-సీస పద్యము

శ్రీవత్స గోత్రుండు శివభక్తి యుక్తుఁ డా;
పస్తంబ సూత్రుఁ డపార గుణుఁడు
నేర్పూరి శాసనుం డెఱ్ఱున ప్రెగ్గడ;
పుత్రుండు వీరన పుణ్యమూర్తి
కాత్మజుం డగు నాదయామాత్యునకుఁ బోల;
మాంబకు నందను లమితయశులు
కసువనామాత్యుండు పునుఁడు వీరనమంత్రి;
సింగధీమణియు నంచితగుణాఢ్యు

6-26.1-తేటగీతి

లుద్భవించిరి తేజంబు లూర్జితముగ
సొరది మూర్తి త్రయం బన శుభ్రకీర్తిఁ
బరఁగి రందులఁ గసువనప్రభువునకును
ముమ్మడమ్మను సాధ్వీ యిమ్ములను వెలసె.

6-27-ఉత్పలమాల

అడదు భర్తమాట కెదురాడదు వచ్చినవారి వీడగా
నాడదు పెక్కుభాష లెడనాడదు వాకిలి వెళ్ళి, కల్ల మా
టాడదు మిన్నకేని సుగుణావళి కిందిరగాక సాటి యే
చేడియ లేరుచూరికుల శేఖరు కస్వయ ముమ్మడమ్మకున్?

6-28-కంద పద్యము

ఆ కసువయమంత్రికేఁ బు
ణ్యాకల్పశుభాంగి ముమ్మడమ్మ మమున్న
వ్యాకుల చిత్తుల నిరువుర
శ్రీకర గుణగణులఁ బుణ్యశీలురఁ గాంచెన్.

6-29-కంద పద్యము

అంగజసమ లావణ్య శు
భాంగులు హరి దివ్యపదయుగాంబుజ విలస
ద్భుంగాయమాన చిత్తులు
సింగయ తెలగయలు మంత్రిశేఖరు లనగన్.

6-30-కంద పద్యము

అందగ్రజుండ శివపూ

జం దనరినవాఁడ విష్ణుచరితామృత ని

ష్యంది పటు వాగ్విలాసా

నందోచిత మానసుండ నయకోవిదుఁడన్

6-31-వచనము

కావునం గృష్ణపాదారవింద సందర్శ నాదర్శతలాయమాన చిత్తుండ నై.

6-4- షష్ఠ్యంతములు

6-32-కంద పద్యము

శ్రీపతికి మత్పతికి నుత

గోపతికిఁ ద్రిలోకపతికి గురుజనబుధ సం

తాప నివారణ మతికిని

బ్రాహ్మతసనకాది తతికి బహుతర ధృతికిన్,

6-33-కంద పద్యము

హరికి గురు కలుషకుంజర

హరికి బలాభీలహరికి నంతస్థిత గ

హ్వారికి నరహరికి రక్షిత

కరికిఁ గరాగ్రస్థిగిరికి ఘనతరకిరికిన్.

6-34-కంద పద్యము

గుణికి సమాశ్రిత చింతా

మణికి మహేంద్రాది దివిజమండల చూడా

మణికిఁ బ్రకల్పితశయ్యా
పణికి నురోభాగ కౌస్తుభప్రియమణికిన్,

6-35-కంద పద్యము

కంసాసుర సంహారున
కంసాచిత కర్ణకుండ లాభరణునకున్
హింసాపర పరమస్తక
మాంసకరాళిత గదాభిమత హస్తునకున్.

6-36-కంద పద్యము

వర యోగిమాన సాంతః
కరణ సుధాంబోధి భావకల్లోల లస
త్పరతత్త్వశేషశాయికిఁ
జిరదాయికి సకలభక్తచింతామణికిన్

6-5- కథాప్రారంభము

6-37-వచనము

సమర్పింతంబుగా నా యొనర్పం బూనిన షష్ఠస్కంధంబునకుఁ గథాప్రారంభక్రమం
బెట్టిదనిన, హరి చరణస్మరణ పరిణామ వినోదులయిన శౌనకాదులకు నిఖిల
పురాణోపాస నిర్ణయ విఖ్యాతుండైన సూతుం డిట్లనియె.

6-38-కంద పద్యము

శ్రీరమణీ రమణక థా
పారాయణ చిత్తుడగుచుఁ బలికెఁ బరీక్షి

దూర్భామణుఁ డాదరంబున

సూరిజనానందసాంధ్రు శుకయోగీంద్రున్.

6-39-సీస పద్యము

షడ్గుణైశ్వర్య శాశ్వతమూర్తి వయినట్టి;

మునినాథ! దయతోడ ముక్తిపదము

మున్నుగా నేమార్గమున వినిపించితి;

వారయ నపవర్గ భూరిమహిమఁ

గ్రమయోగసంభవ బ్రహ్మాంబుతోఁగూడ;

ననుబొంద నగు నని వినుతి కెక్క

మఱియు సత్త్వరజ స్తమః ప్రభావంబులఁ;

గడిఁదియై యున్నట్టి కర్మచయము

6-39.1-తేటగీతి

నప్పటప్పటి కడఁగని యట్టి ప్రకృతి

గలుగు పురుషుని భోగార్థమటన దేహ

కారణా రంభ రూపమార్గంబు మొదలు

మాటిమాటికి నన్నియుఁ దేటపడఁగ

6-40-వచనము

మఱియు ననేక పాపలక్షణంబులగు నానావిధ నరకంబులును వాని

కాద్యంతంబులును, స్వాయంభువ సంబంధి యగు మన్వంతరంబును,

భ్రీయవ్రతోత్తానపాదుల వంశంబును, దచ్చరిత్రంబును, ద్వీప వర్ష సముద్రాద్రి

నద్యుద్యానవనస్పతులును, భూమండల సంస్థాపనంబును, వాని

పరిమాణంబును, జ్యోతిశ్చక్రచలన ప్రకారంబును, విభుండయిన పరమేశ్వరుం
డెవ్విధంబున నిర్మించె నా విధంబంతయు నెఱింగించినాడవు; ఇప్పుడు.

6-41-ఆటవెలది

కడిఁది వేదనలకుఁ గారణంబై యుండు
గుఱుతులేని నరక కూపరాశి
పాలుగాక నరుఁడు బ్రతికెడు మార్గంబు
పరమపుణ్య! తెలియఁ బలుకవయ్య!

6-42-వచనము

అనినం బరీక్షిన్నరేంద్రునకు శుకయోగీంద్రుం డిట్లనియె.

6-43-కంద పద్యము

కట్టా! త్రికరణ మెఱుగక
పుట్టిన దురితముల నపుడ పొలియింపని యా
కట్టఁడి దేహం బుడిగినఁ
గొట్టాడును బిట్టు నరకకూపంబులలోన్.

6-44-ఉత్పలమాల

కావునఁ గాలకింకర వికారము గానకమున్న మృత్యు దు
ర్భావనఁ జిత్తమున్ వెడఁగుపాటును జెందకమున్న మేనిలో
జీవము వెల్లుచుండఁ దన చెల్వము దప్పకమున్న పన్నుగాఁ
బావనచిత్తుడై యఘముఁ బాయు తెఱిం గొనరింపఁ గాదగున్.

6-45-కంద పద్యము

కాలం బెడగని పాపము

మూలముఁ జెటుపంగవలయు మును రోగములం

దేలిన దోషము నెఱుఁగుచు

వాలాయము దాని నడఁచు వైద్యుని భంగిన్.

6-46-సీస పద్యము

అనవుడు నాతని కనియె భూకాంతుండు;

కనుకలి వినుకలి గలిగినట్టి

పాపము దనకు నొప్పుని దని కని చాలఁ;

బరితప్తఁడయ్యఁ గమ్మట నొనర్చు

మూఢాత్మునకు దోషమోచనం బెయ్యది;

యారయ నెఱిఁగింపు మదియుఁగాక

కలుష మొక్కొకచోటఁ గావించు నొకచోటఁ;

గావింపకుండుఁ దత్కర్మమెఱిగి

6-46.1-ఆటవెలది

యిట్టి జనుఁడు పుణ్య మేరితిఁ జేసిన

నది ఫలింపనేర దని తలంతు

సలిలమందు మేని మలినంబుఁ బోకుండ

గజము గ్రుంకుబెట్టు గతియుఁ బోలె.

6-47-వచనము

అనిన శుకుం డిట్లనియె.

6-48-కంద పద్యము

కర్మము కర్మముచేతను

నిర్మూలము గాదు తెలియనేరక తా నే

కర్మము జేసినఁ దత్ప్రతి

కర్మం బొనరింప వలయుఁ గలుషవిదూరా!

6-49-కంద పద్యము

హితవు గల కుడుపు మఱి రు

గ్నితతులఁ బొడమంగ నీని విధమున నతి స

ద్వతుఁ డైనవాఁడు నిర్మల

మతిచే నఘరాశి నెల్ల మట్టము జేయున్.

6-50-చంపకమాల

తపమున బ్రహ్మచర్యమున ద్రానమునన్ శమ సద్దమంబులన్

జపమున సత్యశౌచముల సన్నియమాది యమంబులం గృపా

నిపుణులు ధర్మవర్తనులు నిక్కము హృత్తను వాక్యజంపు పా

పపుగురిఁ ద్రుంతు రగ్ని శతపర్వ వనంబుల నేర్చుకైవడిన్.

6-51-వచనము

అదియుం గాక.

6-52-ఉత్పలమాల

కొందఱు పుణ్యవర్తనులు గోపకుమార పదారవింద జా

నంద మరందపాన కలనారత షట్పదచిత్తు లొచు గో

వింద పరాయణుల్ విమలవేషులు దోష మడంతు రాత్మలం

జెందిన భక్తిచేత రవి చేకొని మంచు నడంచు కైవడిన్.

6-53-కంద పద్యము

హరిభక్తిచేతఁ గొందఱు

పరిమార్తరు మొదలుముట్ట పాపంబుల ని

ఘోరతర కరముల సూర్యుం

డరదుగఁ బెనుమంచుఁ బించ మడఁచిన భంగిన్.

6-54-కంద పద్యము

దంతుపురనాథ! విను మొక

మంతన మెఱిగింతు శమ దమంబులు నంహో

వంతు శుభవంతుఁ జేయవు

కంతుని గురుభక్తి ముక్తిఁ గలిగించు గతిన్.

6-55-సీస పద్యము

హరికి నర్థముఁ బ్రాణ మర్చితంబుగ నుండు;

వాని కైవల్య మెవ్వనికి లేదు

వనజలోచను భక్తపరుల సేవించిన;

వాని కైవల్య మెవ్వనికి లేదు

వైకుంఠ నిర్మల వ్రతపరుండై నట్టి;

వాని కైవల్య మెవ్వనికి లేదు

సరసిజోదరు కథాశ్రవణ లోలుం డైన;

వాని కైవల్య మెవ్వనికి లేదు

6-55.1-తేటగీతి

లేదు తపముల బ్రహ్మచర్యాది నియతి

శమ దమాదుల సత్యశౌచముల దాన

దర్శ మఖముల సుస్థిర స్థానమైన
వైష్ణవజ్ఞాన జనిత నిర్వాణపదము.

6-56-తేటగీతి

అరయ నెన్నఁడుఁ జేటు లేనట్టి ముక్తి
వర్త మీ లోకమందు నెవ్వరికిఁ గలదు?
సాధులును బుణ్యశీలురు సజ్జనులును
హరిపరాయణ తత్పరు లయినఁ గాక.

6-57-కంద పద్యము

అరుదుగ నరహరి భక్తిం
బొరయని యా పురుషు సుకృత పుంజంబులు వేఁ
మఱుఁ బుణ్యఁ జేయ నేరవు
నరవర మధుఘటముఁ బెక్కు నదులుం బోలెన్.

6-58-చంపకమాల

సతతముఁ గృష్ణపాదజలజంబుల యందు మనంబు నిల్పు సు
వ్రతులు దదీయ శుద్ధ గుణరాగులుఁ గాలుని యుగ్రపాశ సం
హతుల ధరించు తత్సుభటకౌఘములం గలలోనఁ గాన రే
గతులను దుష్టకర్మములు గైకొని వారలఁ జెందనేర్చునే?

6-59-వచనము

కావున నీ యర్థంబునకుం బురాతనంబగు నొక్క యితీహాసంబు గలదు; అది
విష్ణుదూత యమదూత సంవాదం బనంబడు; దాని నెఱింగింతు; ఆకర్ణింపుము

6-6- అజామిళోపాఖ్యానము

6-60-సీస పద్యము

నరనాథ! వినుము కన్యాకుబ్జపురమునఁ;
 గలఁడు బ్రాహ్మణుఁ డజామిళుఁ డనంగఁ
 బాతకుం డతుల నిర్భాగ్యుం డవజ్ఞుండు;
 నష్టసదాచారి కష్టరతుఁడు
 జూదంబులందు దుర్వాదంబు లందును;
 జౌర్యంబునందు మచ్చరము గలిగి
 తొత్తాత్మ పత్నిగా మత్తుడై వరియించి;
 కొడుకులఁ బదుగురఁ బడసి చాల

6-60.1-ఆటవెలది

మోహజలధిలోన మునిగి ముచ్చట దీఱ
 బాల లాలనాది లీలఁ దగిలి
 పెద్దకాల మతఁడు పెంపార సుఖియించి
 ఫలిత మెల్ల వదిలి పతితుఁడయ్యె.

6-61-సీస పద్యము

నిర్మలం బనఁ జాలనెఱయు చిత్తం బన;
 నల్లని వెండ్రుకల్ తెల్లనయ్యెఁ;
 దగు మోహపాశ బంధంబు జాఱినమాడ్కిఁ;
 బొదలిన యంగముల్ వదలి వ్రేలె;
 నింద్రియంబుల కోర్కులిక నొల్ల నను భంగి;
 నుడుగక తల చాల వడక జొచ్చెఁ;

దమకంబు ప్రాయంబుఁ దగిలిపోయిన మాడ్కి;
లోచనంబుల చూడ్కి నీచమయ్యె;

6-61.1-ఆటవెలది

వగరు పుట్టె; నంతఁ బోగలె దంతంబులు;
నుక్కిసయును దగ్గుఁ బిక్కుటిల్లె;
శిరసు నొవ్వఁ దొడఁగెఁ; జెదరె మనం; బంతఁ
గడిఁది యైన ముప్పు కాలమునకు.

6-62-ఆటవెలది

ఎనయ నతని కెనుబ దెనిమిది వర్షంబు
లంత నరుగుటయును బ్రాంతుఁ డగుచుఁ
గోరి పిన్నకొడుకు నారాయణాఖ్యుండు
బాలుఁ డగుట మిగుల భక్తిఁ జేసి.

6-63-కంద పద్యము

తన సతియుఁ దాను గూరిమి
మనమునఁ బెనఁగొనఁగ నక్కుమారుని ననిశం
 బును ముద్దు జేయుచుండెను
జనవర! వాత్సల్య మాత్మ సందడిఁ గొనఁగన్.

6-64-కంద పద్యము

బాలుని ముగ్ధ వచో ఋజు
పాలుని నిజ జనక బంధు పరిణామ కళా
 శీలుని లోలతఁ గనుగొని
యాలరి బ్రాహ్మణుఁడు నందితాత్ముం డగుచున్.

6-65-కంద పద్యము

అత్యంత పాన భోజన
కృత్యంబులఁ బొత్తు గలిగి క్రీడలఁ దత్సాం
గత్యంబు వదల కాగత
మృత్యువుఁ గన నేరఁ డయ్యె మిక్కిలి జడుడై.

6-66-తేటగీతి

తెలియ కీ రీతి నతఁడు వర్తించుచుండ
భయద మగు మృత్యుకాలంబు ప్రాప్తమైన
భూరి వాత్సల్యవృత్తి న ప్పుత్తుఁ దలచి
యాత్మఁ బ్రలపించె నారాయణా యటంచు.

6-67-వచనము

అప్పుడు.

6-68-కంద పద్యము

కింకరుల ధర్మరాజ వ
శంకరుల దురంత దురిత సమధిక జన నా
శంకరుల సకలలోక భ
యంకరులం గనియె నింద్రియాకులుఁ డగుచున్.

6-69-కంద పద్యము

ఘాతుకుల దండ దండిత
పాతకుల మహోగ్ర కర్మ భర నిష్కరుణా
జాతకులఁ బ్రేతనాయక
దూతక సంతతుల నతఁడు దూరమునందున్.

6-70-మత్తేభ విక్రీడితము

కనియెన్ బ్రాహ్మణుఁ డంత్యకాలమున వీకన్ రోషనిష్ఠ్యాతులన్
ఘనపీనోష్ఠ వికారవక్త విలసద్ధర్వక్షణోపేతులన్
జన సంత్రాస కరోద్యతాయత సుపాశశ్రేణికా హేతులన్
హననవ్యాప్తి విభీతులన్ మువుర నాత్మానేతలన్ దూతలన్.

6-71-వచనము

ఇట్లతి వికృత తుండ గండాభేగ విభాగ విషమ వివృత నేత్రులు, నతి పుష్ట నిష్ఠుర
 తనుయస్థి సంవేష్ఠిత మహోర్ధ్వరోములు, నభ్యస్త సమస్త జీవాపహరణ కరణ ప్రశస్త
 హస్త విన్యస్త పాశధారులు నగు యమభటుల మువ్వరం గనుంగొని
 యజామిళుండు వికలేంద్రియుండును, వికంపిత ప్రాణుండును, వికృత
 లోచనుండును, విహ్వలాత్మకుండునై.

6-72-కంద పద్యము

దూరమున నాడు బాలుఁడు
బోరనఁ దన చిత్తసీమఁ బొడగట్టిన నో!
 నారాయణ! నారాయణ!
 నారాయణ! యనుచు నాత్మనందను నొడివెన్.

6-73-చంపకమాల

మరణపువేళ నద్దనుజమర్దను సంస్మరణంబు జేయఁ ద
త్పరిసరవర్తు లాత్మపరిపాలకు నామము నాలకించి ని
ష్టరగతి నేగుదెంచి పొడచూపి యదల్పిరి కాలుదాసులన్
ఖరతరభాషులన్ వికట కల్పిత వేషుల దీర్ఘరోషులన్.

6-74-కంద పద్యము

దాసీభర్త నజామిళ

భూసురుఁ దత్తనువువలన బోరన వెలికిం

దీసిన యమభటులఁ దొలఁగఁ

ద్రోసిరి శ్రీవరుని కూర్మిదూతలు కడిమిన్.

6-75-వచనము

ఇట్లు విష్ణుదూతల వలన నిర్ధూత ప్రయత్నులై యమదూత లిట్లనిరి.

6-76-కంద పద్యము

ఎవ్వనివారలు? మాతోఁ

జివ్వకుఁ గత మేమి? యిట్లు చిక్కినవానిం

గ్రొవ్వున విడిపించితి; రిఁక

నవ్వులకో? జముని శాసనంబులు జగతిన్.

6-77-వచనము

అదియునుం గాక.

6-78-సీస పద్యము

ఎవ్వరు మీ రయ్య? యీ భవ్యరూపముల్;

గన్నుల కద్భుతక్రమ మొనర్చె;

దివిజులో? భువిజులో? దేవతాప్రవరులో? ;

సిద్ధులో? సాధ్యులో? చెప్పరయ్య;

దళిత పాండుర పద్మదళ దీర్ఘ నేత్రులు, ;

వర పీత కౌశేయ వాసు లరయ

గండమండల నట త్కుండల ద్వయులును, ;

బటు కిరీటప్రభా భాసితలును,

6-78.1-తేటగీతి

భూరి పుష్కర మాలికా చారువక్షు,
 లమిత కోమల నవయౌవ నాధికులును,
 బాహు కేయూర మణిగణ బ్రాజమాన
 మన చతుర్బుజు, లబ్రసంకాశ రుచులు.

6-79-కంద పద్యము

ధనువులు, నిషంగచయములు,
 గన దంబుజ, శంఖ, చక్ర, ఖడ్గ, గదా, సా
 ధనములు ధరియించిన మీ
 తనువులు లోకముల కద్భుతం బొనరించెన్.

6-80-కంద పద్యము

శాంతంబు లయిన మీ తను
 కాంతులు జగములను దిశలఁ గలిగిన బహుళ
 ధ్యాంతములఁ బాఱదోలుచు
 సంతస మొనరించె నిపుడు సర్వంకషమై.

6-81-వచనము

ఇ ట్లఖిల లోకానందకర కమ్రాకారులు, నఖిల విభ్రాజమాన తేజో
 దుర్నిరీక్ష్యమాణులును, నిఖిలధర్మపాలురును నగు మీరు ధర్మ పరి పాలుర
 మమ్ము నడ్డపెట్టం గతం బేమి?" యనిన ధర్మరాజానుచరులు గారను తలంపున
 మందస్మిత కందళిత ముఖారవిందులయి గోవిం దుని కందువ మందిరంబు
 కావలివారలు వారివాహ గంభీర నిర్హీష పరిపోషణంబు లైన విశేషభాషణంబుల ని
 ట్లనిరి.

6-82-ఉత్పలమాల

మీరు పరేతనాయకుని మేలిమి దూత లఱినిఁ బల్కుఁ డా
తేరపుఁ బుణ్యలక్షణము, దుష్కృతభావము, దండకృత్యమున్
దీరముతోడ నీతని కదీప్తనివాసము, నోలి దండ్యు లె
వ్వారలో? సర్వభూతములో? వారొక కొందఱు పాపకర్ములో?

6-83-వచనము

అనిన యమభటు లిట్లనిరి.

6-84-కంద పద్యము

వేదప్రణిహితమే యను
మోదంబుగ ధర్మ మయ్యె మున్ను; త దన్యం
 బేది యగునది యధర్మం
బాదియు హరిరూపు వేద మని విను కతనన్.

6-85-సీస పద్యము

ఎవ్వనిచేఁ దన యిరవొందు త్రిగుణ స్వ;
భావమైనట్టి యీ ప్రాణిచయము
లనుగుణ నామక్రియారూపములచేత;
నేర్పడుగతిఁ దాన యెఱుగఁబడును
నర్యముం డనలంబు నాకాశమును బ్రభం;
జనుఁడు గోచయమును శశధరుండు
సంధ్యలు దివములు శర్వరీచయములు;
గాలంబు వసుమతీ జాలములును

6-85.1-తేటగీతి

దేహధారికి సాక్షులై తెలుపుచుండు
దండనస్థాన విధము సద్ధర్మగతియుఁ
దగులు మీరీ క్రమానురోధనముఁ జేసి
యఖిల కర్ములు దండ్వార్డు లరయ నెపుడు.

6-86-తేటగీతి

కోరి కర్మంబు నడపెడు వారి కెల్ల
గలిత శుభములు నశుభము ల్లుగుచుండు;
నరయఁగా దేహి గుణసంగి యైన యపుడె
పూని కర్మంబు జేయక మానరాదు.

6-87-కంద పద్యము

ప్రకృతమునఁ దా నొనర్చిన
సుకృతము దుష్కృతము నెంత చూడఁగ నంతే
వికృతిఁ గని యనుభవించు
న్నకృతమతిం దత్ఫలంబు నతి నిపుణుండై.

6-88-వచనము

మఱియు వినుండు, జన్మంబు శాంత ఘోర మూడ గుణంబులచేత నైనను,
సుఖదుఃఖ గుణంబులచేత నైనను, ధార్మికాది గుణంబులచేత నైనను, సకల
భూతంబులుఁ దైవిధ్యంబు నే ప్రకారంబునం బొందు, నా ప్రకారంబున
జన్మాంతరంబునం బొందుచుండు; దేవుండైన యముండు సర్వ
జీవాంతర్యామియై ధర్మాధర్మయుక్తం బయిన పూర్వ రూపంబుల మనస్సుచే
విశేషంబుగఁ జూచుచుండి, వాని కనురూపంబులఁ జింతించుచుండు; అవిద్యోపాధి
జీవుండు తమోగుణయుక్తం డై ప్రాచీన కర్మంబులచేత నేర్పడిన వర్తమాన

దేహంబు, నే నని తలంచుచుండి, నష్ట జన్మ స్మృతి గలవాడై పూర్వాపరంబు
 లెఱుంగం జాలకుండు; మఱియుఁ గర్మేంద్రియంబులచేతఁ గర్మంబులం
 జేయుచుండి, జ్ఞానేంద్రియముల చేతఁ దమోవిషయంబు లయిన శబ్ద స్పర్శ రూప
 రస గంధంబుల నెఱుంగుచుండి, పదియాఱవది యైన మనంబుతోఁ గూడి,
 పదియేడవవాఁ డగుచుండి, పోడశోపాధ్యంతర్గతుం డై యొక్కరుం డైన జీవుండు,
 సర్వేంద్రియ విషయ ప్రతిసంధానంబు కొఱకు జ్ఞానేంద్రియ కర్మేంద్రియ
 మనోవిషయంబులఁ బొందుచుండి, పోడశ కళలు గలిగి, లింగ శరీరం బనం బరఁగి
 గుణత్రయకార్యం బను నిమిత్తంబున హ ర్ష శోక భయంబుల నిచ్చుచున్న
 సంసారంబు ధరియించుచుండు; విజిత షడ్వర్గం డైన దేహి కర్మంబు లొల్లని బుద్ధి
 నెఱింగియు, వినియుఁ, గర్మంబులు జేయుచుండి, తన సంచార కర్మంబునం
 జుట్టుకొన్న పసిడికాయ పురువునుం బోలె నిర్గమోపాయం బెఱుంగక నాశంబు
 నొందుచుండు, వర్తమాన వసంతాది కాలంబు, భూత భావి వసంతాది
 కాలయోగ్యం బైన పుష్ప ఫలాదులు తత్కాల జ్ఞాపకంబు నెట్లు జేయు, నట్లు
 భూత భావి జన్మంబులకు ధర్మాధర్మంబులు నిదర్శనంబులు జేయుచుండు;
 ఒక్క నరుండు నొక క్షణంబును గర్మంబు జేయకుండువాఁడు లేడు;
 పూర్వసంస్కారంబులం గల గుణంబులచేతఁ బురుషుం డవశుండు గావున
 బలిమిఁ గర్మంబులు చేయింపంబడుచుండు; అవ్యక్తనిమిత్తంబు నొంది
 తదనురూపంబు లయిన స్థూల సూక్ష్మ శరీరంబులు మాతా పితృ సదృశంబు
 లగుచుండు; ఇట్టి విపర్యయంబు పురుషునికే బ్రక్కతి సంగమంబునం
 గలుచుండు; ఆ ప్రక్కతి పురాణపురుషుం డయిన యప్పరమేశ్వరుని సేవించినం
 దలంగుచుండు.

కావున నితఁడు సత్కర్మ వర్తనమున;
 భూదేవకులమునఁ బుట్టినాడు;
 దాంతుడై శాంతుడై ధర్మసంశీలుడై;
 సకల వేదంబులఁ జదివినాడు;
 అనయంబు గురువుల నతిథులఁ బెద్దలఁ;
 జేరి శుశ్రూషులఁ జేసినాడు;
 సర్వభూతములకు సమబుద్ధియై చాల;
 బహు మంత్ర సిద్ధులఁ బడసినాడు;

6-89.1-తేటగీతి

సత్యభాషణ నియమంబుఁ జరపినాడు;
 నిత్యవైమిత్తికాదుల నెఱపినాడు;
 దండి లోభాది గుణములఁ దరపినాడు;
 మంచిగుణములు దనయందు మరపినాడు.

6-90-కంద పద్యము

సతతాచార సమంచిత
 మతియై సుజ్ఞానమునకు మరగెడు తఱి నా
 యతగతి నాతని కంగజ
 మతమై నవయౌవనాగమం బెడ జొచ్చెన్.

6-91-సీస పద్యము

కడకంట యౌవనగర్వంబు పొడగట్టె;
 మదిలోన నుద్రేక మదము దొట్టె;
 గడుమేనఁ గామ వికారంబు దలచూపె;

ముఖమునఁ జిరునవ్వు మొలక లెత్తె;
 నతి పుష్టి నిష్ఠురం బయ్యె; దేహం బెల్లఁ;
 గద భారమున నెఱికప్పు మెఱసె;
 గటిభారమున నూరు కాండముల్ జిగి మీఱె;
 బాహుశాఖలు దీర్ఘ భంగిఁ దోడె;

6-91.1-ఆటవెలది

నురము విపుల మయ్యె; నుల్లస ద్వర కాంతి
 పూర మంగళమునఁ బొందు పడియె;
 భూరితేజుఁ డయిన భూసురాన్వయునకు
 నభినవైక యౌవనాగమమున.

6-92-కంద పద్యము

హృదయమునఁ బొడము యౌవన
 మదము వెలిం దోచు భంగి మానిత రుచిఁ ద
 ద్వదనమున నూగుమీసలు
 పొదలుచుఁ గప్పడరి చూడఁ బొంకం బయ్యెన్.

6-93-వచనము

మఱియును.

6-94-కంద పద్యము

తమ్మివిరి మీద వ్రాలిన
 తుమ్మెద పంక్తియును బోలెఁ దోరపు లీలం
 గమ్ముకొని విప్రతనయుని
 నెమ్ముగమునఁ గానబడియె నెఱిమీసంబుల్.

6-95-వచనము

అంత ననంగబ్రహ్మ తంత్రమునకు వసంతు డొనర్చు నంకురార్పణారంభంబునుం
బోలె లలిత కిసలయ విసర ప్రసార భాసుర బహు పాదపాది పురోపవన పవన
జనన ప్రభావ పరికంపిత విటవిటపీ జన హృదయ ప్రపుల్ల పల్లవ భల్లంబును,
అనూన ప్రసూన నిర్భర గర్భావిర్భూత సురభి పరాగపటల పటఘటిత
నభోమంలంబును, నమంద నిష్కంద మరంద బిందు సందోహ కందళిత చిత్త
మత్త మధుప సంకుల ఝంకార ముఖరిత సకల దిశావలయంబును, నిరంతర
ధారాళ రసభరిత పరిపక్వ ఫలానుభవ ప్రభావ సమ్మోదవాద శుక ప్రముఖ
పతంగ కోలాహలంబునునై, మధుమాసంబు సర్వ జన మనోహరంబునునై,
నిఖిల వనపాదపంబుల నలంకరించె; అయ్యవసరంబున నజామిళుండు
పితృనిర్దేశంబునం గుశ సమిత్పుష్ప ఫలార్థంబు వనంబున కరిగి, తిరిగి వచ్చు
సమయంబున, నొక్క లతాభవనంబున.

6-96-కంద పద్యము

బడ్డానురాగయై స్మర
యుద్ధంబున కలరు బుద్ధి నురు కామకళా
సిద్ధి యగు వృషలితోఁ బ్రియ
వృద్ధిం దగఁ గూడియున్న విటు నొరుఁ గాంచెన్.

6-97-కంద పద్యము

భటునిన్ రతిశాస్త్ర కళా
ర్భటునిన్ వర యౌవనానుభవ మదవిభవో
దృటునిన్ సురతేచ్చా సం
ఘటునిన్ విగతాంబరోరుకటునిన్ విటునిన్.

6-98-శార్దూల విక్రీడితము

హలా ఘూర్ణిత నేత్రతో మదన తంత్రారంభ సంరంభతో
భేలాపాలన యోగ్య భ్రూవిభవతోఁ గీర్ణాలకాజాలతో
హలాలింగన భంగి వేషవతితోఁ నిచ్చావతీమూర్తితోఁ
గేళిం దేలుచునున్నవానిఁ గనెఁ బుంభీభూత రోమాంచుడై.

6-99-కంద పద్యము

కలికి వరు మదన కదనపుఁ
బలుకుల కలకలము బెడఁగు పడు మేఖల ము
 వ్యల రవళిఁ దగిలి గతిగొనఁ
గలకంఠి రతంబు సలుపు గమకముఁ గనియెన్.

6-100-కంద పద్యము

కవకవనై పదనూపుర
రవరవ లాగుబ్బుకొన్న రతిపతి గతులం
 జివచివనై విటు చెవులకు
రవళిన్ రతిసల్పు రతుల రవరవ గనియెన్.

6-101-చంపకమాల

కురు లళికంబుపై నెగయఁ గ్రొమ్ముడి వీడఁగ గుబ్బదోయిపై
సరములు చొకళింపఁ గటిసంగతి మేఖల తాళగింప స
త్తుర వర కంకణావళులు గర్జిలఁ గౌ నసియాడ మీదుగా
మరుని వినోదముల్ సలిపె మానిని యౌవన గర్వరేఖతోన్.

6-102-కంద పద్యము

మవ్వపు సుకుమారాంగిని
జవ్వని నుపగూహనాది సముచిత రతులన్
 నివ్వటిలుదానిఁ గని మది
నువ్విళ్లారంగ మన్నదోదీపనుడై.

6-103-తరళము

బహుళ దృక్పరిపాక మోహ నిబద్ధుఁ డౌచు మనంబులో
సహజ కర్మము వేదశాస్త్రము సాత్త్వికంబుఁ దలంచి త
న్నిహిత చిత్తము పట్టి పట్టఁగ నేరఁ డయ్యె సదా మనో
గహనమందు మరుండు పావకు కైవడిం జరియింపగాన్.

6-104-శార్దూల విక్రీడితము

ఆ లీలావతి గండపాళికలపై హసప్రసాదంబు పై
నాలీలాలక పంక్తి పై నళికపై నాకర్ణ దృగ్భూతి పై
హలాపాది కుచద్వ యోరు కటిపై నిచ్చల్ పిసాళింపగా
జాలిం బొందుచు నాత్మఁ గుందుచు మనోజాతానలోపేతుడై.

6-105-తేటగీతి

మఱి కులాచార వర్తన మాటు చేసి
పరఁగు పితృర్థములు దాని పాలు చేసి
సాధు లక్షణ గుణవృత్తిఁ జాలు చేసి
లోలలోచన పసఁ జెంది లోలుఁ డయ్యె.

6-106-కంద పద్యము

శ్యామను సుమాస్త్ర భేలన
కామను సుగుణాభిరామఁ గమనీయగుణ

స్తోమ నిజభామ నొల్లక

ధామమున నటించె గ్రించుఁ దనమున జడుడై.

6-107-ఉత్పలమాల

బంధులఁ దిట్టి సజ్జనులఁ బాధలఁ బెట్టి యనాథకోటిఁ బెం
బందెలు చుట్టి యారములు పట్టి పథంబులు గొట్టి దిట్టయై
నిందల కోర్చి సాధులకు నిందితుడై గడియించు విత్త మా
సుందరి కిచ్చి మచ్చికలు సొంపెదఁ గూర్చి వసించెఁ దత్ప్రపన్.

6-108-సీస పద్యము

సముచిత శ్రుతిచర్చఁ జర్చింప నొల్లక;
సతి కుచద్వయచర్చఁ జర్చ జేయు;
దర్శ కర్మశ పాఠ తర్కంబు గాదని;
కలికితోఁ బ్రణయ తర్కంబు జేయు;
స్మృతి పదవాక్య సంగతి గాక తత్సతి;
పదవాక్య సంగతి పరఁగ జేయు;
నాటకాలంకార నైపుణం బుడిగి త;
న్నాటకాలంకార పాటిఁ దిరుగు;

6-108.1-తేటగీతి

బరఁగఁ జిరకాల మీ రీతిఁ బాపనియతి
రమణ దాసీ కుటుంబ భారము వహించి
యది కుటుంబి నిగాఁగఁ బాప్రాత్ముఁ డగుచు
నశుచియును దుష్టవర్తనుఁ డై మెలంగె.

6-109-కంద పద్యము

అట గాన పాపకర్మునిఁ
 గుటిలుని సుజనార్తు ధూర్తుఁ గ్రూరుని నే మా
 రటమునఁ గొని యేగెద మం
 తట దండమువలన నితఁడు ధన్యత నొందున్.

6-110-వచనము

ఇట్లు పలుకుచున్న యమదూతల వారించి, నయకోవిదు లైన భగవద్దూత
 లిట్లనిరి.

6-111-కంద పద్యము

అవురా! ధర్మవివేక
 ప్రవరుల పస గానఁబడియెఁ బాపము పుణ్యో
 ద్భవుల యదండ్యుల దండన
 వివరం బొనరింపఁ బడియె విధి యెఱుఁగమిచేన్.

6-112-చంపకమాల

సములును సాధులున్ విహితశాసనులున్నదయాళురున్ శుభో
 త్తమగుణులైన యట్టి తలిదండ్రులు బిడ్డల కెగ్గు జేయుచోఁ
 గ్రమమున వార లెవ్వరికిఁ గైకొని కుయ్యిడఁజాలువారు సం
 భ్రమమున మీ మనంబులఁ దిరంబుగఁ జర్చయెనర్చి చూడుఁడా;

6-113-ఆటవెలది

ఎఱుక గలుగు నాతఁ డేది యొనర్చిన
 నది యొనర్తు రితరు లైన వార
 లతఁడు సత్య మిట్టి దనె నేని లోకంబు
 దత్ప్రవర్తనమునఁ దగిలి యుండు.

6-114-ఆటవెలది

నెమ్మిఁ దొడలమీఁద నిద్రించు చెలికాని
నమ్మిఁదగినవాఁడు నయము విడిచి
ద్రోహబుద్ధిఁ జంప దొడరునే? యెందైనఁ
బ్రీతి లేక ధర్మదూతలార!

6-115-ఆటవెలది

చిత్తమెల్ల నిచ్చి చెలితనంబున వచ్చి
నచ్చి కలయ మెచ్చి నమ్మువానిఁ
గరుణ గలుగువాఁడు కడుసౌమ్యుఁ డగువాఁడు
చింతజేయ కెట్లు చెఱుప నేర్చు?

6-116-వచనము

అదియునుం గాక

6-117-ఉత్పలమాల

ఈతఁడు కోటిసంఖ్యలకు నెక్కుడు పుట్టువులందుఁ జెంది యా
యాతము లైన పాప నివహంబుల నన్నిటిఁ బాఱఁ దోలెఁ బ్ర
ఖ్యాతమతిన్ మహా మరణ కాలమునన్ హరిపుణ్యనామ సం
భూత సుధామయాద్భుత విభూతిక రాక్షర సంగ్రహంబునన్.

6-118-సీస పద్యము

బ్రహ్మహత్యానేక పాపాటవుల కగ్ని;
కీలలు హరినామ కీర్తనములు;
గురుతల్ప కల్మష క్రూరసర్పములకు;
గేకులు హరినామ కీర్తనములు;

తపనీయ చౌర్య సంతమసంబునకు సూర్య;

కీరణముల్ హరినామ కీర్తనములు;

మధుపాన కిల్బిష మదనాగ సమితికి;

గేసరుల్ హరినామ కీర్తనములు;

6-118.1-తేటగీతి

మహిత యోగోగ్గ నిత్యసమాధి విధుల

నలరు బ్రహ్మాది సురలకు నందరాని

భూరి నిర్వాణ సామ్రాజ్య భోగభాగ్య

ఖేలనంబులు హరినామ కీర్తనములు;

6-119-సీస పద్యము

ముక్తికాం తైకాంత మోహన కృత్యముల్;

కేలిమై హరినామ కీర్తనములు;

సత్యలోకానంద సాభాగ్యయుక్తముల్;

కేలిమై హరినామ కీర్తనములు;

మహిత నిర్వాణ సామ్రాజ్యాభిషిక్తముల్;

కేలిమై హరినామ కీర్తనములు;

బహుకాల జనిత తపఃఫల సారముల్;

కేలిమై హరినామ కీర్తనములు;

6-119.1-తేటగీతి

పుణ్యమూలంబు లనపాయ ప్రోషకంబు

లభిమతార్థంబు లజ్ఞాన హరణ కరము

లాగమాం తోపలబ్ధంబు లమ్మతసేవ
లార్తశుభములు హరినామ కీర్తనములు;

6-120-కంద పద్యము

కామంబు పుణ్యమార్గ
స్తేమంబు మునీంద్ర సాంద్రచే తస్సరసీ
ధామంబు విష్ణు నిర్మల
నామంబుఁ దలంచువాఁడు నాథుఁడు గాడే?

6-121-కంద పద్యము

డెందంబు పుత్రు వలనం
జెందిన దని తలఁప వలదు శ్రీపతి పే రే
చందమున నైనఁ బలికిన
నందకధరుఁ డందుఁ గలఁడు నాథుం డగుచున్.

6-122-ఆటవెలది

బిడ్డపేరు పెట్టి పిలుచుట విశ్రామ
కేళి నైన మిగులఁ గేలి నయినఁ
బద్య గద్య గీత భావార్థముల నైనఁ
గమలనయనుఁ దలఁపఁ గలుషహరము.

6-123-ఉత్పలమాల

కూలినచోటఁ గొట్టుపడి కుందినచోట మహాజ్వరాదులం
త్రేలినచోట సర్పముఖ పీడల నందినచోట నార్తులై
తూలినచోట విష్ణు భవదూరునిఁ బేర్కొనిరేని మీఁద న
క్కాలుని యాతనావితతిఁ గ్రానరు పూనరు దుఃఖభావముల్.

6-124-సీస పద్యము

అతిపాపములకుఁ బ్రయత్న పూర్వకముగఁ;
 దనుపాపముల కమితంబు గాఁగ
 సన్నుని వరులచే సంప్రోక్షమై యుండు;
 నిర్మలం బగు పాప నిష్కృతములు
 గ్రమరూపమున నుపశమనంబులగుఁ గాని;
 తత్పాపచయములు ద్రువ లేవు;
 సర్వకర్మంబుల సంహార మొనరించి;
 చిత్తంబునకుఁ దత్తస్థి నొసఁగు

6-124.1-ఆటవెలది

నొనర నీశు సేవ, యోగిమానస సరో
 వాసు సేవ, హేమవాసు సేవ,
 వేదవేద్యు సేవ, వేదాంత విభు సేవ,
 పరమపురుష పాదపద్మ సేవ.

6-125-కంద పద్యము

హరి నెఱుగని యా బాలుఁడు
 హరిభక్తులతోడఁ గూడి హరి యను వాఁడున్
 సరియై దోషము లడఁచును
 గరువలితో నగ్ని దృణముఁ గాల్చిన భంగిన్.

6-126-ఉత్పలమాల

ఆరయ వీర్యవంత మగు నౌషధమెట్లు యదృచ్ఛ గొన్న ద
 చ్చార్పణ గుణంబు రోగములఁ జయ్యనఁ బాపెడు మాడ్కిఁ బుణ్య వి

స్నానుని నంబుజోదరునిఁ బామరుఁ డజ్ఞుఁ డవజ్ఞుఁ బల్కినన్
వారక తత్ప్రభావము ధ్రువంబుగ నాత్మగుణంబుఁ జూపదే?

6-127-కంద పద్యము

ధ్రుతి దప్పిన తఱినిఁ బురా
కృతమునఁ గాకెట్లు దోచుఁ గేశవుఁడు మదిన్
మితి లేని జగముఁ దాల్చిన
యతఁ డొక్కని మనములోన నడఁగెడు వాడే?

6-128-మత్తేభ విక్రీడితము

నిరతంబై నిరవద్యమై నిఖిల చిన్నిర్మాణమై నిత్యమై
నిరహంకార గుణాడ్యమై నియమమై నిర్దోషమైనట్టి శ్రీ
హరి నామస్మరణామృతం బితఁడు ప్రత్యక్షంబు సేవించెఁ దా
మరణాంతంబున నిట్టి సజ్జనుని ధర్మంబేల వ్యర్థం బగున్.

6-129-వచనము

అని యిట్లు భగవద్దూతలు భాగవతధర్మంబు నిర్ణయించి, ఈ యర్థంబున మీకు
సంశయంబు గలదేని మీ రాజు నడుఁగుడు; పొం" డని పలికి బ్రాహ్మణుని
నతిఘోరం బైన యామృతపాశబంధ నిర్ముక్తునిం గావించి, యమభటుల వలని
యుదుటు వాపి; రంత నా యమదూత లా భగవద్దూతల సంభాషణ
ప్రభావంబునఁ దమ మనంబుల శాంతి నొంది భగవత్తత్వ జిజ్ఞాసులై చేయునది
లేక నిరాకృతులై, యమలోకంబునకుం జని, పితృపతికి సర్వంబును
నెఱింగించిరి; అంత.

6-130-కంద పద్యము

అతఁడును బాశచ్యుతుడై
 గతభయుడై ప్రకృతినొంది కడునుత్సవ సం
 గతిఁ జూచి మ్రొక్కి మదిలో
 నతులిత ముద మొదవి పొదలి హరిదాసులకున్.

6-131-ఆటవెలది

నిలిచి కేలు మొగచి పలుక నుద్యోగించి
 చెలఁగుచున్న లోనితలపు దెలసి
 చక్రధరుని కూర్మి సహచరు లరిగి ర
 ద్మశ్యు లగుచు దేవదేవు కడకు.

6-132-కంద పద్యము

వేదత్రయ సంపాద్యము
 మోదంబు గుణాశ్రయంబు మొగి భగవద్ద
 రాదేశంబగు తద్భట
 వాదంబు నజామిళుండు వదలక వినుచున్.

6-133-కంద పద్యము

శ్రీమన్నారాయణ పద
 తామరసధ్యానసలిల ధౌత మహాఘ
 స్తోముండై సదృక్తికి
 ధామం బగుచుండఁ దెలిసి తత్క్షణమాత్రన్.

6-134-కంద పద్యము

బరవసమున నరికట్టిన
 దురితంబులఁ దలచి దలచి తుదిఁ దాపమునన్

హఠి నీశు నాశ్రయించుచుఁ

బరితాపము నొంది పలికె బ్రాహ్మణుఁ డంతన్.

6-135-సీస పద్యము

వృషలియం దనురాగ వృద్ధిఁ బిడ్డలఁ గని;

కులము గోదావరిఁ గూలఁ ద్రోచి

రచ్చల కెక్కి పెన్ రజ్జుచేతల సరి;

వారిలోపలఁ దలవంపు చేసి

కట్టఁడిముదుక నై కర్మబంధంబుల;

పుట్టనై నిందల ప్రోవ నగుచుఁ

దరుణుల రోతలఁ దవిలి భోగించిన;

కడిది నా జన్మంబు గాలిపోయె;

6-135.1-ఆటవెలది

చదువు చట్టుబడియె; శాస్త్రంబు మన్నయ్యె;

బుద్ధి పురువు మేసిఁ బుణ్య మడగె;

నీతి మట్టుబడియె నిర్మలజ్ఞానంబు

మొదలి కుడిగె బోధ మూరిఁ బోయె.

6-136-కంద పద్యము

చిక్కని చక్కని చన్నుల

మక్కువ యిల్లాలి విడిచి మాయలుగల యీ

వెక్కసపు మద్యపానపు

డొక్కుపసం దగిలి దుర్విటుడనై చెడితిన్.

6-137-ఉత్పలమాల

అక్కట! ఘోర దుష్కృత మహానలకీలలు నన్ను ముట్టి పే
రుక్కడఁగింప కిట్లు ధృతి నుండఁగ నిచ్చెనహో! దురాత్మునిం
గ్రక్కునఁ దల్లిదండ్రుల నకల్మషచిత్తులఁ బెద్దలన్ మఱే
దిక్కును లేనివారిఁ బలు త్రిక్కులఁ బెట్టుచుఁ బాటఁ దోలితిన్.

6-138-కంద పద్యము

అక్కతజ్ఞుడ నై విడిచితిఁ
బ్రక్కుతిం గల బంధువులను బాల్యమున ననున్
 విక్రుతిఁ గనకుండఁ బెంచిన
సుక్కుతుల మజ్జనకవరుల శోభనకరులన్.

6-139-వచనము

అప్పుడు.

6-140-ఆటవెలది

పెక్కు పాతకముల భృశదారుణం బైన
దొడ్ల నరకమందుఁ బడ్డ నున్న
 నాపదలకుఁ బాపి యురికట్టి రక్షించి
 రిట్టి ధర్మపురుషు లెందు వారొ?

6-141-శార్దూల విక్రీడితము

చోద్యంబై కలవోలే నీ క్షణమునం జూడంగఁ బ్రత్యక్షమై
వేద్యం బయ్యెను నన్ను నీడ్చిన మహావీరుల్ భృశోదగ్రు లా
యుద్యోగంబులవారు పాశధరు లీ యుత్సాహముల్ మాని సం
పాద్యానేక వికారరూప కుటిలప్రఖ్యాతు లెందేగిరో?

6-142-ఉత్పలమాల

దారుణ పాశబంధన విధానములన్ నరకార్థవంబులోఁ
గూరిన నన్ను నేడు చెడకుండ నొనర్చిన పుణ్యమూర్తు లం
బోరుహనేత్రు లుజ్జ్వల నబోమణితేజులు లోచనోత్సవుల్
చారుదయా సమంచిత విచారులు నల్పురు నెందు నేగిరో?

6-143-మత్తేభ విక్రీడితము

నను రక్షించిన పుణ్యవంతులు కనన్నాళికపత్రాక్షు లం
జనసంకాశులు శంఖచక్రధరు లాజానూరుబాహుల్ స్మితా
నను లాలంబిత కర్ణవేష్టన సువర్ణచ్ఛాయ దివ్యాంబరుల్
ఘన కారుణ్య రసైకపూర్ణులు సమగ్రస్ఫూర్తి నెం దేగిరో?

6-144-వచనము

పాతకుండ నగు నాకు నవ్విబుధోత్తమ దర్శనంబు పురాకృతంబగు మదీయ
 పుణ్య విశేషంబునం గాని పొంద శక్యంబు గాదు; తత్సందర్శనం బాత్మకు
 నతిసుప్రసన్నంబయి యొప్పె; నట్లు గాకుండేనేనిఁ గలుషవర్తనంబున
 వృషలీభర్తనై యుండి మృతిఁ బొందుచున్న నాదు జిహ్వాకు
 శ్రీమన్నారాయణనామ గ్రహణంబు సంభవింప నేరదు; మఱియును.

6-145-ఆటవెలది

పాతకుండ జడుఁడ బ్రహ్మఘాతుకుఁడను
మాన లోభ మోహ మత్సరుండ
నాకు నెట్లు దొరకు? నారాయణుని దివ్య
నామ విమల కీర్తనంబు మదికి.

6-146-సీస పద్యము

దారుణ మోహంధకార పూరితుడను;

హరి విస్మయస్మరణార్థ మతిసె?

పంచ మహాతీవ్ర పాతకోపితుడ;

హరి విస్మయస్మరణార్థ మతిసె?

కౌటిల్య కితవ వికార పారీణుండ;

హరి విస్మయస్మరణార్థ మతిసె?

యఖిల దుఃఖైక ఘోరార్ణవ మగునుండ;

హరి విస్మయస్మరణార్థ మతిసె?

6-146.1-తేటగీతి

నిందలకు నెల్ల నెలవైన నిర్గుణుండ

మందభాగ్యుండ నే నేడ? మధువిదారి

దీవ్య గుణనామ కీర్తన తెఱఁ గదేడ?

బూర్వ సుకృతంబు లే కెట్లు పొందఁ గలుగు?

6-147-వచనము

అని వితర్కించి.

6-148-మత్తేభ విక్రీడితము

యత చిత్తేంద్రియమారుతుండ నగుచున్ యత్నం బొనర్తున్ హరి

వ్రత సంపత్తికిఁ బుణ్యవృత్తికిఁ జిదావాసోన్ము ఖాసక్తికిన్

యుత నిర్వాణ పదానురక్తికి సుఖోద్యోగక్రియాశక్తికిన్

ధృతి లబ్ధోత్తమ ముక్తికిన్ సకల ధాత్తీదుర్య సద్భక్తికిన్.

6-149-కంద పద్యము

విడిచితి భవబంధంబుల

నడచితి మాయావిమోహ మైన తమంబు

న్నొడిచితి నరివర్గంబులఁ

గడచితి నా జన్మ దుఃఖ కర్మార్థవమున్.

6-150-కంద పద్యము

యోషిద్రూపంబున నను

నేషణ ముఖగహ్వరమున నెగ మ్రింగి కడున్

ద్యేషమున గోతి నేసిన

దోషద యగు నాత్మ మాయఁ దొలఁగం గంటిన్.

6-151-వచనము

అని యిట్లు వైష్ణవజ్ఞానదీపం బాత్మస్నేహంబునం దోచిన నా బ్రాహ్మణుండు.

6-152-మత్తేభ విక్రీడితము

భగవద్ధర్మపరాయణోత్తముల సంభాషైక మంత్రంబులన్

మిగులన్ జ్ఞానము పుట్ట మోహ భవ సమ్మితైత్మ బంధంబులన్

తెగ ఖండించి సబంధు మిత్ర సుత పత్నీ మోహ విశ్రాంతుడై

జగతీనాథు రమేశు కృష్ణుని దయైశ్వర్యంబులం గోరుచున్.

6-153-కంద పద్యము

హరిభక్తులతో మాటలు

ధర నెన్నఁడుఁ జెడని పుణ్యధనముల మూటల్

వర ముక్తికాంత తేటలు

నరిషడ్వర్గంబు చొరని యరుదగు కోటల్.

6-154-సీస పద్యము

అనుచు నా బ్రాహ్మణుం డ్రతి తత్త్వవేదియై;
 భవబంధముల నెల్లఁ బాటఁ దోలి
 మొనసి గంగాద్వారమున కేగి యచ్చటఁ;
 బ్రబ్ధిన దేవతాభవనమందు
 నాసీనుడై యోగ మాశ్రయించి చెలంగు;
 దేహేంద్రియాదుల తెరువువలన
 దనుఁ బాపుకొని పరతత్త్వంబుతోఁ గూర్చి;
 మానుగా నాత్మసమాధిచేత

6-154.1-ఆటవెలది

గుణగణంబుఁ బాసి క్రొమ రొప్పిన భగవ
 దనుభవాత్మయందు నాత్మఁ గలిపి
 రమణఁ దన్ను మొదల రక్షించినట్టి యా
 పురుషవరులఁ గాంచి పొసఁగ మ్రొక్కె.

6-155-వచనము

అట్లజామిళుండు యోగమార్గంబున దేహంబు విడిచి పుణ్య శరీరుండై
 యగ్రభాగంబునం బ్రాగుపలబ్ధులైన మహాపురుష కేంకరులం గాంచి, సమంచిత
 రోమాంచిత చలచ్చటాపింజరిత స్వేదబిందుసందోహ మిష నిష్యంద
 మహానందవల్లీకామతల్లికాంకుర సంకుల పరిశోభిత తనుండును, హర్ష నికర్షమాణ
 మానసోద్వేగ యోగప్రభావోత్సాహ విస్మయ మందస్మిత కందళిత
 ముఖారవిందుండును, నిఖిల జగజ్జేగీయమానాఖండ శుభప్రద శుభాకార
 సందర్శన సమాసాదిత కుతూహల మానసుండును నై, ప్రణామంబు
 లాచరించుచు భాగీరథీ తీరంబునఁ గళేబరంబు విడిచి, తత్క్షణంబ హరిపార్శ్వవర్తు

లైన దాసవరుల స్వరూపంబుఁ దాల్చి, యా విష్ణుసేవకులతోడం గూడి దివ్య
మణిగణఖచితంబై సువర్ణమయంబైన యసమాన విమానం బెక్కి, నిఖిలానంద
భోగభాగ్యానుభ వాకుంఠితం బైన వైకుంఠనగరంబునకు శ్రీమన్నారాయణ
పదారవింద సేవాచరణ పరిమాణ స్థితికిం జనియెను; ఇట్లు విష్ణావిత
సర్వధర్మంఁడైన దాసీపతి, గర్హిత కర్మంబులచేతఁ బతితుండును, హతప్రభుండును
నై నరకంబునం గూలుచుండి భగవన్నామ గ్రహణంబున సద్యోముక్తుం డయ్యె;
కావున.

6-156-కంద పద్యము

కర్మంబు లెల్లఁ బాయను

మర్మము దెలియంగ లేదు మధురిపు పేరే

పేర్మిని నొడువుటకంటెను

దుర్మదమునఁ జిత్త మెన్ని త్రోవలఁ జన్నన్.

6-157-ఉత్పలమాల

పాండవవంశపావన! నృపాలక! యీ యితిహాస మెవ్వఁడే

నొండొక భక్తి లేక విను నోర్పుమెయిం బరియించు నాతఁ డు

ద్దండత ముక్తికామినికిఁ ద్రానకమై దనుజారిలోకమం

దుండు మహావిభూతి యమద్రుతల చూడ్కికగోచరాకృతిన్.

6-158-తేటగీతి

అరయఁ బుత్రోపచారిత మైన విష్ణు

నామ మవసానకాలంబు ననుభవించి

శార్థి నిలయంబుఁ జేరె నజామిళుండు

నిట్లు సద్భక్తిఁ దలచిన నేమిజెప్ప?

6-159-కంద పద్యము

కోరినవారల కెల్లను

జేరువ కైవల్యపదము శ్రీవరుని మదిం

గోరినవారల కెల్లను

దూరము మోక్షాప్తి యెన్ని త్రోవలనైనన్.

6-160-వచనము

అనినం బరీక్షిన్నరేంధ్రుం డిట్లనియె "మునీంద్రా! యాజ్ఞాభ్రష్టుం డై
యమధర్మరాజు శ్రీవిష్ణు నిర్దేశకులచే విహతులైన భటులచేత వర్జింపం బడిన
నారాయణుని నామప్రభావం బాకర్ణించి, వారల కేమనియె? మఱియు, నెన్నఁడేని
యమదండంబు విఫలం బై పోయిన తెఱంగు గలదేని వినవలయు; నీ
సందేహంబుఁ బాప మహాత్మా! నీవు దక్కఁ దక్కిన వారలు సమర్థులు గారని
తలంచుచున్నవాఁడ; చిత్తంబును బ్రసాదాయత్తంబుగా భవదీయ వచన
సుధాధారలం బ్రసాదించవలయు;" అనిన శుకుం డిట్లనియె.

6-161-కంద పద్యము

శ్రీకృష్ణభటులచేత ని

రాకృతులై యామ్యభటులు యమునకు నాత్మ

స్వీకృత విప్రకథా క్రమ

మీ క్రియ ము నైలిపి రదియు నెఱింగింతుఁ దగన్.

6-162-తేటగీతి

చేరి త్రైవిద్యమున మించు జీవతతికిఁ

గర్మఫలములఁ దెలిపెడు కారణంబు

లగుచు శిక్షించువార లీ యవనిమీద
దేవ! యెందఱు గలరయ్య! తెలియవలయు.

6-163-కంద పద్యము

దక్షిణదిశాధినాయక!

శిక్ష దగం జేయువారు క్షితిఁ బెక్కుండ్రే
నీ క్షయమును నక్షయమును
సాక్షాత్తుగ నెందు రెండు సంపన్న మగున్?

6-164-తేటగీతి

దట్టమైనట్టి కర్మబంధముల నెల్ల
నాజ్ఞ బెట్టెడువారు పెత్తైన చోట
నకట! శాస్త్రత్వ ముపచార మయ్యెఁ గాదె?
శూరులై నట్టి మండలేశులకుఁ బోలె.

6-165-ఉత్పలమాల

కావున నీవ యొక్కడవ కర్తవు మూఁడు జగంబులందు సం
భావిత భూతకోటిఁ బరిపాకవశంబున శిక్షజేయగా
నీ వర శాసనం బఖిలనిర్ణయమై తనరారుచుండ నేఁ
డీవలఁ గ్రమ్మఱింప మఱి యెవ్వఁడు శక్తుఁడు? ధర్మపాలనా!

6-166-కంద పద్యము

చండ కర తనయ! యొరులకు
దండధరత్వంబు గలదె? తగ జగమున ను
ద్దండధరవృత్తి నొత్తిలి
దండింతువు నిన్ను దండధరుడని పొగడన్.

6-167-సీస పద్యము

ఇట్టి నీ దండంబ యీ మూఁడుజగములఁ;
 దెగువమై నేఁడు వర్తిల్లుచుండ
 మనుజులొకంబున మహితాద్భుతాకార;
 సిద్ధుల మిగులఁ బ్రసిద్ధులైన
 వారు నల్వరు వేగ వచ్చి నిర్దేశంబు;
 భంగించి మమ్మంత చెంగఁదోలి
 నీ శాసనంబున నే మీడ్చి కొనువచ్చు;
 క్రూరచిత్తునిఁ బుచ్చి కొని యదల్చి

6-167.1-తేటగీతి

పాశబంధంబు లీసునఁ బట్టి తెంచి
 బలిమి మిగులంగ మమ్మును బాఱఁదోలి
 యిచ్చఁ జనినారు వారు దా మెచటివార
 లాదరమ్మున మాకు నేఁ డానతిమ్ము.

6-168-వచనము

అని" రని మఱియు శుకుం డిట్లనియె "నట్లు దూతలు పరితాప సమేతులై
 పలికిన, దండధరుఁడు పుండరీకాక్షుని చరణకమలంబులు దన మానసంబున
 సన్నిహితంబుగఁ జేసికొని, వందనం బాచరించి, పరమ భక్తిపరుండై వారల
 కిట్లనియె.

6-169-సీస పద్యము

కలఁడు మదన్యండు ఘనుఁ డొక్కఁ డతఁ డెందు;
 వెలికిఁ గానఁగరాక విశ్వమెల్లఁ

నతిలీనమై మహాద్భుత సమగ్రస్ఫూర్తి;
నుండును గోకఁ నూలున్నభంగి
దామెనఁ బశువులు దగిలీ యుండెడు మాడ్కి;
నామసంకీర్తన స్థేమగతుల
విహరించు నెవ్వఁడు విలసిత మత్పూజ;
లెవ్వని పదముల నివ్వటిల్లుఁ

6-169.1-ఆటవెలది

గనుట మనుట చనుట గల్లు నెవ్వని లీల
లందు లోక మెవనియందుఁ బొందు
నెన్నఁబడుచుఁ బుడమి నెవ్వని నామముల్
కర్మబంధనముల పేర్మి నడచు.

6-170-తరళము

వినుండు నేను మహేంద్రుఁ డప్పతి వీతిహోత్రుఁడు రాక్షసుం
డనిలుఁ డర్కుఁడు చంద్రుఁడుం గమలాసనుండు మరుద్గణం
బును మహేశుఁడు రుద్రవర్గము భూరి సంయమి సిద్ధులున్
మొనసి కన్గొనజాల రెవ్వని మూర్తి విశ్రుతకీర్తిమై.

6-171-కంద పద్యము

సత్వేతర గుణపాశ వ
శత్వంబునఁ బొంద వీరు జలజాక్షు సదై
కత్వంబు గాన నోపరు
సత్వప్రాధాన్య లితర జనముల తరమే?

6-172-చంపకమాల

అభవు నమేయు నవ్యయు ననంతు ననారతుఁ బూని మేనిలో
నుభయము నై వెలుంగు పురువోత్తముఁ గానరు చిత్తకర్మ వా
గ్విభవ గరిష్ఠులై వెదకి వీఱిడి ప్రాణులు; సర్వవస్తువుల్
శుభగతిఁ జూడనేర్చి తనుఁ జూడఁగనేరని కంటిపోలికన్.

6-173-చంపకమాల

పరముని భక్తలోక పరిపాలన శీలుని దుష్టలోక సం
హరుని పతంగపుంగవ విహరుని కూరిమిదూత లామనో
హరులు సురేంద్రవందితులు నా హరిరూప గుణస్వభావులై
తిరుగుచునుందు రెల్లడలఁ దిక్కులఁ దేజము పిక్కటిల్లఁగన్.

6-174-ఉత్పలమాల

లెక్కుకు నెక్కువై కసటులేని మహద్భుత తేజ మెల్లెడం
బిక్కుటిలం జరింతు రతి భీమబలాఢ్యులు విష్ణుదూత లా
చక్కుని ధర్మశాంతు లతిసాహసవంతులు దేవపూజితుల్
గ్రిక్కిటియన్ జగంబునను గీశవసేవక రక్షణార్థమై.

6-175-కంద పద్యము

నా వలనను మీ వలనను
దేవాసుర గణము వలనఁ ద్రిజగంబులలో
 నే వగలఁ బొందఁకుండఁగఁ
గావం గలవారు పుడమిఁ గల వైష్ణవులన్.

6-176-కంద పద్యము

భగవత్ప్రణిహిత ధర్మం
బగపడ దెవ్వారి మతికి ననిమిష గరుడో

రగ సిద్ధ సాధ్య నర సుర

ఖగ తాపస యక్ష దివిజ ఖచరుల కైనన్.

6-177-కంద పద్యము

ఎన్నఁడుఁ దెలియఁగ నేరరు

పన్నగపతిశాయి తత్త్వభావము మేనం

గన్నుల వేల్పును డాపలఁ

జన్నమరిన వేల్పు ముదుక చదువుల వేల్పున్.

6-178-సీస పద్యము

వర మహాద్భుత మైన వైష్ణవజ్ఞానంబుఁ

దిరముగా నెవ్వరు దెలియఁగలరు?

దేవాదిదేవుండు త్రిపురసంహరుఁ డొండెఁ

గమలసంభవుఁ డొండెఁ గార్తికేయ

కపిల నారదు లొండె గంగాత్మజుం డొండెఁ

మను వొండె బలి యొండె జనకుఁ డొండెఁ

బ్రహ్మాదుఁ డొండె నేర్పాటుగా శుకుఁ డొండెఁ

భాసురతరమతివ్యాసుఁ డొండెఁ

6-178.1-తేటగీతి

గాక యన్యుల తరమె? యీ లోకమందు

నీ సుబోధంబు సద్బోధ మీ పదార్థ

మీ సదానంద చిన్మయ మీ యగమ్య

మీ విశుద్ధంబు గుహ్యంబు నీ శుభంబు.

6-179-కంద పద్యము

ఈ పన్నిద్దఱు దక్కఁగ
నోపరు తక్కిరులు దెలియ నుపనిష దుచిత
 శ్రీపతి నామ మహద్భుత
దీపిత భాగవత ధర్మ దివ్యక్రమమున్.

6-180-తేటగీతి

ఏది జపియింప నమ్మతమై యెసఁగుచుండు
నేది సద్ధర్మపథ మని యెఱుగ దగిన
దదియె సద్భక్తి యోగంబు నావహించు
మూర్తిమంతంబు దా హరి కీర్తనంబు.

6-181-తేటగీతి

కంటిరే మీరు సుతులార! కమలనేత్రు
భవ్య మగు నామకీర్తన ఫలము నేడు
దవిలి మృత్యువు పాశబంధములవలన
జాణతనమున నూడె నజామిళుండు.

6-182-ఉత్పలమాల

ఏటికి జాలిఁ బొంద? నరులే క్రియఁ గృష్ణుని కీర్తనంబు పా
పాటవులన్ దహింపఁ గల దోటకు సందియ మేల? యిప్పు డీ
తూటరి దోషకారి పెనుదోషి యజామిళుఁ డంతమొందుచుం
బాటిగ విష్ణునామ సుతుఁ బల్కుచుఁ గేవలముక్తి కేగడే?

6-183-కంద పద్యము

ఇంతయును దధ్య మని మది
నింతయుఁ దెలియంగలేరు హీనాత్ములు దు

ర్దాంతతర ఘటిత మాయా

క్రాంతాత్యంతప్రకాశ గౌరవ జడులై.

6-184-కంద పద్యము

ఇంతయును దధ్య మని మది

నింతయుఁ దెలియంగలేరు హీనాత్ములు దు

ర్దాంతతర ఘటిత మాయా

క్రాంతాత్యంతప్రకాశ గౌరవ జడులై.

6-185-ఉత్పలమాల

ఎవ్వరు సిద్ధ సాధ్య ఖచరేశ లసత్పరిగీత గాధలం

దెవ్వరు ముక్తిభోగతల హేమ మనోహర చంద్రశాలలం

దెవ్వరు శంఖచక్ర గురుహేతి గదా రుచిరోగ్రపాణు లా

మవ్వపు రూపవంతు లసమానులు పో ధరలోని వైష్ణవుల్.

6-186-సీస పద్యము

శ్రుత్యంత విశ్రాంత మత్యనుక్రమణీయ;

భగవత్ప్రసంగతుల్ భాగవతులు;

సనకాది ముని యోగిజన సదానందైక;

పరమ భాగ్యోదయుల్ భాగవతులు;

కృష్ణపదధ్యాన కేవలామృతపాన;

పరిణామ యుతులు శ్రీభాగవతులు;

బహుపాత కానీక పరిభవ ప్రక్రియా;

పరుషోగ్ర మూర్తులు భాగవతులు;

6-186.1-తేటగీతి

భావ తత్త్వార్థవేదులు భాగవతులు;
 బ్రహ్మవా దానువాదులు భాగవతులు;
 సిరులు దనరంగ నెన్నఁడుఁ జేటులేని
 పదవి నొప్పారువారు పో భాగవతులు.

6-187-కంద పద్యము

అదిగాన విష్ణుభక్తులఁ
 గదియఁగఁ జనవలదు మీరు కరివరదు లస
 త్పదపద్మ వినతి విముఖులఁ
 దుది నంటఁగఁ గట్టి తెండు దూర్తులు వారల్.

6-188-సీస పద్యము

ఎకసక్యేమున కైన నిందిరారమణునిఁ;
 బలుకంగలేని దుర్భాషితులను
 గలలోన నైన శ్రీకాంతుని సత్పాద;
 కమలముల్ చూడని కర్మరతుల
 నవ్వుచు నైనఁ గృష్ణప్రశంసకుఁ జెవిఁ;
 దార్పనేరని దుష్కథా ప్రవణుల
 యాత్మోత్సవంబుల నైన నీశుని గుడిఁ;
 త్రోవఁ ద్రొక్కఁగలేని దుష్పదులను

6-188.1-ఆటవెలది

బరమ భాగవతుల పాదధూళి సమస్త
 తీర్థసార మనుచుఁ దెలియలేని

వారి వారివారి వారి; జేరినవారి;

దొలుత; గట్టి తెండు దూతలార!

6-189-ఆటవెలది

ఎల్ల పాపములకు నిల్లెన యింటిలో

బద్ధతృష్ణు లగుచు బుద్ధి దలగి

పరమహంసకులము గుటిదప్పి వర్తించు

ధూర్జజనుల; దెండు దూతలార!

6-190-ఆటవెలది

అరయ; దనదు జిహ్వ హరిపేరు నుడువదు

చిత్త మతని పాదచింత; జనదు;

తలఁ దమకు ముక్తి తంగేటి జున్నోకో

సకల విష్ణు భక్తులకును బోలె?

6-191-ఆటవెలది

పద్మనయను మీది భక్తి యోగం బెల్ల

ముక్తి యోగ మనుచు మొద లెఱుంగు

వారి వారివారి వారి; జేరినవారి

త్రోవ; బోవ వలదు దూతలార!

6-192-వచనము

అని పలికె" నని చెప్పి మఱియు శుకుం డిట్లనియె "శ్రీకృష్ణనామ కీర్తనంబు

జగన్మంగళం బనియును, జగన్మోహనం బనియును, జగజ్జేగీయమానం

బనియును, నిఖిలపాపైక నిష్క్రాంతి యనియును, నిఖిల దుఃఖ నివారణం

బనియును, నిఖిలదారిద్ర్య నిర్మూలనం బనియును, నిఖిల మాయా

గుణవిచ్ఛేదకం బనియును, నుద్దామంబు లగు హరి వీర్యంబుల నాకర్ణించు
వారల చిత్తంబు లతి నిర్మలంబులగు భంగిం దక్కిన వ్రతాచరణంబులం
గావనియును, శ్రీకృష్ణ పదపద్మంబులు హృత్పద్మంబుల నిలుపు వార లన్య
పాపకర్మంబు లగు నవిద్యా వ్యసనంబులం బొరయ నేరరనియును,
నిజస్వామియైన యమధర్మ రాజుచేతఁ గీర్తింపంబడిన భగవన్మహాత్మ్యంబు
నాకర్ణించి, విస్మితులై కాలకింకరులు నాటనుండియు వైష్ణవజనంబులం
దేటిచూడ వెఱతురు; నరేంద్రా! పరమగుహ్యంబగు నీ యితిహాసంబును
బూర్వకాలంబున సకల విజ్ఞానగోచరుండైన కుంభసంభవుండు సకలదుఃఖ
విలయంబును సకలపుణ్య నిలయంబును నైన మలయంబునఁ
బురాణపురుషుండైన పురుషోత్తము నారాధనంబు చేయుచుండి
నాకెఱింగించెను;" అని చెప్పిన విని విస్మయానంద హృదయుండై
పరీక్షిజ్ఞనపాలుం డిట్లనియె.

6-7- చంద్రుని ఆమంత్రణంబు

6-193-కంద పద్యము

స్వా^{యం}భువ మనువేళల

నోయ్య! సురాసు రాండ జోరగ నర వ

ర్గా^యత సగ్గము దెలిపితి

పాయక యది విస్తరించి పలుకం గదవే.

6-194-కంద పద్యము

ఉ^{త్త}ర కొడు కిట్లడిగిన

నుత్తరమును నమ్మునీంద్రుఁ దుత్తమచేతో

వృత్తి ముదమంది పలికెను

దత్తతపా టుడిగి వినుఁడు తాపసవర్యుల్!

6-195-సీస పద్యము

పూని ప్రచేతసుపుత్రులు పదుగురు;

ప్రాచీనబర్హిష ప్రాఖ్య గలుగు

వారు మహాంబోధి వలన వెల్వడి వచ్చి;

తగ వృక్ష వృతమైన ధరణిఁ జూచి

మేదిసీజములపై మిక్కిలి కోపించి;

మదిలోన దీపితమన్య లగుచు

వక్తంబులను మహావాయు సంయుతమైన;

యనలంబుఁ గల్పించి యవనిజములఁ

6-195.1-తేటగీతి

బెల్లువడఁ గాల్పుఁ దొడఁగినఁ దల్లడిల్లి

వారి కోపంబు వారించువాడ పోలెఁ

బలికెఁ జందురుఁ డో మహాభాగులార!

దీనమగు వృక్షముల మీఁదఁ దెగుట దగునె?

6-196-తేటగీతి

మొదల వర్ధిష్ఠు లగు మిమ్ము సదయ హృదయు

లగు ప్రజాపతు లనుచు సర్వాత్ముఁ డనియె;

నట్టి మీరు ప్రజాసృష్టి కైన వార

లీ వనస్పతి తతుల దహింపఁ దగునె?

6-197-సీస పద్యము

అదికాలంబున నా ప్రజాపతి పతి;
 యైన లోకేశ్వరుం డచ్యుతుండు
 పద్మనేత్రుఁడు వనస్పతుల నేషధి ముఖ్య;
 జాతంబు నిషము నూర్జుంబుఁ గోరి
 కల్పించె; నందు ముఖ్యులైన యన్నంబు;
 నచరంబు లై నట్టి యపద మెల్లఁ
 బాదచారులకును బాల్యైట్టి యిరుగాళ్ళు;
 చేతులు గలిగిన జీవతతికి

6-197.1-తేటగీతి

పాణులొగి లేని యా చతుష్పాత్తు లెల్ల
 నన్నముగఁ బూని గావించె నదియుగాక
 నా మహాభాగుఁ డచ్యుతుఁ డాదరమున
 మీకు ననఘాఖ్య విఖ్యాతి జోకపటిచె.

6-198-కంద పద్యము

నిజముగ దేవాధీశ్వరుఁ
 డజుఁడు ప్రజాసర్గమునకు ననఘుల మిమ్మున్
 సృజియించె నిట్టివారికిఁ
 గుజదహనము చేయ నెట్లు గోరిక పొడమెన్?

6-199-చంపకమాల

సతత మహత్త్వ సత్త్వ గుణ సత్పురుషస్మృతిఁ బొందరయ్య! మీ
 పితరులునుం బితామహులుఁ బెద్దలు నెన్నఁడుఁ బొందనట్టి దు

ప్రుతమతమైన కోపమునఁ గిల్చిషభావము మానరయ్య! సం
భృత కరుణావలోకమున భీత తరుప్రకరంబు జూచుచున్.

6-200-ఉత్పలమాల

తప్పక యర్భకావళికిఁ దల్లియుఁ దండ్రియు నేత్రపంక్తికిన్
జోవులు నాతికిం బతియు జోడు ప్రజావళి కెల్ల నర్ధి కిం
పొవు గృహస్థ మూడులకు నుత్తము లెన్న సమస్తబాంధవుల్
ముప్పునఁ గావలేని కడుమూర్ఖులు గారు నిజాల చుట్టముల్.

6-201-సీస పద్యము

అఖిల భూతముల దేహోతస్థమగునాత్మ;
యీశుఁ డచ్యుతుఁడని యెఱుగవలయు;
నెఱిగి సర్వం బైన యిందిరారమణు లోఁ;
జూపులఁ దనివిగాఁ జూడవలయు;
జూచిన చిద్రూప శుద్ధాత్ము లగు మిమ్ము;
నెలసిన వేడ్కతోనిచ్చమెచ్చు;
మెచ్చిన సర్వాత్ము మీ రెఱింగినచోటఁ;
గోపగుణంబులఁ బాపవలయు;

6-201.1-ఆటవెలది

బాపి దగ్ధశేష పాదపజాలంబు
దియ్య మెసఁగ బ్రతుకనియ్యవలయు;
ననఘులార! మీర లస్మదీయప్రార్థ
నంబు పరఁగఁ జేకొనంగవలయు.

6-202-కంద పద్యము

ఇదె వృక్ష సముద్భవ యగు

మదిరేక్షణ నాప్సరసే గుమరిక నిత్తున్

వదలక పత్నిగఁ జేకొని

ముద మందుఁడు పాదపముల మోసమువాయన్.

6-203-వచనము

అని యిట్లామంత్రణంబు జేసి, మారిష యను కన్యకను వారల కిచ్చి చంద్రుండు చనియె; అప్పుడు.

6-204-కంద పద్యము

వారలు పర్యాయంబున

నీరేజముఖిన్ వరించి నెటి రమియింపన్

ధీరుఁడు ప్రాచేతసుడై

వారక దక్షుండు పుట్టి వనజజ సముడై.

6-205-కంద పద్యము

ఎవ్వని సంతానంబులు

నివ్వటిలెన్ వసుధ నెల్ల నెటి నా దక్షుం

డెవ్వలన జగము లన్నిటఁ

బ్రవ్వ జలము నిలిపినట్లు ప్రజఁ బుట్టించెన్.

6-206-ఉత్పలమాల

వారని వేడ్కతో దుహితృ వత్సలదక్షుండు దక్షుఁడాత్మచేఁ

గోరి సృజించెఁ గొన్నిటి నకురిత వీర్యముచేతఁ గొన్నిటిన్

బోరన ఖేచరంబులను భూచరముఖ్య వనేచరంబులన్

నీరచరవ్రజంబు రజనీచరజాల దివాచరంబులన్.

6-207-కంద పద్యము

నర సుర గరు డోరగ కి

న్నర దానవ యక్ష పక్షి నగ వృక్షములం

దరమిడి సృష్టి యొనరెన్ను

దిరముగ దక్షప్రజాపతి వితతకీర్తిన్.

6-208-కంద పద్యము

బహువిధముల బహుముఖముల

బహురూపములైన ప్రజల బహులోకములన్

బహుళముగఁ జేసి మదిలో

బహుమానము నొందఁ డయ్యె బ్రహ్మాతముగన్.

6-209-తేటగీతి

ఆ ప్రజాసర్గ బృంహితం బయిన జగము

దక్షుఁ డీక్షించి మదిలోనఁ దాప మొంది

మఱియు జననంబు నొందించు మతము రోసి

పరమపురుషుని నాశ్రయింపంగఁ దలచె.

6-210-వచనము

ఇట్లు దక్షప్రజాపతి ప్రజాసర్గంబు చాలక చింతించి మంతనంబున లక్ష్మీకాంతుని
సంతుష్టస్వాంతుంజేయువాడై.

6-211-కంద పద్యము

మోదం బై పరిదూషిత

భేదం బై శాబరీద్ధ కిలికించిత దృ

గే^{దం} బై బహుసౌఖ్యా
పా^{దం} బై యొప్పు వింధ్యప్రా^{దం}బునకున్.

6-212-వచనము

అరిగి, యం దఘమర్షణం బను తీర్థంబు సర్వదురితహరం బయి యొప్పుదాని
ననుసవనంబు సేవించి, యతి ఘోరం బయిన తపంబు చేయుచు హరిం
బ్రసన్నుం జేసి, హంసగుహ్యం బను స్థవరాజంబున నిట్లని స్తుతియించె.

6-8- హంసగుహ్య స్థవరాజము

6-213-తేటగీతి

ప^రమునికి వందన మొనర్తుఁ బ^{రి}ఢవించి
ము^{న్న}వితథానుభూతికి మ్రొక్కికొందు;
మె^ఱయు గుణములఁ దేలు ని^{మి}త్తమాత్ర
బం^{ధు}వై నట్టి వానికిఁ బ్ర^ణతు లిడుదు.

6-214-ఆటవెలది

త^{వి}లి గుణుల చేతఁ ద^{త్త్వ}బుద్ధులచేత
ని^{గి}డి కానరాని నె^లవువాని
మొ^దలఁ దాన కలిగి ము^{క్తి} మానావధి
రూ^పమైనవాని ప్రా^{పు} గండు.

6-215-ఆటవెలది

ఎ^{ల్ల} తనువులందు ని^రవొంది తనతోడఁ
బొ[ం]దు చేసినట్టి పొ[ం]దుకాని

పొందు పొందలేడు పురుషుండు గుణము నా
గుణిని బోలు నట్టి గుణి భజింతు.

6-216-ఉత్పలమాల

పూని మనంబునుం దనువు భూతములున్ మఱి యింద్రియంబులుం
బ్రాణములున్ వివేక గతిఁ బ్రాయక యన్యముఁ దమ్ము నెమ్మెయిం
గానఁగనేర వా గుణనికాయములం బరికించునట్టి స
ర్వానుగతున్ సమస్తహితు నాదిమపూరుషు నాశ్రయించెదన్.

6-217-వచనము

మఱియు; ననేకవిధ నామ రూప నిరూప్యంబగు మనంబునకు దృష్టస్మృతుల
నాశంబువలనఁ గలిగెడు నుపరామం బగు సమాధి యందుఁ గేవల
జ్ఞానస్వరూపంబునఁ దోచు నిర్మల ప్రతీతిస్థానంబైన హంసస్వరూపికి
నమస్కరింతు; దారువందు నతి గూఢంబైన వీతిహోత్రుని బుద్ధిచేతం బ్రకాశంబు
నొందించు భంగి, బుద్ధిమంతులు హృదంతరంబున సన్నివేశుం డయిన
పరమపురుషుని నాత్మశక్తిత్రయంబులచేతం దేజరిల్లఁ జేయుదురు; అట్టి
దేవుండు, సకల మాయావిచ్ఛేదకం బయిన నిర్వాణ సుఖానుభవంబునం గూడి
యుచ్చరింపం గొలఁదిగాని శక్తిగల విశ్వరూపుండు నాకుం బ్రసన్నుండగుంగాక;
వాగ్బుద్ధీంద్రియ మానసంబులచేతం జెప్పను, నిట్టి దని నిరూపింపను, నలవిగాక
యెవ్వని గుణరూపంబులు వర్తించు, నెవ్వండు నిర్గుణుండు, సర్వంబు
నెవ్వనివలన నుత్పన్నంబగు, నెవ్వనివలన స్థితిం బొందు, నెవ్వని వలన
లయంబగు, నట్టి పరాపరంబులకుం బరమంబై, యనన్యంబై, ప్రాకృసిద్ధంబై,
సర్వవ్యాపకంబై, యాదికారణంబై యున్న తత్త్వంబు నాశ్రయింతు; ఎవ్వని
ప్రభావంబు మాటలాడెడు వారలకు, వాదంబు చేయువారలకు వివాద
సంవాదస్థలంబు లగుచు నప్పటప్పటికి మోహంబు నొందించుచుండు, నట్టి

యనంతగుణంబులు గల మహాత్మునకుం బ్రణామంబు చేయుదు; అస్థి నాస్థి
యను వస్తుద్వయ నిష్ఠలం గలిగి, యొక్కటన యుండి విరుద్ధ ధర్మంబులుగఁ
గనంబడు నుపాసనా శాస్త్ర సాంఖ్యశాస్త్రంబులకు సమంబై, వీక్షింపఁదగిన
పరమంబు నాకు ననుకూలంబగు గాక, ఎవ్వఁడు జగదనుగ్రహంబుకొఱకు జన్మ
కర్మంబులచేత నామరూపంబు లెఱుంగంబడ కుండియు, నామరూపంబులు
గలిగి తేజరిల్లు, నట్టి యనంతుడయిన భగవంతుండు ప్రసన్నుండగుం గాక;
ఎవ్వండు జనులకుఁ బురాకృత జ్ఞాన పదంబుల చేత నంతర్గతుండై, మేదినిం
గలుగు గంధాది గుణంబుల నాశ్రయించిన వాయువు భంగి మెలంగుచుండు నా
పరమేశ్వరుండు మదీయ మనోరథంబు సఫలంబు జేయు గాక" యనుచు భక్తి
పరవశుండయి యుక్తి విశేషంబున స్తుతియించుచున్న దక్షునికి భక్తవత్సలుం
డైన శ్రీవత్సలాంధనుండు ప్రాదుర్భావంబు నొందె; అప్పుడు.

6-218-సీస పద్యము

భర్మాచలేంద్ర ప్రపాతద్వయంబునఁ;
గలిగిన నీలంపు గను లనంగ
మొనసి తార్క్ష్యని యిరుమోపు పై నిడినట్టి;
పదముల కాంతులు పరిడవిల్లఁ
జండ దిబ్బండల శుండాల కరముల;
కైవడి నెనిమిది కరము లమరఁ
జక్ర కోదండాసి శంఖ నందక పాశ;
చర్మ గదాదుల సరవిఁ బూని

6-218.1-ఆటవెలది

నల్లమేను మెఱయ నగుమొగం బలరంగఁ
జల్ల చూపు విబుధ సమితిఁ బ్రోవ

బసిడికాసెఁ బూని బహు భూషణ కిరీట
కుండలముల కాంతి మెండు కొనఁగ.

6-219-సీస పద్యము

కుండల మణిదీప్తి గండస్థలంబులఁ;
బూర్ణేందురాగంబుఁ బొందుపఱుప
దివ్యకిరీట ప్రదీప్తులంబర రమా;
సతికి గౌసుంభవస్తంబు గాఁగ
వక్షస్థలంబుపై వనమాలికాశ్రీలు;
శ్రీవత్స కౌస్తుభ శ్రీల నొఱయ
నీలాద్రిఁ బెనఁగొని నిలిచిన విద్యుల్ల;
తల భాతిఁ గనకాంగదంబు మెఱయ

6-219.1-ఆటవెలది

నఖిలలోక మోహనాకార యుక్తుడై
నారదాది మునులు జేరి కొలువఁ
గదిసి మునులు పొగడ గంధర్వ కిన్నర
సిద్ధ గాన రవము చెవుల నలర.

6-220-కంద పద్యము

సర్వేశుఁడు సర్వాత్ముఁడు
సర్వగతుం డచ్యుతుండు సర్వమయుండై
సర్వంబుఁ జేరి కొలువఁగ
సర్వగుడై దక్షునకుఁ బ్రసన్నుం డయ్యెన్.

6-221-వచనము

ఇట్లు ప్రసన్నుండయిన సర్వేశ్వరుని సర్వంకషంబును మహాశ్చర్యధుర్యంబును
నయి తేజరిల్లు దివ్యరూపంబుఁ గాంచి, భయంబును హర్షంబును విస్మయంబును
జిత్తంబున ముప్పిరిగొని చొప్పు దప్పింపం దెప్పటి, కప్పరపాటునం బుడమిపైఁ
జాగిలంబడి, దండ ప్రణామంబు లాచరించి, కరకమలంబులు మొగిడ్చి
సెలయేఱుల తొట్టునఁ గొట్టుపడి, యిట్టట్టుఁ బట్టుచాలక నిట్టపొడిచి,
మున్నీరుదన్ని నిలచిన పెన్నీరునుం బోలె, సర్వాగంబులుం దొంగిలినఁ,
జిత్తంబు నాత్మాయత్తంబుజేసి, పిక్కటిల్లిన సంతోషంబుచేత భగవంతుం
బలుకను, నత్యంత మంగళ సందోహపాదకంబు లైన తన్నామంబు లుగ్గడింపను,
నతి నిర్మలంబులైన తదీయకర్మంబులు దడవను, విబుధ హర్షకరంబులైన
తత్సేరుషంబులు పొగడను, నాత్మీయ మనోరథంబు వాక్రువ్వను నోపక
ప్రజాకాముండై యూరకున్న ప్రజాపతిం జూచి, సర్వజీవ దయాపరుండును,
సర్వసత్త్వ హృదంతరస్థుండును, సర్వ జ్ఞుండునుం, గావున నతని భావంబు
దెలిసి, జగన్నాథుం డార్తపోషణంబులైన భాషణంబుల నిట్లనియె.

6-222-కంద పద్యము

మెచ్చితిఁ బ్రాచేతస! తప

మిచ్చట ఫలసిద్ధి యయ్యె నిట్లతిభక్తిన్

హెచ్చగు మద్వరవిభవము

నచ్చుపడం బొంద నెవ్వఁ డ్రుఱుడు? జగతిన్.

6-223-ఆటవెలది

తపము చాలు నింకఁ దగ భూతతతికి వి

భూతు లొనరుఁ గాక పొందుపడఁగ;

నిదియ సుమ్ము మాకు నిచ్చలోఁ గల కోర్కి

పొసఁగ నీదువలనఁ బొందుపడియె.

6-224-వచనము

వినుము, బ్రహ్మయు, భగ్గుండును, బ్రజాపతులును, మనువులును,
 నింద్రులును, నిఖిల భూతంబులకు భూతిహేతువులయిన మద్భూతి
 విభవంబులు; మఱియు, నాకు యమ నియమాది సహిత సంధ్యావందనాది
 రూపంబగు తపంబు హృదయంబు; సాంగ జపవద్ధ్యానరూపం బగు విద్య
 శరీరంబు; ధ్యానాది విషయంపు వ్యాపారంబుగా నుండు భావనాది శబ్దవాచ్యంబగు
 క్రియ యాకృతి; క్రతు జాతంబు లంగంబులు; ధర్మం బాత్మ; దేవతలు
 ప్రాణంబులు; నిగమంబు మత్స్వరూపంబు; జగదుత్పత్తికి నాది యందు నే
 నొక్కండన తేజరిల్లుచుంటి; బహిరంతరంబుల వేటొక్కటి లేక సుషుప్త వ్యవస్థ
 యందు సర్వంబు లీనం బగుటం జేసి సంజ్ఞామాత్రుండును, నవ్యక్తుండునుగా
 నుండు జీవుని భంగి నొక్కడన యుండుదు; ననంతండు నై
 యనంతగుణంబులు గల మాయా గుణంబువలన గుణ విగ్రహం బగు
 బ్రహ్మాండంబును, నయోనిజుండు స్వయంభువు నగు బ్రహ్మయును
 నుదయించిరి; మదీయ వీర్యోపబంహితుండయి మహా దేవుం డగు నా బ్రహ్మ
 యసమర్థుండునుంబోలె నక్కతార్థమృత్యుమాన మనస్కుండయి, స్పృశింప
 నుద్యమించు తఱి తపం బాచరింపు మని నాచేత బోధితుండై, ఘోరంబైన తపం
 బాచరించి తొలుత సృష్టికర్తృత్వంబు వహించిన మిమ్ము స్పృశియించె; నంతఁ
 బంచజన ప్రజాపతి తనూజయగు యసిక్ని యను పేరిట వినుతినొంది యున్న
 యిక్కన్యకను నీ కిచ్చితి; దీనిం బత్నిగాఁ గైకొని మిథునవ్యవాయ ధర్మంబు
 గలవాడవై మిథునవ్యవాయధర్మంబు గల యీ నాతి యందుఁ బ్రజాసర్గంబు నతి
 విపులంబుగ గావింపం గలవాడవు. మఱియు నీకుఁ బిదప నీ క్రమంబున నిఖిల
 ప్రజలును మన్మాయా మోహితులై మిథునవ్యవాయధర్మంబునఁ బ్రజావృద్ధి
 నొందించి మదారాధనపరులై యుండ గలవా" రని పలికి, విశ్వభావనుండైన హరి,
 స్వప్నోపలబ్ధార్థంబునుం బోలె నంతర్దానంబు నొంది; నప్పుడు దక్షుండు

విష్ణుమాయోపబృంహితుం డై పాంచజని యగు నసక్తి యందు హర్యశ్వసంజ్ఞల
 వినుతిఁ జెందియున్న యయుతసంఖ్యాపరిగణితు లైన పుత్రులం గాంచె;
 అప్పుడా ధర్మశీలు రైన దాక్షాయణులు పితృనిర్దేశంబునం బ్రజాసర్గంబు కొఱకుఁ
 దపంబుచేయువారై పశ్చిమ దిశకుం జని, యచ్చట సింధు సముద్ర
 సంగమంబున సమస్త దేవ ముని సిద్ధగణ సేవితంబై, దర్శనమాత్రంబున
 నిర్ధూతకల్మషులను నిర్మలచిత్తులనుం జేయుచున్న నారాయణ సరస్వనం
 బరగు తీర్థరాజంబున నవగాహనంబు చేసి, నిర్మలాంతరంగులై
 పరమహంసధర్మంబు నందు నుత్పన్నమతు లై ప్రజాసర్గంబు కొఱకుఁ దండ్రి
 యనుమతంబున నుగ్రతపంబు చేయుచుండ, వారికడకు నారదుండు వచ్చి,
 యిట్లనియె.

6-225-సీస పద్యము

మీ రతిమూఢులు మీదఱి గతి గాన;
రెన్నంగ బసిబిడ్డ లన్నలార!
పుడమి దా నింతని కడ బరికింపరు;
ప్రజల బుట్టింప నే ప్రతిభ గలదు?
అట్టిన నొక్క మహాత్ముడు పురుషుండు;
బహురూపములు గల భామ యొకతె
పుంశ్చలి గర్తంబు బురణింప నుభయ ప్ర;
వాహంబు గల నది వఱల గదల

6-225.1-ఆటవెలది

నంచ యొకటి యిరువదైదింటి మహిమలఁ
గలిగియుండు తెరువు గానరాక

వజ్రనిబిడ మగుచు వరుసఁ దనంతన
తిరుగుఁ గాప్పబిలము దేటపడఁగ.

6-226-కంద పద్యము

వినుఁ డందుల ననురూపము
నను పొందఁగ నెఱుఁగ కాత్మ నాత్మ గురూక్తిం
గొనసాగించెద మను మి
మ్మన నేమియు లేదు మూడు లని తెలిసి తగన్.

6-227-వచనము

అని నారదుండు బోధించిన హర్యశ్వులు సహజబుద్ధిచేత నారద వాక్యంబులఁ
దమలోన నిట్లని వితర్కించిరి.

6-228-తేటగీతి

సొరిది క్షేత్రజ్ఞుఁడన నతిసూక్ష్మ బుద్ధి
నరయ నజ్ఞానబంధనం బగుచు లింగ
దేహమన నెద్ది గల దది దెలియకున్నఁ
గలదె? మోక్షంబు దుష్కర్మ గతులచేత.

6-229-తేటగీతి

కలఁడు జగదేక సన్నత కారణుండు
స్వామి భగవంతుఁ డభవుండు స్వాశ్రయుండు
పరముఁ డాతనిఁ జూడక బ్రహ్మ కైనఁ
గలుగునే? ముక్తిపదము దుష్కర్మగతుల.

6-230-ఆటవెలది

పురుషుఁ డెట్టులేనిఁ బూని బిలస్వర్గ
గతుఁడుఁ బోలె వర్తకంబు మాను
నట్టి బ్రహ్మ మెఱుఁగు నయ్యకు స్వర్భోగ
కర్మగతుల నేమి గానఁబడును?

6-231-శార్దూల విక్రీడితము

తన్నిష్ఠాగతి లేనివానికి నసత్కర్మప్రచారంబుచే
మున్నే మయ్యెడి నాత్మబుద్ధి గుణ సమ్మోహంబునం దోచుచున్
వన్నెల్ పెట్టుక వింతబాగుల తఱిన్ వర్తించు దౌర్గుణ్య సం
పన్నస్త్రీయును బోలె నెల్లగతులం బ్రఖ్యాతమై యుండగన్.

6-232-సీస పద్యము

అనువొంద సుష్టి న వ్యయముగఁ జేయుచుఁ;
బ్రచుర ప్రవాహ సంపతిత మైన
నెఱయఁ గూలం బను నిర్గమ స్థానంబు;
నందు వేగముగల క్రందు మాయ
గదిలి యహంకార గతివశంబునఁ జాల;
వివశుఁడై బోధకు విపరి యైన
వానికి నీరీతి వలవంత కర్మ ప్ర;
చారంబులను మీఁదఁ జక్కనైన

6-232.1-ఆటవెలది

జన్మ మరణ ముఖ్య జాడ్యంబుతోఁ బాసి
నిఖిల సౌఖ్య పదవి నెఱసి కమ్ర

మార్గమైనయట్టి మహనీయ ధామంబు
జిత్త మార నెట్లు చేరఁ గలడు?

6-233-తేటగీతి

దాని సంసర్గ గుణములు దప్పి నడచు
కుచ్చితపు భార్యఁ జేకొన్న కుమతిబోలె
దివిరి సుఖదుఃఖములఁ గూడి తిరిగి జీవ
రూప మెఱుగని వారికిఁ బ్రాపు గలదె?

6-234-మత్తకోకిలము

పంచవింశతి తత్త్వరాశి కప్తారదర్పణ మయ్యుఁ దాఁ
గొంచమై పురుషుండు తత్త్వముగోరి పట్టఁగ నేర కే
మంచుఁ గించుఁ దలంచువాఁడు కదద్య కర్మము జేయఁగా
మంచిలోకము వానికేటికి మానుగా సమకూరెడిన్?

6-235-కంద పద్యము

బంధాను మోక్షణక్రమ
సంధా నైశ్వర్యధుర్య శాస్త్ర సమగ్ర
గ్రంథంబు మాను చిద్రూ
పాంధునకును గర్మగతుల నగునే శుభముల్.

6-236-మత్తకోకిలము

చూడ నీ జగమంతయున్ వెసఁ జుట్టి పట్టుక లీల నే
జోడులేక రయంబునం గుడి సుట్టుపట్టి స్వతంత్రముం
గూడి యుండిన కాలచక్రముఁ గోరి చూడని వారి కే
జాడఁగల్గును గర్మ సంగతిఁ జారుమోక్షపదం బిలన్.

6-237-ఆటవెలది

జన్మ హేతు వైన జనకునిర్దేశంబు
తనకుఁ జేయరాని దనుచుఁ దెలిసి
గుణమయప్రవృత్తి మోరాధ్వ నిశ్శ్వాస
నిరతుఁ డగుచుఁ జేయ నేరఁ డతఁడు.

6-238-వచనము

అని తమలో వితర్కించి యా కుమారు లప్పుడు.

6-239-సీస పద్యము

వినవయ్య! భూపాల! మునివరేణ్యుని మాట;
లనువొందఁ దలపోసి వినయ మలర
వలగొని యతనికి వందనంబు లొనర్చి;
తిరిగి యెన్నఁడు రాని తెరువు పట్టి
చయ్యన నేగిరి సహజ సత్వబ్రహ్మ;
మయమైన పంకజనయను పాద
పద్మ మరందంబు పానంబు జేయుచు;
మత్తిల్లి నిలిచిన మానసాళి

6-239.1-ఆటవెలది

బరిణమింప విష్ణుఁ బాడుచుఁ దత్కీర్తి
సరణి మ్రోయు మహతి సంఘటించి
నారదుండు గుణవిశారదుం డెందేనిఁ
జనియెఁ దన్ను జగము సన్నుతింప.

6-240-కంద పద్యము

అప్పుడు దక్షుడు దనయులు

దప్పి మహాపథము గనుటఁ దగ నారదుడే

చెప్పినఁ గప్పిన శోకము

ముప్పిరిగొని చిత్తవృత్తి మూరిం బోవన్.

6-241-చంపకమాల

అడలుచు నున్న వచ్చి కమలాసనుఁ డూఱడిలంగఁ బల్కె మున్

పడసిన లీలఁ బుత్రుల నపార గుణాఢ్యులఁ గాంచుమన్న నా

పడఁతుక యందుఁ బల్కురను బన్నుగఁ దా శబళాశ్వ సంజ్ఞలం

బెడఁగగు వారిఁ బుణ్యముల చేర్చినవారి సహస్ర సంఖ్యులన్.

6-242-కంద పద్యము

పుట్టించిన జనకుని మదిఁ

బుట్టిన తలఁ పెఱిగి వారు పూనికఁ బ్రజలం

బుట్టించు వ్రతముఁ గైకొనిఁ

గట్టిగఁ దప మాచరింపఁగాఁ జనిరి వెసన్.

6-243-వచనము

ఇట్లు శబళాశ్వులు ప్రజాసర్గంబు కొఱకుఁ దండ్రి పంపునం దపంబు జేయువారై

యే తీర్థంబు తీర్థరాజం బై సకలతీర్థఫలంబు నాలోకన మాత్రంబునన

నుగ్రహించుచు సకలపాపంబుల నిగ్రహించు, నే తీర్థ ప్రభావంబున నగ్రజన్ములు

ఫలసిద్ధిం బొందుదు, రట్టి నారాయణసర స్సను పుణ్యతీర్థంబునకుం జని, త

దుపస్పర్శమాత్రంబున నిర్మాత మలాశయులై.

6-244-శార్దూల విక్రీడితము

బ్రహ్మాంద్రాదులు నందనేరని పర**బ్రహ్మ**ంబుఁ జింతించుచున్
బ్రహ్మనందముఁ బొంది జిహ్వాకలపై **బ్రహ్మ**ణ్యమంత్రంబులన్
బ్రహ్మలోకనవాంఛతో నిలుపుచున్ **బ్రహ్మ**ం బితండంచు మున్
బ్రహ్మజ్ఞాన గురున్ హరిం దపమునం **బ్రా**టించి రబ్బాలకుల్.

6-245-సీస పద్యము

ఏకపాదాంగుష్ఠ **మి**లమీద సవరించి;
నిశ్చల కాయులై **ని**క్కి నిలిచి
కరములు గీలించి **స**రవి మీదికి నెత్తి;
గుటుతుగాఁ బెనుబయల్ **గు**ట్టిపట్టి
నిడివిగాఁ గూరమై **ని**గిడిన చూడ్కులఁ;
గడు దీప్తభానునిఁ **బొ**డిచిపట్టి
వడిఁ గొంతకాలంబు **వా**యువు భక్షించి;
యంతనుండియు నిరా**హ**రు లగుచు

6-245.1-ఆటవెలది

సకలలోకములకు **స**ంహారకరమును
బేర్చి దేవతలకు **భీ**తికరము
గాఁగ ఘోరతపముఁ **గా**వింపఁ దొడఁగిరి
మహిత చిత్తు లక్కు**మా**రవరులు.

6-9- శబళాశ్వలబోధించుట

6-246-వచనము

ఇట్లతి భయంకరంబైన తపంబు చేయుచు, నెడతెగక భగవన్మంత్రంబులు
 నుడువుచుఁ బ్రజాసర్గ కాములై యున్న య చ్చిన్నబాలుర కడకు నారదుండు

చనుదెంచి, పూర్వవిధంబునం బలుకుచు నిట్లనియె; బ్రాత్యవత్సలులై యున్న
మీరలు వేదాంతసారం బోలుకు చున్న నా వచనంబు లాదరించి, తోబుట్టువులు
చనిన మార్గంబునఁ జనుండు; ఎవ్వరేనిం దమ యగ్రజులు చనిన మార్గంబునం
దామునుం దప్పక వర్తింతు రేని నట్టివారిని విశేషధర్మం బెఱింగిన వారండు;
సతతంబును బుణ్యబంధువు లైన దేవతలం గూడి సుఖంబుండుం" డని బల్కి,
నారదుండు చనియె; వారలును సర్వకర్మంబుల యందు నిర్మోహితులై
పరమపదంబునకు నాస్సంబు లైన దేవర్షి వాక్యంబుల నాశ్రయించి.

6-247-ఉత్పలమాల

అప్పుడు లజ్జతోడ శబళాశ్వులు పూర్వజు లేగినట్టి యా
చొప్పున నెన్నఁడుం దిరిగి చూడని త్రోవ విశేష పద్ధతిం
దప్పక పోయిరయ్య! గుణద్రాములు; నేడును మళ్ళరేమి నేఁ
జెప్పదఁ గాక రాక కడ చేరిన రాత్రులఁ బోలి భూవరా!

6-248-కంద పద్యము

దక్షున కా కాలంబున
లక్ష్మితమై యుండఁ బెక్కు లాగుల నుత్సా
తక్షోభంబులు వానికి
రూక్షవృధ నొంది యా పురుష నాశంబున్.

6-249-కంద పద్యము

నారదకృత మని యెఱిగి మ
హారోషముతోడ నేగి యాతనిఁ గని దుః
ఖారూఢ చిత్తుడై మది
నూటడిలం దెరువు లేక యుగ్రుం డగుచున్.

6-250-ఆటవెలది

మోము జేవుఁజీంప ముడిపడ బొమదోయి
చూపు వెంట మంట సుడిగొనంగఁ
బెదవు లడరఁ బండ్లు పెటపెటఁ గొఱుకుచు
దక్షుఁ డాగ్రహించి తపసిఁ బలికె.

6-251-చంపకమాల

నెఱయఁగ సాధురూపమున నీ వతిబాలుర కాత్మజాళికెం
గఱుకున భిక్షుమార్గ మగు కందువ చెప్పితి వేల? ధూర్తవై
మఱుఁగక యుండవచ్చునె? కుమారుల నీ దురితంబు పొంద; ని
న్నొఱుఁలగఁ ద్రోతు నాదు సమదోగ్ర మహాగ్రహ శాపవహ్నులన్.

6-252-వచనము

అది యెట్లంటేని, దేవర్షి పితృ ఋణంబులు దీర్పక కర్మవిచారంబు చేయని బాలుర
మనంబులకు నైహికేచ్ఛలయందు నైరాశ్యంబు గలుగఁజేసి నివృత్తిమార్గం
బుపదేశించి, వారలకు నుభయలోకముల యందుఁ జెందఁ గల శ్రేయోహాని
నొనర్చితి; విట్టి పాతకంబున భాగవతోత్తములలో లజ్జాహీనుండవై యశోహానిం
బొంది చరింపుదు గాక; నిరపరాధులై వైరంబులేని నా పుత్రుల పట్ల ద్రోహకృత్యం
బొనర్చిన నీవు దప్పఁ దక్కిన భాగవతోత్తములు సకల భూతానుగ్రహ
పరవశులు; అతి కుతూహలంబున నీచేత స్నేహపాశ నిక్పంతనంబైన
మిత్రభేదంబే కాని తదుపశమనంబు గాకుండెడు; ఇంతనుండియుఁ బురుషుండు
విషయ తీక్ష్ణత్వంబు లనుభవింపక కాని తెలియకుండెడు; జ్ఞానంబు తనంతటనె
కాని యెరులచే బోధింపఁబడి తెలియరాకుండెడి; నిరంతరంబును
లోకసంచారియైన నీకు నే లోకంబునను నునికిపట్టు లేకుండుం గాక" యని
నిర్దయుండై శాపం బిచ్చె; నంత నారదుండు తత్త్రోధవాక్యంబుల కలుగక "యట్ల

కాని" మృని సమ్మతించి చనియె; నిట్టి శాంతభావం బెవ్వనివలనం గలుగు,
నతండు సర్వాతీతుండయిన సర్వేశ్వరుం డనంబడు; మఱియు దక్షుండు దన
మనోరథంబు విఫలంబగుటం జేసి యతి దుఃఖిత మనస్కుడై పొగలుచున్నఁ,
బితామహుండు చనుదెంచి, మఱియుఁ బ్రజాసర్గోపాయం బుపదేశించిన నా
ప్రజాపతి ప్రియభామయైన యసిక్ని యందుఁ బితృవత్సల లైన పుత్రికల
నిలువదుండ్రం బుట్టించి; వారిలో ధర్మునకుం బదువురను, కశ్యపునకుం
బదమువ్వురను, జంద్రునకు నిలువదేడ్పురను, భూతునకు నాంగిరసునకుఁ
గృశాశ్వునకు నిద్దఱోసిచొప్పున నార్వురను, తామ్రక్ష్యండును నామాంతరంబుఁ
దాల్చిన కశ్యపునకు మరలఁ గడమ నలువురను నీ క్రమంబున నిచ్చె వారి
నామంబు లాకర్ణింపుము.

6-253-ఆటవెలది

ఎట్టి పుణ్యవతులో? యీ చేడియలు చెప్ప
సవతు లేనియట్టి సవతులయ్యుఁ
గడప పడసి రెట్టి కడుపునఁ బుట్టిరో
కడిది త్రిజగ మెల్లఁ గడుపు గాఁగ.

6-254-వచనము

వార లెవ్వ రనిన భానువు, లంబయుఁ, గకుప్పు, జామియు, విశ్వయు,
సాధ్యయు, మరుత్పతియు, వసువు, ముహూర్తయు, సంకల్పయు, ననం
బదుగురు ధర్మునకుఁ బత్నులై కొడుకులం బడసిరి; వార లెవ్వ రంటిని
భానువునకు వేదముషభుండు పుట్టి; నతనికి నింద్ర సేనుం డుదయించె; లంబకు
విద్యోతుండు గలిగె; నతనికి స్తనయిత్నువు లనువారు పుట్టిరి; కకుభ్యేవికి
సంకుటుండు పుట్టి; సంకుటునకుం గీటకుండు పుట్టి; కీటకునకు దుగ్ధాభిమానిను
లయిన దేవతలు జన్మించిరి; జామిదేవికి దుర్గ భూముల కధిష్ఠాన దేవతలు

జనియించిరి; వారికి స్వర్గుండును, నందియు జన్మించిరి; విశ్వ యను దానికి విశ్వదేవగణంబు జనియించె; వార లపుత్రుకులనం బరగిరి; సాధ్య యనుదానికి సాధ్యగణంబులు పుట్టి; వానికి నర్థసిద్ధి యను వాడు పుట్టి; మరుత్వతి యనుదానికి మరుత్వంతుడు, జయంతుం డను వార లుదయించి; రండు జయంతుండు వాసుదేవాంశజుం డైన యుపేంద్రుం డనంబడి వినుతి నొందె; ముహూర్త యనుదానికి సకల భూతంబులకు నాయాకాలంబులం గలిగెడు నాయా ఫలాఫలం బుల నిచ్చు మౌహూర్తికు లనియెడు దేవగణంబులు పుట్టిరి; సంకల్ప యనుదానికి సంకల్పుం డుదయించె; నా సంకల్పునకుఁ గాముండు జనియించె; వసు వనుదానికి ద్రోణుండును, బ్రాణుండును, ద్రువుండును, నర్కుండును, నగ్నియు, దోషుండును, వస్తువును, విభావసువును నన నెనమండ్రు వసువు లుదయంబు నొంది; రండు ద్రోణునకు నభిమతి యను భార్య యందు హర్ష శోక భయాదులు పుట్టిరి; ప్రాణునకు భార్య యైన యూర్జస్వతి యందు సహుండును, నాయువును, బురోజవుండును ననువారలు గలిగిరి; ద్రువునకు భార్య యగు ధరణి యందు వివిధంబులగు పురంబులు పుట్టి; నర్కునకు భార్య యగు వాసన యందుఁ దర్వాదు లుదయించి; రగ్నికి భార్యయైన వసుధార యందు ద్రవిణకాదులు పుట్టిరి; మఱియుఁ గృత్తికలకు స్కందుండు గలిగె; నా స్కందునకు విశాఖాదు లుదయించిరి; దోషునకు శర్వరి యను భార్య యందు హరికళ యగు శింశుమారుం డుదయించె వస్తువునకు నాంగిరస యందు విశ్వకర్మ యను శిల్పాచార్యుం డుదయంబందె; నా విశ్వకర్మకు నాకృతి యను సతియందుఁ జాక్షుషుం డను మనువు జనియించె; నా మనువు వలన విశ్వలు సాధ్యు లనువారలు పుట్టిరి; విభావసునకు నుష యను భార్య యందు వృష్టియు, రోచియు, నాతవుండును జనించి; రండు నాతవునికిఁ బంచయాముం డను దివసాభిమాన దేవత జనియించె; శంకరాంశజుం డయిన భూతునకు సరూప యను భార్య యందుఁ గోట సంఖ్యలైన రుద్రగణంబు లుదయించిరి;

మఱియు రైవతుండు, నజుండు, భవుండు, భీముండు, వాముండు, నుగ్గుండు,
 వృషాకపియు నజైకపాత్తు, నహి ర్బుద్ధుండు, బహురూపుండు, మహాంతుండు
 ననువారలును, రుద్రపారిషదులును నతిభయంకరు లయిన ప్రేతులును
 వినాయకులును బుట్టి; రంగిరసుం డను ప్రజాపతికి స్వధ యను భార్యయందుఁ
 బిత్తుగణంబులు పుట్టిరి; సతి యను భార్యకు నధ్వర వేదాభిమాన దేవతలు
 పుట్టిరి; కృశాశ్వనకు నర్చి యను భార్యయందు ధూమ్రకేశుం డను పుత్రుం
 డుదయించె; వేదశిరునకు ధిషణ యను భార్య యందు దేవలుఁడును,
 వయనుండును, మనువునుం బుట్టిరి; తార్క్ష్యనకు వినత కద్రువ పతంగి
 యామిని యన నలువురు భార్య లందుఁ బతంగికిఁ బక్షులు పుట్టి; యామినికి
 శలభంబులు పుట్టి; వినతకు సాక్షాత్కరించిన యజ్ఞాధిపతికి వాహనం బయిన
 గరుడుండును, సూర్యునకు సారథి యైన యనూరుండును జనియించిరి;
 కద్రువకుఁ బెక్కు తెఱంగు లగు భుజంగమంబులు పుట్టి; చంద్రునకుఁ గృత్తికాది
 నక్షత్రంబులు భార్యలయినను వారల యందుఁ జంద్రుండు రోహిణి యందు
 మాత్రము మోహితుం డగుటంజేసి దక్షశాపంబున క్షయరోగగ్రస్తుండై సంతానంబు
 పడయనేరఁ డయ్యె; నంత దక్ష ప్రసాదంబున క్షయపీడితంబు లగు షోడశకళల
 మరలం బొందె; మఱియును.

6-255-సీస పద్యము

కామితప్రదుఁ డైన కశ్యపు కౌగిట;
ముచ్చట దీర్ఘ రే ముద్ధరాంధ్రు;
యఖిల లోకములకు నవ్వలై జగ మెల్లఁ;
బూజింప నుండు రే పువ్వబోండ్లు;
బలియు రై పుత్రులు పౌత్రులు త్రిజగంబు;
లేలంగఁ జూతు రే యిందుముఖులు;

ముంగొంగు పసిడి యై మూల్గు పుణ్యంబుల;
విట్టవీగుదు రెట్టి వింతరాంధ్రు;

6-255.1-తేటగీతి

వారి కలగంప కడుపుల నేరుపఱప
నరిది బిడ్డలఁ బడసిన బిరుదు సతుల
నామములు నన్వయంబులు నీ మనంబు
పూనఁ జెప్పుదు వినవయ్య! మానవేంద్ర!

6-256-తరళము

అదితియున్ దితి గాష్ఠయున్ దను వయ్యరిష్ఠయుఁ దావ్రయు
న్నదనఁ గ్రోధవశాఖ్యయున్ సురసాఖ్యయున్ సురభిన్ మునిన్
మొదలుగాఁ దిమియున్నిళాఖ్య సుముఖ్య యా సరమాదిగా
ముదిత లెన్నఁగఁ గన్న సంతతి ముజ్జగంబుల భూవరా!

6-257-సీస పద్యము

చాలంగఁ దిమికిని జలచరంబులు పుట్టి;
శ్వాపదంబులు పుట్టి సరమ యందు;
సురభికి మహిషాది సురభులు జనియించె;
దావ్రకు శ్వేన గృధ్రములు గలిగె;
మునికి నప్సరసల మూకలు జనియించె;
నిళ గనె భూరుహములను; గ్రోధ
వశ కుద్భవిల్లె దుర్వార సర్పంబులు;
సరి యాతుధానులు సురస కరయ

6-257.1-తేటగీతి

నుప్పతిల్లిరి; గంధర్వు లోక్క మొగి న
రిష్టకు సుతు; ల్లనువునకుఁ ద్రిదశ రిపులు
పదియునెనమండ్రు నై నట్టి విదితబలులు
వారి నామాన్వయంబులఁ గోరి వినుము.

6-258-వచనము

ద్విమూర్ధుండును, శంబరుండును, నరిష్ఠుండును, హయగ్రీవుండును,
 విభావసుండును, నయోముఖుండును, శంకుశిరుండును, స్వర్భానుండును,
 గపిలుండును, నరుణియుఁ, బులోముండును, వృషపర్వుండును,
 నేకచక్రుండును, ననుతాపకుండును, ధూమ్రకేశుండును, విరూపాక్షుండును,
 దుర్జయుండును, విప్రచిత్తియు ననువారలు వీరలలోన స్వర్భానునకు సుభద్ర
 యను కన్యక పుట్టి; దాని నముచి వివాహం బయ్యె; వృషపర్వునకు శర్మిష్ఠ
 యను కూతురు పుట్టి; దాని నహుష పుత్రుండైన యయాతి పెండ్లియయ్యె;
 వైశ్వానరునకు నుపదానవి, హయశిరస, పులోమ, కాలక యను నలువురు
 పుత్రిక లుదయించి; రంధు నుపదానవి హిరణ్యాక్షునకుం బత్ని యయ్యె;
 హయశిరసను గ్రతువు వివాహంబయ్యె; పులోమ కాలకలను నిరువురను
 గశ్యపప్రజాపతి చతుర్ముఖుని వాక్యంబునఁ గైకొనియె; నా యిరువురకును
 సమరకోవిదు లయిన దానవులు పౌలోమ కాలకేయు లనం బుట్టిరి; మఱియు
 నా యిరువురకును నటువదివేల రాక్షసులు జన్మించిరి; వారు
 యజ్ఞకర్మంబులకు విఘాతకులై వర్తింప వారి నింద్రునకుం బ్రియంబుగా నీ
 పితామహుం డగు నర్జునుండు వధించె మఱియు విప్రచిత్తి సింహిక యనుదాని
 యందు రాహు ప్రముఖంబుగాఁ గల కేతు శతంబును బడసె; వారలు
 గ్రహత్వంబుఁ గైకొనిరి; మఱియుం బురాణపురుషుండైన శ్రీమన్నారాయణుండు
 దన యంశంబునఁ బరమభాగ్యవతి యయిన యదితి గర్భంబున నుదయించె;

నా యదితి వంశంబును విదితంబుగా వినిపించెద సావధానుండవై వినుము;
 వివస్వంతుడును, నర్యముండును, బూషుండును, ద్వష్టయు, సవితయు,
 భగుండును, ధాతయు, విధాతయు, వరుణుండును, మిత్రుండును, శక్తుండును,
 నురుక్రముండును నను ద్వాదశాదిత్యులు జన్మించి రందు వివస్వంతునకు
 శ్రాద్ధదేవుం డను మనువు సంజ్ఞాదేవి యందు నుదయించె; మఱియు
 యముండు యమియు నను నిరువురు మిథునంబుగా నుదయంబు నొందిరి.
 వెండియు నా సంజ్ఞాదేవి బడబా స్వరూపంబు నొంది యశ్వినీదేవతలం గనియె;
 ఛాయాదేవి యందు శనైశ్చరుండును, సావర్ణి యను మనువును దపతి యను
 కన్యకయుం బుట్టిరి; యా తపతిని సంవరణుండు వరియించె; అర్యమునకు
 మాతృక యను పత్నియందుఁ జర్షణు లుదయించిరి; వారి మూలంబున
 మనుష్యజాతి యీలోకంబున స్థిరంబుగా నుండు నట్లు బ్రహ్మదేవునిచేఁ
 గల్పింపబడె; పూషుండు భర్గునిఁ జూచి దంతంబులు వివృతంబులుగా నగిన,
 నతండు క్రోధించి దంతంబు లూడనడచిన నాఁటనుండియు, భగ్నదంతు డయి
 యనపత్యుండయి పిష్టాదులు భక్షించుచుండె; ద్వష్టకు దైత్యానుజ యైన రచన
 యను కన్యకకు నధిక బలాఢ్యుం డగు విశ్వరూపుండు పుట్టె; నంత నా దేవతలు,
 బృహస్పతి గోపించి తలంగి పోయినం, దమకు నా విశ్వరూపుని నాచార్యునిగా
 వరియించి" రని చెప్పిన విని శుకయోగీంద్రునకుం బరీక్షిన్నరేంద్రుం డిట్లనియె.

6-10- బృహస్పతి తిరస్కారము

6-259-సీస పద్యము

అరయంగ యోగీంద్ర! యద్భుతం బయ్యెడు;

సురలపై నేటికి సురగురుండు

గోపించె? నీతండు గురుభావమున దేవ;

తల కేమి యాపదఁ దలఁగఁ జేసె?

నెఱిగింపు మనవుడు నింద్రుండు త్రిభువనై;

శ్వర్య మదంబున సత్పథంబు

గానక వసు రుద్ర గణములు నాదిత్య;

మరుదశ్వ దేవాది మండలములు

6-259.1-తేటగీతి

సిద్ధ చారణ గంధర్వ జిహ్వాగాది

సురులు మునులును రంభాది సుందరాంగు

లాడఁ బాడంగ వినుతి చేయంగఁ గొలువఁ

మ్రొక్కు భద్రాసనంబున నుక్కుమీఱి.

6-260-సీస పద్యము

నిండు పున్నమనాడు గండరించిన చంద్ర;

మండల శ్రీలతో మాటుమలయ

భద్రవిద్యోతాతప్త్రంబు గ్రాలుచు;

మిన్నేటి తరఁగల మేలుకొలుపఁ

గలిత దివ్యాంగనా కరతల చాతుర్య;

చామీరికశ్రేణి జాడపటుపఁ

జింతామణిస్ఫుట కాంత రత్నానేక;

ఘటిత సింహాసనాగ్రంబు నందు

6-260.1-తేటగీతి

నూరుపీఠంబుపై శచి యుండ నుండి

వరుస దిక్పాలకాది దేవతలు గొలువ

చాటి చెప్పంగరాని రాజసముతోడ
నిందుఁ డొప్పారె వైభవసాందుఁ డగుచు.

6-261-వచనము

అయ్యవసరంబున

6-262-కంద పద్యము

గురుతర ధర్మక్రియ నయ
గురుడున్ గురుమంత్ర విషయ గురుడు వచశ్చి
గురుడు సమస్తామరగణ
గురుడు గురుం డరుగుదెంచెఁ గొల్పునకు న్నపా!

6-263-చంపకమాల

అమిత తపఃప్రభావుఁ గరుణాత్ముని గీష్పతిఁ జూచి రాజ్యదు
ర్దమ మదరేఖ నిందుడు వృథా తనగద్దీయ లేవకుండె నె
య్యమున నెదుర్కొనం జనక యాసన మీయక గౌరవోప చా
రములఁ బ్రసన్నుఁ జేయక తిరంబుగ దివ్యసభాంతరంబునన్.

6-264-కంద పద్యము

అప్పుడు సురపతి గన్నులఁ
గప్పిన సురరాజ్య మదవికారంబునకుం
జప్పుడు జేయక గృహమున
కప్పుణ్యుడు దిరిగిపోయె నతిఖిన్నుండై.

6-265-చంపకమాల

ఎఱుగమిఁ జేసినట్టి గురుహాళన మంత నెఱింగి యింద్రుఁ డ
 చ్చరుపడి భీతినొంది యతిచింతితుడై తలపోసి పల్కె న
 పురమపవిత్ర లోకనుతభవ్యచరిత్ర విశేషు పాదపం
 కరుహముఁ బూజ చేయక యకర్మముఁ జేసితి నల్పబుద్ధి నై.

6-266-కంద పద్యము

త్రిభువన విభవ మదంబున
 సభలో మధురువునకుఁ బ్రసన్నునకు లస
 త్ప్రభువునకు నెగ్గు జేసితి
 శుభములు దొలఁగంగ నే నసురభావమునన్.

6-267-ఆటవెలది

పారమేష్ఠ్య మయిన పదవి నొందిన భూపు
 లెట్టివారి కైన లేవవలదు;
 విబుధు లిట్లు చెప్పు విధమెన్న వారలు
 ధర్మవేత్త లనుచుఁ దలపబడరు.

6-268-ఆటవెలది

కుపథవర్తు లగుచుఁ గుత్సిత దుర్వచో
 నిపుణు లైనవారు నిడివి దెలిసి
 తొలఁగలేక వా రద్రోగతిఁ బడుదురు
 తప్పులేక రాతి తెప్ప భంగి.

6-269-ఉత్పలమాల

కావున లోకవందితుని కార్యవిచారుని యింటి కేగి త
 త్నావన పాదపద్మములపై మకుటంబు ఘటిల్ల మ్రొక్కి స

తేవ యొనర్చి చిత్తము వసింపఁ బ్రసన్ను నొనర్తు నంచు న
ద్వేవిభుండు పోయె నతితీవ్రగతిన్ గురుధామ సీమకున్.

6-11- దేవాసుర యుద్ధము

6-270-సీస పద్యము

ఈరీతిఁ దనయింటి కేతెంచు దేవతా;
పతి రాక యా బృహస్పతి యెఱింగి
యధ్యాత్మమాయచే నడఁగి యదృశ్యుఁ డై;
పోయె నప్పుడు దేవపుంగవుండు
సకలంబుఁ బరికించి జాడఁ గానక గురు;
జింతించి తలపోసి చిన్నపోయె;
బోయిన విధ మెల్ల దాయలు రాక్షస;
వీరులు వేగులవారివలనఁ

6-270.1-తేటగీతి

దెలిసి మిక్కిలి తమలోనఁ దెలివినొంది
యందఱును గూడి భార్గవు నాశ్రయించి
తత్కృపాదృష్టిఁ దమశక్తి దట్టమైన
దేవతలమీది దాడికిఁ దెరువు పెట్టి.

6-271-కంద పద్యము

ధూర్తులు సమస్త కిల్బిష
మూర్తులు వర ధర్మ కర్మ మోచిత మార్గా
వర్తులు దుర్లయ నిర్మిత
కీర్తులు దానవులు చనిరి గీర్వాణులపై.

6-272-సగ్ధర

దండిం గోదండ కాండోద్ధత రథ హయ వేదండ దండంబుతోడన్
దండెత్తెన్ మెండుగా నద్దనుజనికరముల్ దైవవర్గంబు మీదం
జండబ్రహ్మాండ భేదోచ్చయ జయరవముల్ సర్వదిక్ క్షోభగా ను
ద్దండప్రఖ్యాత లీలం దలపడిరి సురల్ దర్పులై వారితోడన్.

6-273-చంపకమాల

మదమున దేవదానవులు మచ్చరముల్గడుఁ బిచ్చలింప సం
పదలను గోరి పోరునెడ భార్గవ మంత్రకళా విశేషులై
యెదురులువాటు నస్త్రముల చేయ మహాసురు లేచియేసి పెం
గుదులుగఁ గ్రువ్వ దేవతలు కోల్తల కోర్వక వీఁగి రయ్యెడన్.

6-274-ఆటవెలది

దనుజవీరు లేయు ద్రారుణ దివ్యాస్త్ర
దళితదేహు లగుచుఁ దలలు వీడ
నోడి పాటి రద్భుతోపత బలులైన
త్రిదశవరులు బిట్టు దిట్టినట్లు.

6-275-కంద పద్యము

ఒక మొగము గాక దివిజులు
తికమక గొని వైరులెల్ల డీకొనఁ దమ్ముం
 బికపిక లై నకనక లై
లుకలుకఁ బరువెత్తి రోడి లోగొను భీతిన్.

6-276-చంపకమాల

దనుజుల గర్వరేఖయును దానవవీరుల యంపజోకయున్
మనుజవిశేష భోజనుల మచ్చరికంబు నిశాటకోటి యే
చిన బల శౌర్యముం దమకు సిగ్గును హాని మహాభయంబు ని
ర్గుణతను జేయు నుమ్మలికఁ గోల్తల కోర్వక పాటిరార్తు లై.

6-277-కంద పద్యము

అమరులు విస్ఫుష్ట దానవ
సమరులు శరభిన్న దేహ సంతాపగుణ
భ్రమరులు దైత్య కిరాతక
చమరులు కమలజుని కడఁకుఁ జునిరి భయార్తిన్.

6-278-ఉత్పలమాల

ధాతకు దేవతా విభవదాతకుఁ బుణ్యజనానురాగ సం
ధాతకు సర్వలోకహితదాతకు వైదిక ధర్మమార్గ ని
ర్ణేతకు నుల్లసద్విభవ నేతకు సర్వ జగజ్జయాంగజ
బ్రాతకుఁ బుణ్యయోగిజనభావ విధాతకు మ్రొక్కిరయ్యెడన్.

6-279-కంద పద్యము

ఆఖండలుండు మొదలుగ
లేఖానీకముల బ్రహ్మ లేనగవున ని
త్యాఖండ సత్కృపారస
శేఖర వాక్యముల వారి సేదలు దేర్చెన్.

6-280-వచనము

ఇట్లు బ్రహ్మదేవుండు దేవేంద్రప్రముఖు లయిన దేవతల కనుకంపాతిశయ
విభవంబున నభయం బొసంగి యిట్లనియె.

6-281-ఉత్పలమాల

నెట్టన పాపకర్మమున నేరమిఁ జేసితి రేమి చెప్ప; మీ
పుట్టిన నాటనుండియును బుద్ధులు జెప్పి జగంబు లేలఁగాఁ
బట్టముఁ గట్టి పెంచిన కృపానిధి బ్రహ్మకళావిదిజ్ఞఁ జే
పట్టక గుట్టు జాటి సిరిపట్టునఁ దొట్టిన పొట్ట క్రొవ్వునన్.

6-282-వచనము

బ్రహ్మిష్ఠుం డైన బ్రాహ్మణ నాచార్యుం గైకొనక గురుద్రోహంబు చేసితిరి; తద్దోషం
బిప్పుడు మీకుఁ జేసేత శత్రుకృతం బై యనుభవింపం జేసె; నతి
బలవంతులయిన మిమ్ము నతి క్షీణులైన యారాక్షసులు జయించుట దమ
యాచార్యుండైన శుక్రు నారాధించి తన్మంత్ర ప్రభావంబునఁ బునర్లబ్ధ వీర్య
లగుటచేతనే; ఇప్పుడు మదీయంబైన నిలయంబు నాక్రమింపం గలవారై
మదోద్రేకంబున నెదురు లేక వర్తిల్లుచున్న రక్షోనాయకులకుం ద్రిదివంబు గొనుట
తృణప్రాయంబు; అభేద్య మంత్ర బలంబుగల భాగవతనకు వారు శిష్యులగుటంజేసి
విప్ర గోవింద గణేశ్వరానుగ్రహంబు గలవారలకుఁ దక్కుం దక్కిన రాజుల
కరిష్ఠంబగుం; గావున మీ రిప్పుడు త్వష్ట యను మను పుత్రుండగు విశ్వరూపుం
డను ముని నిశ్చల తపో మహత్త్వ సత్త్వ స్వభావుం డతని నారాధించిన, మీకు
నభీష్టార్థంబుల నతండు సంఘటిల్లఁ జేయు; నిట్టి దుర్దశల నతం డడంచు" నని
చెప్పిన దిక్పాలకాదులు డెందంబులు డిందుపడి కమలగర్భుని వీడ్కొని
విశ్వరూపు కడకుం జని యిట్లనిరి.

6-283-తేటగీతి

అన్న మేలగు నీకు నిన్నుడుగఁ గోరి
వచ్చినారము భవదీయ వనమునకును;

దండ్రులకు నేడు సమయోచితంబు లైన
కోర్కు లొడఁగూడఁ జేసి చేకొనుము యశము

6-284-కంద పద్యము

సుతులకుఁ బితృశుశ్రూషణ
మతిపుణ్యము జేయుచుండు నాత్మజులు గుణో
న్నతి బ్రహ్మచారు లైనను
మతిలో గురుసేవకన్న మఱియుం గలదే?

6-285-వచనము

అదియునుం గాక

6-286-సీస పద్యము

అరయ నాచార్యుండు పరతత్త్వరూపంబు;
దండ్రి దలంపఁగ ధాతరూపు;
రూపింప బ్రాత మరుత్పతి రూపంబు;
దెలియంగఁ దల్లి భూదేవిరూపు;
భగిని కరుణరూపు; బావంబు ధర్మ స్వ;
రూపంబు దా నర్థిరూపు మొదల
నభ్యాగతుఁడు మున్న యగ్ని దేవునిరూపు;
సర్వభూతములుఁ గేశవుని రూపు;

6-286.1-ఆటవెలది

గాన తండ్రి వేగ కడు నార్తులగు పితృ
జనులమైన మమ్ముఁ జల్లఁ జూచి

పరభయంబు వాపి నిరుపమం బగు తపో
మహిమచేత మెఱసి మనుపవయ్య!

6-287-వచనము

ఇప్పుడు బ్రహ్మనిష్ఠుండ వైన నిన్నాచార్యునిగా వరియించి, భవదీయ
తేజోవిశేషంబు చేత వైరివీరులం బరిమార్చెద; మాత్రీయార్థం బైన
యుష్మత్పాదాభివందనంబు నిందితంబు గాదని వేదవాక్యంబు గలదు; గావున
నీకు నమస్కరించుచున్న దేవతలం గైకొని పొరోహిత్యంబు జేయు" మనినఁ
బ్రహ్మసితవదనుండై యమ్మునీశ్వరుం డిట్లనియె.

6-288-తేటగీతి

బ్రహ్మతేజంబు పోయెడి ప్రార్థనంబు
ధర్మగుణ గర్వితం బని తా నెఱింగి
సొరిది ననుబోటి తపసి యీ సురలచేతఁ
బ్రకట మధురోక్తి నేటికిఁ బలుకఁబడియె.

6-289-వచనము

విశేషించి

6-290-కంద పద్యము

గురుధనముఁ గూర్చ నేటికి
గురుశిక్షం దగిలి మంత్రకోవిదులై స
ధురుధర్మ నిరతు లేనిన్
గురువులకును శిష్యవరులె క్రూర్పిన ధనముల్.

6-291-సీస పద్యము

అరయ నకించను లై నట్టివారికిఁ;
 దగు శిలోంధనవృత్తి ధనము సుమ్ము;
 దానిచే నిర్వర్తితప్రియసాధు స;
 త్రియ గలవారలై ప్రీతి నొందె
 దరు గాన సద్గర్హితాచారమైన యా;
 దార్యత్వ మిప్పుడు మీ శాసనమునఁ
 గైకొంటి; గురువుల కామంబు ప్రాణార్థ;
 వంచనములు లేక వడి నొనర్తు

6-291.1-ఆటవెలది

ననుచు విశ్వరూపుఁ డనియెడు ముని ప్రతి
 జ్ఞోక్తిఁ బలికె వారి నూటడించి
 మహితమైన తత్సమాధిచే గురుభావ
 మమరఁ జేసె దేవసమితి కప్పుడు.

6-292-కంద పద్యము

భార్గవవిద్యా గుప్త
 స్వర్గశ్రీ ద్విగుణ దనుజ సమధిక సంప
 ద్వర్గముల విష్ణుమాయా
 నర్గళగతిఁ దెచ్చి యింద్రునకు నిచ్చె నృపా!

6-293-కంద పద్యము

ఏ విద్యచేత రక్షితుఁ
 డై వజ్ర దురంబులోన నసురలఁ ద్రుంచెన్

భావింప నట్టి విద్యను

శ్రీవరమాయామతంబుఁ జెప్పెను హరికిన్.

6-294-ఉత్పలమాల

నావుడు పాండవాన్వయుఁడు నమ్మినభక్తి జగన్నివాసు రా
జీవదళాక్షుఁ గృష్ణుఁ దన చిత్తమునన్ భజియించి పల్కె నో
దేవగణార్చితాంఘ్రియుగ! దివ్యమునీశ్వర! విశ్వరూపుఁడ
ప్రావనమైన విద్య సురపాలున కే క్రియ నిచ్చె? జెప్పవే.

6-295-ఉత్పలమాల

ఎందును రక్షితుం డగుచు నిన్ద్రుఁడు లీలయ పోలె వైరి సే
నందునుమాడి దేవతలు నమ్మి సుఖింపగ నిష్టసంపదం
జెంది సమస్తలోకముల జేకొని యేలె మునీంద్ర! దాని నే
విందు సుఖింబుఁ గందు నిక వీనులు సంతస మందఁ బల్కవే.

6-12- శ్రీమన్నారాయణ కవచము

6-296-కంద పద్యము

వర నారాయణ కవచము

నరిభీకర వజ్రకవచ మాశ్రిత సంప

త్పరిణామ కర్మకవచము

పురుహూతున కెట్లు మౌని బోధించె? దగన్.

6-297-వచనము

అనినం బరీక్షిజ్ఞనపాలునకు మునినాథుం డిట్లనియె.

6-298-సీస పద్యము

వినవయ్య! నరనాథ! మునినాథుఁ డింద్రున;
కనువొంద నారాయణాఖ్య మైన
కవచంబు విజయ సంకల్పంబు నప్రమే;
యస్వరూపంబు మహాఫలంబు
మంత్రగోప్యము హరిమాయావిశేషంబు;
సాంగంబుగాఁగ నెఱుంగఁ జేసె;
దాని నే వినిపింతుఁ బూని తదేకాగ్ర;
చిత్తంబుతోడుతఁ జిత్తగింపు;

6-298.1-తేటగీతి

మొనర ధౌతాంఘ్రిపాణి యై యుత్తరంబు
ముఖముగా నుత్తమాసనమున వసించి
కృత నిజాంగ కరన్యాస మతిశయిల్ల
మహిత నారాయణాఖ్య వర్తము నొనర్చె.

6-299-వచనము

ఇట్లు నారాయణకవచంబు ఘటించి, పాదంబులను, జానువులను,
 నూరువులను, నుదరంబునను, హృదయంబునను, నురంబునను,
 ముఖంబునను, శిరంబునను నట్లష్టాంగంబులం బ్రణవపూర్వకంబైన యష్టాక్షరీ
 మంత్రరాజంబు విన్యాసంబుచేసి ద్వాదశాక్షర విద్యచేతం గరన్యాసంబు చేసి,
 మంత్రమూర్తియై భగవచ్చట్ట వాచ్యం బైన ప్రణవాది యకారాంత మహామంత్రంబు
 చేత నంగుళ్ళంగుష్ఠ పర్వసంధులయం దుపన్యసించి, మఱియు హృదయంబున
 నోంకారంబు, వికారంబు మూర్ధంబున, షకారంబు భ్రూమధ్యంబు నందు,
 ణకారంబు శిఖ యందు, వేకారంబు నేత్రంబులయందు, నకారంబు సర్వ
 సంధులయందు మఱియు నస్త్రము నుద్దేశించి మకారంబు నుపన్యసించె నేని

మంత్రమూర్తి యగు; మఱియును "అస్త్రాయఫట్" అను మంత్రంబున
దిగ్బంధనంబుచేసి, పరమేశ్వరునిం దన భావంబున నిల్పి విద్యామూర్తియు,
దపోమూర్తియు నగు షట్పక్తి సంయుతం టైన నారాయణ కవచాఖ్య మైన
మంత్రరాజంబు నిట్లని పరియించె.

6-300-చంపకమాల

గరుడుని మూపుపై బదయుగంబు ఘటిల్లఁగ శంఖచక్ర చ
ర్మయచిర శార్ఙ్గ ఖడ్గ శర రాజితపాశ గదాది సాధనో
త్పర నికరంబు లాత్మకరకంజములన్ ధరియించి భూతి సం
భరిత మహాష్టబాహుఁడు కృపామతితో ననుఁ గాచుఁ గావుతన్.

6-301-ఆటవెలది

ప్రకట మకర వరుణ పాశంబు లందును
జలములందు నెందుఁ బొలియ కుండఁ
గాచుఁగాక నన్ను ఘనుఁడొక్కఁ డై నట్టి
మత్యమూర్తి విద్యమానకీర్తి.

6-302-కంద పద్యము

వటుఁడు సమాశ్రిత మాయా
నటుఁడు బలిప్రబల శోభనప్రతిఘటనో
దృటడు త్రివిక్రమదేవుఁడు
చటులస్థలమందు నన్ను సంరక్షించున్.

6-303-చంపకమాల

అడవుల సంకటస్థలుల నాజిముఖంబుల నగ్ని కీలలం
దెడరుల నెల్ల నాకు నుతి కెక్కుఁగ దిక్కుగుఁగాక శ్రీన్మసిం

హుఁడు సురశత్రుయాధప వద్దోగుడు విస్ఫురి తాట్టహాస వ
క్తుఁడు ఘన దంష్ట్ర పావక విదూత దిగంతరుఁ డప్రమేయుడై.

6-304-చంపకమాల

అరయఁగ నెల్ల లోకములు నంకిలి నొంద మహార్ణవంబులో
నొరిగి నిమగ్న మైన ధర నుద్ధతిఁ గొమ్మున నెత్తినట్టి యా
కిరిపతి యగ్ని కల్పుఁ డురుభేలుఁడు నూర్జిత మేదిన్ మనో
హరుఁడు గృపావిధేయుఁడు సద్రాధ్యములన్ననుఁ గాచుగావుతన్.

6-305-కంద పద్యము

రాముడు రాజకులైక వి
రాముఁడు భృగు సత్కులాభిరాముఁడు సుగుణ
స్తోముడు నను రక్షించును
శ్రీమహితోన్నతుఁడు నద్రి శిఖరములందున్.

6-306-సీస పద్యము

తాటక మర్దించి తపసి జన్నముఁ గాచి;
హరువిల్లు విఱచి ధైర్యమున మెఱసి
ప్రబలు లైనట్టి విరాధ కబంధోగ్రి;
ఖరదూషణాది రాక్షసులఁ దునిమి
వానరవిభు నేలి వాలిఁ గూలఁగ నేసి;
జలరాశి గర్వంబుఁ జక్రజేసి
సేతువు బంధించి చేరి రావణ కుంభ;
కర్ణాది వీరులఁ గడిమిఁ ద్రుంచి

6-306.1-తేటగీతి

యల విభీషణు లంకకు నధిపుఁ జేసి
భూమిసుతఁ గూడి సాకేత పురము నందు
రాజ్యసుఖములు గైకొన్న రామవిభుఁడు
వరుస ననుఁ బ్రోచుచుండుఁ బ్రవాసగతుల.

6-307-వచనము

మఱియు; నఖిల ప్రమాదంబు లైన యభిచార కర్మంబుల వలన
నారాయణుండును, గర్వంబు వలన నరుండును, యోగభ్రంశంబువలన
యోగనాథుఁ డయిన దత్తాత్రేయుండును, గర్మబంధంబులవలన గణేశుం డైన
కపిలుండును, గామదేవునివలన సనత్కుమారుండును మార్గంబుల
దేవహీళనంబు చేయుటవలన శ్రీహయగ్రీవమూర్తి యును, దేవతానమస్కార
తిరస్కార దేవపూజా చ్ఛిద్రంబులవలన నారదుండును, నశేష
నిరయంబులవలనఁ గూర్మంబును, నపథ్యంబు వలన భగవంతుం డైన
ధన్వంతరియును, ద్వంద్వంబువలన నిర్జితాత్ముం డయిన ఋషభుండును,
జనాపవాదంబువలన నగ్నిదేవుండును, జనన మరణాదులం గలుగఁ జేయు
కర్మంబులవలన బలభద్రుండును, గాలంబువలన యముండును,
సర్పగణంబులవలన శేషుండును, నప్రబోధంబువలన ద్వైపాయనుండును,
బాషాండ సమూహంబువలన బుద్ధదేవుండును, శనైశ్చరునివలనఁ గల్మియునై,
దర్మరక్షణపరుం డయిన మహావతారుండు నన్ను రక్షించుంగాత; ప్రాత స్సంగమ
ప్రాహ్లా మధ్యాహ్నపరాహ్లా సాయంకాలంబులను ప్రదోషార్ధరాత్రాపరాత్ర
ప్రత్యాషానుసంధ్యలను గదాద్యాయుధంబుల ధరియించి, కేశవ, నారాయణ,
గోవింద, విష్ణు, మధుసంహార, త్రివిక్రమ, వామన, హృషీకేశ, పద్మనాభ,
శ్రీవత్సధామ, సర్వేశ్వరేశ, జనార్దన, విశ్వేశ్వర, కాలమూర్తు లను నామ
రూపంబులు గల దేవుండు నన్ను రక్షించుంగాక; ప్రళయకాలాన లాతితిక్ష్ణ

సంభ్రమ భ్రమణ నిర్వక్తవిక్రమ వక్రీకృత దనుజచక్రం బైన సుదర్శన నామ చక్రంబ!
 మహావాయు ప్రేరితుండై హుతాశనుండు నీరస తృణాటవుల భస్మీభూతంబు
 చేయు భంగి, భగవత్ప్రయుక్తంబవై మద్వైరి సైన్యంబుల దద్దంబు గావింపుము;
 జగత్సంహారకాల పటు ఘటిత చటుల మహోత్పాత గర్జారవ తర్జన దశదిశాభి
 వర్జిత ఘనఘనాంతర నిష్ఠ్యాత నిష్ఠురకోటి శతకోటిసం స్పర్శ స్ఫుర ద్విస్ఫులింగ
 నిర్గమనానర్గళ భుగ భుగాయమాన మూర్తి విస్ఫూర్తి! నారాయణకరకమలవర్తి!
 గదాయుధోత్తమ మదీయవైరి దండోపదండంబుల భండనంబునం జండ గతిం
 బిండిపిండిగాఁ గూశ్మాండ వైనాయక రక్షో భూత గ్రహంబులు చూర్ణంబులుగాఁ
 గొండొక వినోదంబు సలుపుము; దరేంద్రంబ వైన పాంచజన్యంబ! సర్వ లోక
 జిష్ణుండైన శ్రేకృష్ణునిఁ నిఖిల పుణ్యైక సదన వదన నిష్ఠ్యాత నిశ్శ్వాసాధర వేణు
 పూరితంబవై యున్మత్త భూత, ప్రేత, పిశాచ, విప్ర గ్రహాది క్రూర దుర్గహంబులు
 విద్రావణంబులుగా, నన్ను త్వరవీరమండ లంబుల గుండియలతోఁ దదీయమానినీ
 దుర్భర గర్భంబులు గర్భస్థార్భక వివర్జితంబులుగా నవియ, బ్రహ్మాండభాండ
 భీకరంబయిన భూరి నాదంబున మోదింపు; మతి తీవ్రధారా దళిత నిశాతకోటి
 కఠోర కంఠ కరాళ రక్తధారా ధౌత మలీమస విసరంబవయిన నందక మహాసి
 శేఖరంబ! జగదీశ ప్రేరితంబవై మద్విద్వేషి విషమ వ్యూహంబుల మెండు
 ఖండములుగ ఖండించి చెండాడుము; నిష్కళంక నిరాంతక సాంద్ర చంద్రమండల
 పరిమండీత సర్వాంగ లక్షణ విచక్షణ ధర్మనిరతం బవయిన చర్మంబ! దుర్మద
 మద్వైరిలోకంబులకు భీకరాలోకంబులను సమాకుల నిబిడ నిరీంద్ర నిష్ఠుర తమః
 పటల పటు ఘటనంబులం గుటిల పఱుపుము; నిఖిల పాపగ్రహంబుల వలనను
 సకల నర మృగ సర్ప క్రోడ భూతాదులవలనను నగు భయంబులు పొందకుండ
 భగవన్నామ రూప యాన దివ్యాస్త్రంబుల రక్షించుం గాక; బృహద్రథంతరాది
 సామంబులచేత స్తోత్రంబు చేయం బడుచున్న ఖగేంద్రుండు రక్షణ దక్షుండై నన్ను
 రక్షించుగాక; శ్రీహరి నామ రూప వాహన దివ్యాయుధ పారిషదోత్తమ

ప్రముఖంబు లస్మదీయ బుద్ధీంద్రియ మనఃప్రాణంబుల సంరక్షించు;
 భగవంతుండయిన శేషుండు సర్వోపద్రవంబుల నాశంబు చేయు; జగ
 దైక్యభావంబయిన ధ్యానంబు గలవానికి వికల్పరహితుండై, భూషణాయుధ
 లింగాఖ్యలగు శక్తులం దన మాయ చేత ధరియించి తేజరిల్లు చుండు
 లక్ష్మీకాంతుండు వికల్ప విగ్రహంబులవలన నన్ను రక్షించుగాక;
 లోకభయంకరాట్టహాస భాసుర వదనగహ్వరుం డగుచు, సమస్త తేజోహరణ
 ధురీణ తేజః పుంజ సంజాత దివ్య నృసింహవతారుం డగు నప్పరమేశ్వరుండు
 సర్వ దిగ్భాగంబు వలన, సమస్త బహిరంతరంబుల వలన నన్ను రక్షించుచుండుఁ
 గాత" మని నారాయణాత్మక కవచ ప్రభావం బితిహాస రూపంబున నిందుండు
 దెలిసికొని, ధ్యానంబు చేసి, తద్విద్యాధారణ మహిమవలన నరాతుల నిర్జించెం;
 గావున నెవ్వరేని నిర్మలాత్ము లగు వార లే తద్విద్యా ధారణలై
 యనుదినంబును బరియించిన; నతి ఘోర రణంబుల నత్యుత్కృట
 సంకటంబులను, సర్వ గ్రహ నిగ్రహ కర్మ మారణకర్మాది దుష్కర్మ జన్య
 క్లేశంబులను వదలి, యవ్యాకుల మనస్కులై, విజయంబు నొందుదురు;
 మఱియును, సర్వ రోగంబులకు నగమ్యశరీరులై సుఖంబు నొందుదురు;
 అదియునుం గాక.

6-308-సీస పద్యము

అతిభక్తిఁ గౌశికుం డను బ్రాహ్మణుఁడు దొల్లి; యీ విద్య ధరియించి యెలమి మించి
మరుభూమియందు నిర్మలచిత్తుఁడై యోగ; ధారణంబున బిట్టు తనువు విడిచె
దానిపై నొకఁడు గంధర్వవరేణ్యుండు; చిత్రరథాఖ్యుఁ డజేయుఁ డొంటి
చదలఁ జనంగఁ దద్వ్రాయ తదస్థిపైఁ; గదసిన నాతఁడు గళవళించి

6-308.1-అటవెలది

యువిద పిండుతోడ నవ విమానముతోడఁ

దనదు విద్యతోడ ధరణిఁ ద్రెళ్ళి

తిరిగి లేవలేక తికమక గుడువంగ

వాలఖిల్యమౌని వానిఁ జూచి.

6-309-కంద పద్యము

నా^{రా}యణ కవచ సమా

ధారణ పుణ్యాస్థి దీని దగ్గఱ నీకుం

గూ^{రె}డినె? విష్ణుభక్తుల

వారక చేరంగ నెట్టి^{వా}రికిఁ దరమే?

6-310-ఇంద్రవ్రజము

సంధించి నీ యంగక సంధులెల్లన్

బంధించి తన్మంత్రబలంబు పేర్చి

న్నందంబు మాన్సింపఁ దదన్యమేదీ?

సింధుప్రవాహోన్నతిచేతఁ దీరున్.

6-311-వచనము

కావున నీ పుణ్యశల్యంబులు భక్తియుక్తుండ వై కొనిపోయి ప్రాజ్ఞఖంబునఁ

బ్రవహించెడు సరస్వతీ జలంబుల నిక్షేపణంబు జేసి కృతస్నానండువై

యాచనంబు చేసిన, నీ సర్వాంగబంధనంబు లుడుగు ననిన నతం డట్ల చేసి, తన

విమానం బెక్కి నిజస్థానంబున కరిగెఁ; గావున.

6-312-కంద పద్యము

అ^{ను}దినము దీని నెవ్వరు

వినిరేనిఁ బరించిరేని విస్మయ మొదవన్

ఘన భూతజాల మెల్లను

మునుకొని వారలను గాంచి మ్రొక్కుచు నుండున్.

6-313-ఆటవెలది

విశ్వరూపువలన నైశ్వర్యకరమైన

యిట్టి విద్యఁ దాల్చి యింద్రుఁ డపుడు

మూఁడులోకములకు ముఖ్యమైనట్టి శ్రీ

ననుభవించి మించె నధికమహిమ.

6-314-సీస పద్యము

భూపాల! యా విశ్వరూపున కరుదైన;

తలలు మూఁ డనువొందఁ గలిగి యుండు;

సొరిది సురాపాన స్తోమపానంబులు;

నన్నాద మనఁగను నమరవరుల

తోఁగూడి భుజియించి తూకొని వారితో;

యజ్ఞభాగంబు ప్రత్యక్ష మొంది

కైకొనుచుండి దుష్టుర్ముడై యా యజ్ఞ;

భాగంబు రాక్షస ప్రవరులకును

6-314.1-ఆటవెలది

దల్లిమీఁద గలుగు తాత్పర్యవశమున

దివిజవరుల మొఱిగి తెచ్చి యిచ్చు

నది యెఱింగి యింద్రుఁ డతిభీతచిత్తుడై

తనకుఁగాని యతని తలలు ద్రుంచె.

6-315-కంద పద్యము

భాసురుఁ డనక మహాత్మా

గ్రీసరుఁ డన కతఁడు పూర్వకృత కర్మగతిన్

వేసరుఁ డనక మహేంద్రుఁడు

భూసురు తల లపుడు రోషమునఁ దెగ నడిచెన్.

6-316-వచనము

ఇట్లయ్యింద్రుఁడు క్రోధంబు సహింపంజాలక విశ్వరూపుతలలు ఖడ్గంబునం
దెగనడచిన నోమపానంబు చేయు శిరంబు కపింజలం బయ్యె; సురాపానంబు
చేయు శిరంబు కలవింకం బయ్యె; అన్నంబు భక్షించు శిరంబు తిత్తిరి యయ్యె;
నిట్లు త్రివిధ పక్షిస్వరూపంబు దాల్చి, బ్రహ్మహత్య యేతెంచి యింద్రునిఁ జుట్టుకొని
తమ్ముఁ బరిగ్రహింపు మని నిర్బంధింప నపు డింద్రు డతి భీతచిత్తుండై
త్రిలోకనాయకుం డైనన్ దానిం దప్పించుకొనంజాలక యంజలి యొగ్గి, యమ్మహా
దోషంబుఁ గైకొని, తద్దోషం బొక్క సంవత్సరం బనుభవించి, యంతం బాపుకొను
వాడై భూ జల వృక్ష స్త్రీలం బ్రార్థించి, మద్దురితంబు చతుర్విధంబు
కొలంబుచ్చికొనుం డనిన, భూమి తనయందుఁ జేయంబడిన ఖాతంబు తనంతన
పూఁడునట్టి వరంబును, జలంబు సర్వంబు దనయందు బ్రక్షాళితంబైనం బావనం
బగునట్టి వరంబును, వృక్షంబులు భేదింపం బడి పునఃప్రరోహంబు గలుగు
వరంబును, స్త్రీ లెల్లపుడుం దమకు గామసుఖంబు గలుగునట్టి వరంబును గోరిన
నతం డట్ల కా నొసంగిన నతని దుష్కృతంబు ధరణి నెఱియ లూషర క్షేత్రంబుల
విధంబునను, నుదకంబు బుద్బుద ఫేన రూపంబునను, మహీరుహంబులు
నిర్యాస భావంబునను, నింతులు రజో వికారంబునను నిట్లు చతుర్భాగంబులం
బంచికొనిరి; అంత.

6-13- వృత్తాసుర వృత్తాంతము

6-317-మత్తేభ విక్రీడితము

హతపుత్రం డగు విశ్వరూపజనకుం డా త్వష్ట దుఃఖాయతో
 ధృత రోషానల దహ్యమానుఁ డగుచుం దా నిందుపై మారణ
 క్రతు హోమం బొనరింప నందుఁ బొడమెం గ్రల్పాంతకాకార వి
 శ్రుత కీలానల నిష్ఠురేక్షణగుణకుభృత్తిలోకోగ్రుడై.

6-318-సీస పద్యము

యుగము ధ్రుంగెడునాఁడు జగములు పొలియించు;
 నంతకుమూర్తిపై నింత యగుచుఁ;
 బఱపును బొడువును బ్రతిదినంబును నొక్క;
 శరపాత మంగంబు విరివిగొనుచుఁ,
 గడు దగ్ధ శైల సంక్రాశ దేహము నందుఁ;
 గరము సంధ్యారాగకాంతి బెరయ;
 మును గాఁక రాగిచేఁ గనుమించు మించులఁ;
 గఱకుమీసలు కదాగ్రములు మెఱయఁ;

6-318.1-తేటగీతి

జండ మధ్యాహ్న మార్తాండ మండ లోగ్ర
 చటుల నిష్ఠుర లోచనాంచల విధూత
 దశ దిశాభాగుఁ డుజ్జ్వలతర కరాళ
 భిదుర సునిశిత దంష్ట్రోరు వదనగుహుఁడు.

6-319-ఉత్పలమాల

నింగికి నేలకుం బోడవు నిచ్చలమై శిఖలందుఁ బర్వు ను
త్తుంగత రాగ్నిజాలములఁ దొట్టిలుచున్ గ్రహపంక్తి జాఱ ని
స్సుంగ కరాళ శాత ఘన సద్భుణి మండల చండ శూలము
ప్సొంగుచుఁ గేల లీలఁ గొని భూమిచలింపఁగ సోలియాడుచున్.

6-320-సీస పద్యము

వదలక విరివిగా వదనంబుఁ దెఱచుచు;
నాకాశమంతయు నప్పళించుఁ;
గడనాల్క నిగిడించి గ్రహతారకంబుల;
నయ మెల్ల దిగజాఱ నాకి విడుచు;
నలవోకయునుబోలె నట్టహాసము చేసి;
మెఱసి లోకములెల్ల మ్రింగఁ జూచుఁ;
దనరు దిగ్దంతి దంతములు చెక్కులువాఱ;
నుగ్రదంష్ట్రలు ద్రిప్పు సుక్కుమిగిలి;

6-320.1-తేటగీతి

త్వష్ట బలితంపుఁ దపమునఁ బుష్టి నొంది
యఖిల లోకంబు లెల్లఁ దా నాక్రమించి
వృత్తనాముండు దేవతాశత్రుఁ డగుచు
దారుణాకారుఁ డఖిల దుర్దముండు మెఱసె.

6-321-మత్తకోకిలము

అట్టి వృత్తునిమీద దేవత లల్కతోఁ బెనుమూఁక లై
చుట్టిముట్టి మహాస్త్రవిద్యలు చూపి యేపున నేయ నా

గొట్టు వీరుడు వార లేసిన క్తూరశస్త్రము లన్నియుం
జుట్టి పట్టుక మ్రింగి శూరత జోక నార్చె మహోగ్రుడై.

6-322-కంద పద్యము

భక్తితదివ్యాస్తుం డగు
రక్షోనాయకుని నమరరాజప్రముఖుల్
వీక్షింప వెఱచి పఱచిరి
రక్షకుఁ జింతించు కొనుచు రయ మొప్పారన్.

6-323-వచనము

ఇట్లు సర్వసాధనంబులతోడ సాధుజనంబుల వృత్తాసురుండు మ్రింగిన,
నచ్చరుపడి చేయునది లోక త త్తేజోవిశేష విభవంబునకు భయంబునొంది, కందిన
డెందంబునం గుందుచుం, బురందర ప్రముఖు లార్తరక్షకుండగు
పుండరీకాక్షునకుం గుయ్యిడు వారలై.

6-324-లయగ్రాహి

వీడు కడు దుర్దముడు పాడు మన కైదువులు;
వాడి చెడఁగా మెసవి యీడు గనకున్నాఁ;
డేడు బ్రతుకింక? బెనుగీడు పొడమెన్ మనకుఁ;
దోడుపడ నొక్కరుడు లేడు హరి దక్కన్;
వేడుదము శ్రీధరుని; గూడుదుము సద్భటులఁ;
బాడుదము గీతముల; జాడుపడు నంతన్
వీడు చెడు త్రోవ దయతోడు నెఱిగించు ఘనుఁ;
డోడుక సురాలయము పాడుపడ దింకన్.

6-325-కంద పద్యము

అని తలపోయుచుఁ దమలో

మునుకుచుఁ దిక్కుమకలు గొనుచు మురరిపు కడకున్

గునుకుచుఁ దినుకుచుఁ నేగిరి

ఘనరాక్షసుఁ గన్న కన్నుఁగ్రవ బెగ్గిలఁగన్.

6-326-వచనము

ఇట్లు భయార్తులై యమర్త్యవ్రాతంబు చనిచని ముందట నభంగ భంగ రంగ
దుత్తుంగ డిండిర మండల సముద్ధండాడంబర విడంబిత నారాయణ నిరంతర
కీర్తిలతా కుసుమగుచ్ఛ స్వచ్ఛంబును, అనవరత గోవింద చరణారవింద సేవా
సమాకుల కలకలఫలిత మహాపుణ్య ఫలాయమాన సముద్దీపితావర్తవర్తిత
దక్షిణావర్త రుచిర శంఖమండల మండితంబును, నతినిష్ఠుర కరిన పాఠీన
పృథురోమ రాజిసంకుల తిమి తిమింగిల కర్మట కమర కచ్చప మకర నక్త
వక్త్రహ గ్రహణ ఘుమఘుమారావ దారుణగమన విషమిత విషమ తరంగఘట్టన
ఘట్టిత సముద్ధాత శీకర నికర నీరంద్ర తారకిత తారాపథంబును, మహోద్భయ
శిలోద్భయ శిఖరాగ్ర ప్రవహిత దుగ్ధనిర్ఘర సమ్మార్జిత పురాణపురుష విశుద్ధ
శుద్ధాంత విహరణధురీణ నవవసుధాదౌత ధావళ్య ధగద్ధగాయమాన రమ్య హర్మ్య
నిర్మాణ కర్మంబును, నతి పవిత్రగుణ విచిత్ర నిజకళత్ర ప్రేమానంద సందర్శిత
ముకుంద పరిస్తవదంతరంగ కరుణారస పరిమిళిత భావబంధుర విద్రుమ
వల్లీమతల్లి కాంకుర శోభితంబును, ప్రసిద్ధ సిద్ధరసాంబువాహ సంగమ సముత్థిత
గంభీర ఘోష పరిదూషిత సకల రోదంతరాళంబును, సముద్రమేఖలాఖిల ప్రదేశ
విలసిత నవీన దుకూలాయమానంబును, హరిహర ప్రముఖ దేవతానిచయ
పరిలబ్ధామృత మహైశ్వర్య దానధోరేయ మహానిధానంబును, వైకుంఠపుర
పౌరవర కామ్యఫలఫలిత మందార పారిజాత సంతాన కల్పవృక్ష హరిచందన ఘన
వనానుకూలంబు నునై యొప్పుచుఁ గుబేరు భాండాగారంబును బోలెఁ బద్మ,

మహా పద్మ, శంఖ, మకర, కచ్చప, ముకుంద, కుంద, నీల, వర సమగ్రంబై,
విష్ణు కరకమలంబునుం బోలె సుదర్శనావర్త ప్రగల్భంబై, కైలాస
మహీధరంబునుం బోలె, నమ్మతకళాస్థాన శేఖరపదార్పణంబై, యింద్ర
వైభవంబునుం బోలె; గల్పవృక్ష, కామధేను, చింతామణి జనితంబై,
సుగ్రీవసైన్యంబునుం బోలె నపరిమిత నిబిడ హరిసంచారంబై, నారా
యణోదరంబునుం బోలె నఖిల భువన భారభరణ సమర్థంబై, శంకరు
జటాజుటంబును బోలె గంగాతరంగిణీ సమాశ్రయం బై, బ్రహ్మలోకంబునుం బోలె
బరమహంసకుల సేవ్యంబై, పాతాళ లోకంబునుం బోలె ననంత భోగి
భోగయోగ్యంబై, నందనవనంబునుం బోలె నైరావత మాధవీ రంభాది
సంజననకారణంబై, సౌదామినీ నికరంబునుం బోలె నభ్రంకషంబై,
విష్ణునామకీర్తనంబునుం బోలె నిర్మలస్వభావంబై, క్రతు శతగతుండునుం బోలె
హరిపదభాజనంబై యొప్పుచున్న దుగ్ధవారాశి డాసి, శ్వేతద్వీపంబున
వసీయించి, యందు సకల దిక్పాలకాది దేవతలు దేవదేవు నాశ్రయించి యిట్లని
స్తుతియించి; రంత.

6-327-సీస పద్యము

పంచమహాభూత ప్రరినిర్మితంబైన;

ముజ్జగంబుల కెల్ల నొజ్జ యైన

బ్రహ్మయు నేమును బ్రరంగ నందఱుఁ గూడి;

యెవ్వనికై పూజలితు మెప్పుడు

నట్టి సర్వేశ్వరుం డ్రాగమ వినుతుండు;

సర్వాత్మకుఁడు మాకు శరణ మగును

అతిపూర్ణకాము నహంకారదూరుని;

సముని శాంతునిఁ గృపాస్సదుని గురుని

6-327.1-తేటగీతి

మాని యన్యుని సేవింపఁ బూనునట్టి
కపటశేలుని నతి పాపకర్మబుద్ధి
శునక వాలంబు పట్టుక ఘనతరాద్ధి
దరియఁ జూచుట గాదె? తాఁ ద్రామసమున.

6-328-చంపకమాల

ఉదకమయంబునన్ వసుధ నోడగఁ జేసి తనర్చు కొమ్మునన్
వదలక యంటగట్టి మనువల్లభుఁ గాచిన మత్స్యమూర్తి స
మ్మదమున మమ్ము బ్రోచు ననుమానము మానఁగ వృత్తుచేతి యా
పద దొలగించి నేడు సురప్రాలుర పాలిటి భాగ్య దైవమై.

6-329-మత్తకోకిలము

రంతు చేయుచు వాతధూత కరాళ భంగుర భంగ దు
ర్దాంత సంతత సాగరోదక తల్ప మొంది వసించు బ
హ్మాంతవానిని బొడ్డుదమ్మిని నాచి కాచిన ప్రోడ యిం
తంతవాఁ డనరాని యొంటరి యాదరించు మముం గృపన్.

6-330-తేటగీతి

దేవతలమైన మే మిట్టి దేవదేవు
సర్వలోక శరణ్యుని శరణ చొచ్చి
బలితమైనట్టి వీని యాపదలఁ బాసి
మీటి శుభములఁ జేకొనువార మిప్పుడు.

6-331-వచనము

ఇట్లు స్తుతియించుచున్న దేవతలకు భక్తవత్సలుండైన వైకుంఠుండు ప్రసన్నుం డయ్యె నప్పుడు.

6-332-సీస పద్యము

తగు శంఖ చక్ర గదా ధరుం డగువానిః;
 శ్రీవత్స కౌస్తుభ శ్రీల వానిః
 గమనీయ మాణిక్య ఘన కిరీటమువాని;
 దివ్యవిభూషణ దీప్తివాని
 మండిత కేయూర కుండలంబులవాని;
 సిరి యురస్థలమునఁ జెలఁగు వానిః
 దనుఁబోలు సేవకదండంబు గలవానిః;
 జిలుగైన పచ్చని వలువవాని

6-332.1-ఆటవెలది

దెల్ల దమ్మివిరులఁ దెగడు కన్నులవాని
 నవసుధాద్రవంపు నవ్వువానిః
 గనియె వేల్పుపిండు కప్పరపాటుతోఁ
 గన్నులందు నున్న కఱవు దీఱ.

6-333-సీస పద్యము

తన సేవకులలోనఁ దడఁబడు రూపంబు;
 శ్రీవత్స కౌస్తుభ శ్రీలఁ దెలుప
 వికచాబ్జములతోడ వీడ్వడు కన్నుల;
 కడలు దైవాఱెడు కరుణఁ దెలుప
 నెల్ల లోకములకు నిల్లైన భాగ్యంబుః;

గాపురం బుండెడు కమల దెలుప
మూడుమూర్తులకును మొదలైన తేజంబు;
ధాతఁ బుట్టించిన తమ్మి దెలుప

6-333.1-ఆటవెలది

బుద్ధిఁ బోల్పరాని పుణ్యంబుఁ దత్పాద
కమల జనిత యైన గంగ దెలుప
నప్రమేయుఁ డభవు డవ్యక్తుఁ డవ్యయు
డాదిపురుషుఁ డఖిలమోది యొప్పె.

6-334-వచనము

ఇట్లు జగన్మోహనాకారుండయిన నారాయణుని కృపావలోక నాహ్లాద చకిత
స్వభావ చరితులై సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచరించి ఫాలభాగ పరికీలిత
కరకమలులై యిట్లనిరి.

6-335-ఆటవెలది

దుర్గమంబు లయిన స్వర్గాది ఫలములఁ
బుట్టఁజేయఁ జాలునట్టి గుణము
గలిగి మెలగుచున్న మునుఁడ వై నట్టి నీ
కరయ మ్రొక్కువార మోదిపురుష!

6-336-సీస పద్యము

దండంబు యోగీంద్రమండల నుతునకు;
దండంబు శార్ఙ్గ కోదండనకును;
దండంబు మండిత కుండల ద్వయునకు;
దండంబు నిష్ఠుర భండనునకు;

దండంబు మత్తవేదండ రక్షకునకు;
 దండంబు రాక్షసఖండనునకు;
 దండంబు పూర్ణేందు మండల ముఖునకు;
 దండంబు తేజః ప్రచండనునకును;

6-336.1-తేటగీతి

దండ మద్భుత పుణ్యప్రధానునకును;
 దండ ముత్తమ వైకుంఠధామునకును;
 దండ మాశ్రిత రక్షణ తత్పరునకు;
 దండ మురు భోగినాయక తల్పునకును.

6-337-ఉత్పలమాల

చిక్కిరి దేవతావరులు చిందఱ వందఱలైరి ఖేచరుల్;
 స్రుక్కిరి సాధ్యసంఘములు; స్తోలిరి పన్నగు లాజి భూమిలో;
 మ్రక్కిరి దివ్యకోటి; గడు మ్రగ్గిరి యక్షులు వృత్రచేత నీ
 చిక్కినవారి నైన దయచేయుము నొవ్వకయండ నో! హరీ!

6-338-కంద పద్యము

మొదలాఱిన రక్కసులకు
 మొదలై మా కాపదలకు మూలం బగుచుం
 దుద మొదలు లేని రక్కసు
 తుది చూపఁ గదయ్య! తుదకుఁ దుది యైన హరీ!

6-339-తేటగీతి

అకట! దిక్కుల కెల్ల దిక్ష్మైన మాకు
 నొక్క దిక్కును లేదు కాల్మానఁ నైన;

దిక్కుగావయ్య! నేడు మా దిక్కుఁ జూచి
దిక్కు లేకున్నవారల దిక్కు నీవ.

6-340-కంద పద్యము

నీ దిక్కు గానివారికి
నే దిక్కును లేదు వెదక యిహపరములకున్
మోదింపఁ దలచువారికి
నీ దిక్కే దిక్కు సుమ్ము; నీరజనాభా!

6-341-తేటగీతి

అరయ మాతేజములతోడ నాయుధములు
మ్రొంగి భువన త్రయంబును మ్రొంగుచున్న
భీకరాకారు వృత్తునిఁ బీచ మడచి
యెల్ల భంగుల మా భంగ మీగు మభవ!

6-342-ఆటవెలది

పరమపురుష! దుఃఖభంజన! పరమేశ!
భక్తవరద! కృష్ణ! భవవిదూర!
జలరుహాక్ష! నిన్ను శరణంబు వేడెద
మభయ మిచ్చి కావవయ్య! మమ్ము.

6-343-వచనము

నమస్తే భగవన్నారాయణ! వాసుదేవ! యాదిపురుష! మహానుభావ!
పరమమంగళ! పరమకళ్యాణ! దేవ! పరమకారుణికు లయిన పరమహంస లగు
పరివ్రాజకులచేత నాచరితంబు లగు పరమసమాధి భేదంబులఁ బరిస్ఫుటం
బయిన పరమహంస ధర్మంబుచేత నుద్ఘాటితం బగు తమః కవాటద్వారంబున

రసావృతంబయిన యాత్మలోకంబున నుపలబ్ధమాత్మండవై, నిజ
 సుఖానుభవుండ వై యున్న నీ వాత్మ సమవేతంబు లై యపేక్షింపఁ బడని
 శరీరంబులకు నుత్పత్తి స్థితి లయ కారణుండ వై యుండుదువు; గుణసర్గ
 భావితుండవై యపరిమిత గుణగణంబులుగల నీవు, దేవదత్తుని మాడ్కిఁ
 బారతంత్ర్యంబున నబ్బిన కుశల ఫలంబుల ననుభవించి చింతింతువు;
 షడ్గుణైశ్వర్యసంపన్నుండవైన నీ వాత్మారాముండ వయి యుండుదువు; గుణసర్గ
 భావితుండవయి యపరిమిత గుణగణంబు లర్వాచీన వితర్క విచార
 ప్రమాణభావంబులగు తర్కశాస్త్రంబులఁ గర్మశంబు లయిన ప్రజ్ఞలు గలిగి,
 దురవగ్రహవాదు లయిన విద్వాంసుల వివాదానుసరణంబుల యందు
 నుపరతంబులగు నస్తినాస్తీత్యాది వాక్యంబుల సమస్త మాయామయుండ వై నిజ
 మాయచేతఁ గానంబడక యుక్తిగోచరుండవై, సమస్త విషమ రూపంబులఁ
 బ్రవర్తింతువు; దేవా! రజ్జువు నందు సర్పభ్రాంతి గలుగునట్లు ద్రవ్యాంతరంబులచేత
 బ్రహ్మం బయిన నీ యందుఁ బ్రపంచ భ్రాంతి గలుగుచుండు సర్వేశ్వరా!
 సర్వజగత్కారణరూపం బైన నీవు సర్వభూత ప్రత్యగాత్మ వగుటంజేసి
 సర్వగుణాభావభాసోపలక్షితుండవై కానంబడుదువు, లోకేశ్వరా! భవన్మహిమ
 మహామృతసముద్ర విప్రుట్సకృత్వాన మాత్రంబున సంతుష్టచిత్తులై, నిరంతర
 సుఖంబున విస్మరిత దృష్ట శ్రుత విషయ సుఖ లేశాభాసులైన
 పరమభాగవతులు భవచ్ఛరణకమల సేవాధర్మంబు విడువరు; త్రిభువనాత్మభవ!
 త్రివిక్రమ! త్రిణయన! త్రిలోక మనోహరానుభావ! భవదీయ వైభవ విభూతి
 భేదంబు లైన దనుజాదులకు ననుపమక్రమ సమయం బెఱింగి,
 నిజమాయాబలంబున సుర నర మృగ జలచరాది రూపంబులు ధరియించి,
 తదీయావతారంబుల ననురూపంబైన విధంబున శిక్షింతువు; భక్తవత్సలా!
 భవన్ముఖ కమల నిర్గత మధుర వచనామృత కళావిశేషంబుల, నిజ దాసులమైన
 మా హృదయతాపం బడంగింపుము; జగదుత్పత్తి స్థితి లయకారణ ప్రధాన దివ్య

మాయా వినోదవర్తివై సర్వజీవనికాయంబులకు బాహ్యభ్యంతరంబుల యందు
 బ్రహ్మ ప్రత్యగాత్మ స్వరూప ప్రధానరూపంబుల దేశకాల దేహవస్థాన విశేషంబుల,
 దదుపాదాను భవంబులు గలిగి, సర్వప్రత్యయసాక్షివై,
 సాక్షాత్పరబ్రహ్మస్వరూపుండవై యుండెడి నీకు నేమని విన్నవించువారము?
 జగదాశ్రయంబై, వివిధ వృజిన సంసార పరిశ్రమోపశమనం బైన భవదీయ
 దివ్యచరణ శతపలాశచ్ఛాయ నాశ్రయించెదము;" అని పెక్కువిధంబుల వినుతించి
 యిట్లనిరి.

6-344-కంద పద్యము

తేజంబు నాయువును వి

బ్రాజిత దివ్యాయుధములుఁ బరువడి వృత్తం

డాజి ముఖంబున ప్రింగెను

మా జయ మింకెందుఁ? జెప్పుమా; జగదీశా!

6-345-వచనము

అని యి ట్లతిమనోహర చతుర వచనంబుల భక్తిపరవశులయి వినుతి
 చేయుచున్న దేవతలం జూచి, య ప్పరమేశ్వరుండమ్మత ప్రాయంబు లగు
 గంభీరభాషణంబుల ని ట్లనియె.

6-346-కంద పద్యము

మ దుపస్థానం బగు మీ

సదమల సుజ్ఞానమునకు సంతోషమునం

బొదలె మదిఁ బ్రీతి నొందితి

వదలక నా భక్తి పొడమి వ్యర్థం బగునె?

6-347-వచనము

మఱియును, బ్రీతుండనైన నాయందు భక్తులకుం బొందరాని యర్థంబు లేదు,
విశేషించి నాయందునేకాంతమతి యైన తత్త్వవిదుం డన్యంబులం గోరకుండు;
గుణంబుల యందుఁ దత్త్వజ్ఞానగోచరుం డైన వాఁడు విషయనివృత్తిచిత్తుండై
సంసార మార్గంబు నిచ్చింపడు; కావున మీకు శుభం బయ్యెడు; దధీచియను
ఋషి సత్తముండు గలం డతని శరీరంబు మద్విద్యాతిశయ మహత్త్వంబునను
దేజోవిశేషంబు నను సారవంతంబై యున్నయది; నతని నడిగి, తచ్చరీరంబుఁ
బుచ్చికొనుండు; అతండు పూర్వకాలంబున యశ్వినీదేవతలకు నశ్వశిరోనామం
బను బ్రహ్మస్వరూపం బగు నిష్కళంకం బయిన విద్య యుపదేశించిన; వారలు
జీవన్ముక్తిత్వంబు నొందిరి మఱియు త్వష్ట పుత్రుండయిన విశ్వరూపునకు
మదాత్మకం బయిన యభేద్య కవచంబు నిచ్చె; గావున నతం డతివదాన్యుండు;
దేహంబు వంచింపక మీకిచ్చు; నతని శల్యంబులు విశ్వకర్మ నిర్మితంబు లై,
శతధారలు గల యాయుధ శ్రేష్ఠంబయి, మత్తేజోపబృంహితం బయి
వృత్రాసురశిరోహరణ కారణం బయి యుండు; దానం జేసి మీరు పునర్లబ్ధ
తేజోస్త్రిాయుధ సంపదలు గలిగి వెలింగెదరు; విశేషించియు మద్భక్తవరులైన వార
లే లోకంబుల నెవ్వరికి నజయులు; కావున మీకు భద్రం బయ్యెడు" మని
భూతభావనుం డైన భగవంతుం డదృశ్యుం డయ్యె; నప్పుడు దేవతలు
దధీచిముని కడకుం జనిరి; అ త్తఱి నింద్రుం డిట్లనియె.

6-348-ఆటవెలది

దేహి సుఖము గోరి దేహంబు ఘటించి

దేహి విడువ లేఁడు దేహ మెప్పుడు;

దేహి! యస్మదీయ దేహంబుకొఱకునై

దేహ మీఁగదయ్య! దేవతలకు.

6-349-ఉత్పలమాల

ఎక్కడ నెల్ల లోకముల నెవ్వరు గోరని కోర్కి, నేడు మా
తెక్కిలిపాటునన్ దివిరి దేహము వేడగ వచ్చినార; మే
మెక్కడ? తీవ్ర కర్మగతి యెక్కడ? దైవకృతంబు గాక; యీ
రొక్కపు దాన మీ వరుస రోయక వేడుదురే జగంబులన్?

6-350-కంద పద్యము

నీచగతి యెల్లభంగుల
యాచన యని తెలిసి తగని ద్రడుగుదు రేనిన్
యాచక వర్గము లోపల
నీచకులనఁ బడరే? యెంత నేర్పరులైనన్.

6-351-కంద పద్యము

అడుగంగరాని వస్తువు
లడుగరు బతిమాలి యెట్టి యర్థులు నిను నే
మడిగితిమి దేహమెల్లను
గడు నడిగెడు వారికేడ కరుణ? మహాత్మా!

6-352-ఉత్పలమాల

నావుడునా దధీచియు మనంబున సంతసమంది నవ్వి సం
భావిత వాక్య పద్ధతులఁ బుల్కుచు నిట్లనెఁ బేర్పితోడ నో!
దేవతలార! ప్రాణులకుఁ దెక్కిలి మృత్యుభయంబు పూనుటే
భావములం దలంపరు కృపామతి నెన్నఁడు మీ మనంబులన్.

6-353-ఆటవెలది

ఎలమి బ్రదుక నిచ్చ నెనసిన వారికి
దేహ మెల్లభంగిఁ దీపు గాదె?

యచ్చుతుండు వచ్చి యర్థించె నేనిని

దన్ను నిచ్చునట్టి దాత గలడె?

6-354-వచనము

అదియునుం గాక

6-355-సీస పద్యము

అర్థంబు వేడెడు నర్థులు గలరు గా;

కంగంబు వేడెడి యర్థి గలడె?

తగు కోరికల నిచ్చు దానశీలుడు గల్గు;

దన దేహ మీ నేర్చు దాత గలడె?

యా నేర్చువాడు దన్నిచ్చిన రోయక;

చంపెడునట్టి యాచకుడు గలడె?

చంపియుఁ బోవక శల్యంబు లన్నియు;

నేటి పంచుక పోవువారు గలరె?

6-355.1-ఆటవెలది

రమణ లోకమెల్ల రక్షించు వారికి

హింస చేయుబుద్ధి యెట్లు పొడమె?

బ్రాంతి యైనయట్టి ప్రాణంబుపైఁ దీపు

తమకుఁ బోలె నెదిరిఁ దలఁప వలదె?

6-356-వచనము

అనిన నింధ్రుం డిట్లనియె.

6-357-తేటగీతి

సర్వ భూతదయాపర స్వాంతులకును
 బుణ్యవర్తను లగు మిమ్ముబోటి వారి
 కమిత సత్కీర్తి కాముల కలఘుమతుల
 కీయ్యరాని పదార్థంబు లెవ్వి గలవు?

6-358-ఆటవెలది

అడుగరాని సొమ్ము నడుగ రాదని మానఁ
 డడుగువాని మాట లడుగ నేల?
 బ్రాంతి నడుగుచోటఁ బ్రాణంబు లేనియు
 నిచ్చువాఁడు దాఁపఁ డీచ్చుఁ గాని.

6-359-వచనము

అని పరసంకటంబు దలంపక నిలింపులు గార్యపరతన్ సవినయ వాక్యపరంపరలఁ
 బ్రార్థించిన, నతండు దరహాసితవదనుండై, యఖిల లోకధర్మం బెఱింగియు
 నొక్కింత కాలంబు ప్రతివాక్యం బిచ్చితి; దీని సహింపదగుదురు; మీయట్టి
 వారలకుం బ్రయం బగునేని నెప్పుడైన విడువందగిన శరీరంబు విడుచుట యేమి
 దుర్లభంబు? నద్రువం బైన యీ దేహంబుచేతం గీర్తి సుకృతంబుల నెవ్వం
 డార్జింపకుండు నతండు పాషాణాదులకంటె నతి కఠినుండు; మీయట్టి
 పుణ్యశ్లోకులచేతఁ గాంక్షింపబడిన శరీరం బప్రమేయ ధర్మార్జితంబు; ఏ
 దేహంబుచేత సకలభూతంబులు శోకానుభవంబున శోకించు; హర్షానుభవంబున
 హర్షించునట్టి మహాకష్ట దైన్యాకరం బైన శరీరంబు కాక శునకస్సగాలాదుల పాలు
 గాకుండ మేలయ్యె; నని నిశ్చితాత్ముం డయి దదీచి దత్త్వా లోకనంబుచేత నిరసిత
 బంధనుండై, బుద్ధీంద్రియ మానసంబు లతోఁ గూడిన క్షేత్రజ్ఞునిఁ
 బరబ్రహ్మస్వరూపంబైన భగవంతు నందు నేకీభూతంబు చేసి, యోగజ్ఞానంబున
 శరీరంబు విడిచె; అప్పుడింద్రుం డతని శల్యంబుల విశ్వకర్మ నిర్మితం బైన, నిశిత

శతధారా సమావృతంబై వెలుంగు వజ్రాయుధంబుఁ గైకొని, భగవత్తేజోపబ్బంహితుం
డై, యైరావతారూఢుండై, సకలదేవోత్తమ గరుడ గంధర్వ ఖచర కిన్నర కింపురుష
సిద్ధ విద్యాధర పరిసేవితు డై సకల ముని జనంబులు వినుతింపఁ ద్రిలోక
హర్షకారియై, భగవదనుగ్రహ సంప్రాప్త మహోత్సాహ వికసిత వదనారవిందుండై
వృత్రాసురుపై నడచె; నప్పుడు.

6-360-ఉత్పలమాల

వృత్తుడు దాన వాన్వయ పవ్రిత్తుడు లోకజిఘాంసకక్రియా
సూత్తుడు నిగ్రహగ్రహణ సుస్థిర వాక్య వివేక మాన చా
రిత్తుడు దేవతోరగ దరీకృత వక్త్రుడు రోష దూషితా
మిత్తుడు శత్రురాకఁ గని మిక్కులియైన యుగాంతకాకృతిన్.

6-361-కంద పద్యము

మెండు గల దనుజ నాయక
మండలములు గొల్వ నడచె మహితోద్ధతి వే
దండుముల నడుమ జను నడ
గొండుయునుం బోలె నిబిడ గోపోద్ధతుడై.

6-362-కంద పద్యము

కాలగళుఁ డడిరి కడువడిఁ
గాలునిపైఁ గవయు మాడ్కి ఖరతర రవ సం
చాలిత పూర్వ దిగంతరుఁ
డై లీల మహేంద్రుమీద నతఁ డరిగె నృపా!

6-363-వచనము

ఇట్లు రుద్రగణంబులు, మరుద్గణంబులు, నాదిత్యగణంబులు, నశ్వినీదేవతలుఁ,
 బిత్తదేవతలు, విశ్వదేవులు, వహ్ని, యమ, నైర్ఋతి, వరుణ వాయు, కుబే, రేశా
 నాదులు, సిద్ధ, సాధ్య, కిన్నర, కింపురుష, గరుడ, గంధర్వ, ఖేచరప్రముఖంబు
 లగు నింద్ర సైన్యంబులతోడ నముచియు, శంబరుండును, ననుర్వుండును,
 ద్విమూర్ధుండును, వృషభుండును, నంబరుండును, హయగ్రీవుండును,
 శంకుశిరుండును, విప్రచిత్తియు, నయోముఖుండును, బులోముండును,
 వృషపర్వుండును, హేతియుఁ, బ్రహేతియు, నుత్కటుండును, ధూమ్రకేశుండును,
 విరూపాక్షుండును, గపిలుండును, విభావసుండును, నిల్వలుండును,
 బల్వలుండును, దందశూకుండును, వృషధ్వజుండును, గాలనాభుండును,
 మహానాభుండును, భూతసంతాపనుండును, వృకుండును, సుమాలియు,
 మాలియు మున్నగు దైతేయ దానవ యక్ష రాక్షసాద్యసంఖ్యంబు లగు
 వృత్రాసురు బలంబు లంతం దలపడి, సమరంబు చేసె; రప్పుడు.

6-364-చంపకమాల

అసురులకున్ సురావళికి నయ్యె మహారణ మప్పు డొండొరుల్
ముసల గదాసి కుంత శర ముద్గర తోమర భిందిపాల ప
ట్టిస పటుశూల చక్రముల రేవలు చూపి యదల్చి యార్చుచున్
మసలక కప్పి రస్త్రముల మార్గొని మంటలు మింట నంటగన్.

6-365-కంద పద్యము

ఒండొరులఁ గడవ నేసిన
కాండము లాకాశపథముఁ గప్పి మహోల్కా
 దండంబు లొలసి నిష్ఠుర
భండన ముఖ మొప్పెఁ జూడఁ బ్రళయోచితమై.

6-366-చంపకమాల

సురవరు లేయు బాణములు చూడ్కి కగోచరమై నభస్థలం
బఱిముఱి గప్పి రేసి దివసాంతముఁ జేసిన లీల నా సురే
శ్వర బలయూధ వీరులను సాయక పంక్తుల చేత వాని రూ
పఱి శతధూళిఁ జేసి పఱపైన తమం బొనరించి రార్చుచున్.

6-367-చంపకమాల

సమరమదాంధు లై సుర నిశాచర వీరులు సైనికాంఘ్రి సం
క్రమిత మహీపరాగములు గ్రమ్మిన నుమ్మలికంపుఁ జీకటుల్
తమ కనుదోయి కడ్డముగఁ దార్శినినం జల మేది పోరి రా
క్రమిత నిజాంతరంగ పరిఘట్టిత రోష మహాగ్ని పెంపునన్.

6-368-కంద పద్యము

అతిగళిత రక్తధారా
క్షతములతోఁ గానఁబడిరి సైనికులు మహో
 ద్ధత రోషవహ్ని కీలలు
వితతం బై పెల్లగిల్లి వెడలెడి భంగిన్.

6-369-సీస పద్యము

రవణించు శింజినీ టంకార రవములు;
 భట సింహనాదంబుఁ బరిడ్డవింప
 భీషణోత్తమ హయ హషావిఘోషంబు;
 కరి బృంహితస్ఫూర్తిఁ గ్రందుకొలుప
సమర నిశ్శంకాంశ శంఖ నినాదంబు;
 నేమి స్వనంబుల నిహ్నావింపఁ

దుములమై చెలగెడు దుందుభి ధ్వానంబు;

లట్టహాసంబుల నాక్రమింప

6-369.1-తేటగీతి

ఘటిత శస్త్రాస్త్ర నిష్ఠుర ఘట్టనోడ్డ

ఖర కరో రోరు విస్ఫులింగంబు లడరి

దివ్య కోటీర మణిఘ్రిణి దిక్కురింప

సమర మొనరించి రసురులు నమరవరులు.

6-370-వచనము

ఇట్లు ప్రళయసంరంభ విజృంభిత సముత్తుంగ రంగత్తరంగిత భైరవారావ నిష్ఠ్యాత నిష్ఠుర మహార్ణవంబునుం బోలె యుగాంత సంక్రాంత యుందూపవన పరికంపిత దీర్ఘ నిర్ఘాత నిబిడ నిష్ఠుర నీరదంబుం బోలె, నుభయ సైన్యంబులు గలసి సంకుల సమరంబు సలుపు సమయంబున, యుగాంత కృతాంత సకలప్రాణి సంహార కారణలీలయుం బోలె, బదాతిరాతి మావంత రథిక మహారథిక వీరు లొండురులు చండగతిం గాండంబులు పఱపుచు, గదలం జదుపుచు, గత్తులఁ గత్తెళంబులఁ జినుఁగం బొడుచుచు, నడిదంబుల నఱకుచు, గుంతలంబులం గ్రుచ్చుచు, గుఠారంబుల వ్రచ్చుచు, ముసలంబుల మోడుచు, ముద్గరంబులం బాడుచు, జక్రంబులం ద్రుంచుచు, సబళంబుల నొంచుచు, చురియల మెఱుముచు, శూలంబులఁ దుఱుముచు, వాజుల కుఱికియు, వాలంబుల నఱికియు, దొడలు తుండించియు, దొండంబులు ఖండించియు, మెడ లెడయించియు, మెదళ్ళు గెడయించియు, నములు ద్రుంచియు, నాసికలు ద్రెంచియు, బదంబుల విఱిచియు, బార్శ్వంబులం జఱచియు, గజంబులఁ బఱపియు, గాత్రంబుల మఱపియు, గుంభంబులఁ బగిలించియు, గొమ్ములఁ బెకలించియు, హస్తంబులఁ దుండించియు, నంగంబులఁ జించియు, రథంబుల చలియించియు, రథికుల

బొలియించియు, సారథుల జంపియు, సైంధవంబులఁ దంపియు, శిరంబు
నొగిలించియు, సీసకంబు లగిలించియు, ఛత్రంబుల నుటుమాడియుఁ,
జామరంబులం దునుమాడియు, సైన్యంబులఁ జిదిపియు, సాహసుల
మెదిపియు, నడుములు ధ్రుంచియు, మఱియును బరస్పర
గుణవిచ్ఛేదనంబున, నన్యోన్య కోదండ ఖండన పటుత్వంబు నుభయ సైంధవ
ధ్వజ సారథి రథిక రథ వికలనంబును, నొండొరుల పాద జాను జంఘా హస్త
మస్తక నిర్దళనంబును, రక్త మాంసమేదః పంకసంకలిత సమరాంగణంబునునై
యతి ఘోర భంగిం బెనంగిరి; అప్పుడు.

6-371-చంపకమాల

సమజయమున్ సమాపజయ సామ్య పరిశ్రమమున్ సమోరు వి
క్రమము సమాస్త్రశస్త్రబల గర్వము వై కడు ఘోర భంగి నా
నముచి విరోధి సైన్య గణనాథులతోడ నిశాచరేశ్వ రో
త్తములు దురంబుజేసి రొగిఁ ద్రార్కొని వృత్తుబలంబు ప్రాపునన్.

6-372-వచనము

అప్పుడు.

6-373-లయగ్రాహి

మొత్తముగఁ బాటు పెనునెత్తురు మహానదులఁ;
దత్తరముతో నుఱికి కుత్తుకలు మోవం
జిత్తముల నుబ్బి వెస నెత్తుకొను భూతముల;
నత్తుకొని శాకినులు జొత్తిలుచు మాంసం
బుత్తలముతో మెసఁగి న్మత్తములు జేయు మద;
మత్తఘన ధాకినులు వృత్తగతిఁ బ్రేవుల్

బిత్తరములం దిగిచి మెత్తమెదడుల్ మొనసి;

గుత్తగొనుచుండ భయవృత్తి గల నొప్పెన్.

6-374-వచనము

ఇట్లు దేవదానవులు నర్మదాతీరంబునఁ గృతయుగంబునం దలపడి
త్రేతాయుగంబు చొచ్చునంత కాలంబుఁ బోరు దారుణంబుగాఁ జేయు చుండ;
నంత వృత్రాసురు భుజబలంబు పెంపునఁ దెంపుచేసి కంపింపక నిలింపులపై
రక్కసులు గుంపులై పెంపు చూపి మహా వృక్ష పాషాణ గిరిశిఖరంబులు వర్షించిన.

6-375-మత్తేభ విక్రీడితము

గిరి పాషాణ మహిజముల్ గుఱియఁగా గీర్వాణులన్నింటి ని
ఘ్నర నారాచపరంపరల్ పఱపుచున్ జుర్ణంబుఁ గావింప ని
ర్భర లీలం దమచేయు సత్త్వములు దోర్భంగంబు లై పోవఁగాఁ
దెరలన్ రాక్షస యోధవీరుల మదోద్ద్రేకంబు సంభిన్నమై.

6-376-కంద పద్యము

ప్రచురముగ రాక్షసావళి
ఖచరులపై నేయు నిబిడకాండావళి దు
ర్యచనుఁ డెడ నాడు మాటలు
సుచరిత్రుని యందుఁ బోలెఁ జోరవయ్యె నృపా!

6-377-వచనము

అప్పుడు.

6-378-వచనమయూరము

అంత సురలేయు నిబిడాస్తములపాలై
పంతములు దక్కి హత పారుషముతో ని
శ్చింతగతి రక్కసులు సిగ్గుడిగి భూమిం
గంతుగొని పాటి రపకారపరు లార్వన్.

6-379-కంద పద్యము

కొండలఁ బోలెడు రక్కసు
లొండొరులం గడవఁ బాటి రుక్కటి పటు కో
 దండముఖ సాధనంబులు
భండనమున వైచి దివిజపతు లార్వంగన్.

6-380-వచనము

ఇట్లు సమరతలంబువాసి తన ప్రాపుమాసి, తీసిపఱచుచుండు దండనాయకులం
 జూచి, యకుటిలమతిం బకపక నగి వృత్రాసురుండు, ఇట్లనియె

6-381-ఉత్పలమాల

క్షుల్లతవృత్తి మీ కగునె? శూరుల కిమ్మెయిఁ గీర్తి భోగముల్
గొల్లగఁ జేయు చావు మదిఁ గోరినవారల కైనఁ గల్గునే?
తల్లడ మంది యీ సమరధర్మము మాని తలంగఁ బాడియే?
మల్లుఁడు దుర్గమప్రథనమత్తుఁడు వృత్తుని పాటిఱుంగరే?

6-382-కంద పద్యము

చావు ద్రువమైన ప్రాణికిఁ
జావులు రెం డరసికొనుఁడు సమరమునందున్
 భావింప యోగమందును
జావంగా లేని చెడుగుచావుం జావే?

6-383-వచనము

అని వాసుదేవ తేజోవిశేష విశేషితులై దవానలకీలలం బోలె వెలుంగుచు వెఱచి
వెన్నిచ్చి పాఱెడు నసురుల వెనుకొని తఱుము సురవీరులం జూచి హుంకరించి
స్వర్గానుభవంబున నిచ్చలేకుండె నేని మదవలోకన స్పర్శన మాత్రంబు ముందర
నిలుతురు గాక; యని యేచి కల్పాంతానల్ప ఘనఘనాటోపంబునుం బోలెఁ
గరోరకంఠ హుంకార తర్జనంబులన్ గర్జిల్లుచుఁ, బ్రళయకాల పవన పరిభావిత
మహాశిఖిశిఖావళులఁ దృణీకరించు కుటిలావలోకనంబుల నాలోకించుచుం, గాల
పరిపక్వ లీలాలోలుండయిన శూలి పోలిక నాభీలమూర్తి యై సకల జీవభార భరణ
దుర్భర భగ్గు బ్రహ్మాండ మహాధ్వానంబు భంగి నాస్సోటించిన.

6-384-ఉత్పలమాల

కూడె జగంబు లన్నియును; గుంకిరి సూర్య సుధాంశు; లద్రు లూ
టాడె; నభస్థలం బగిలె; నంబుధు లింకె; నుడుగ్రహళి ప
ట్టాడె; వడిం దిశల్ పగిలె; నుర్వర క్రుంగె; నజాండభాండ మ
ల్లాడె; విధాత బెగ్గడిలె; నార్చుచు వృత్తుడు బొబ్బపెట్టినన్.

6-385-లయగ్రాహి

కూలిరి వియచ్చరలు; సోలిరి దిశాధిపులు;
వ్రాలి రమరవ్రజము; దూలి రురగేంద్రుల్;
ప్రేలిరి మరుత్తు; లెద జాలిగొని రాశ్వనులు;
కాలుడిగి రుద్రు లవలీల బడి రార్తిన్;
వ్రేలిరి దినేశ్వరులు; కీలెడలినట్లు సుర;
జాలములు పెన్నిదుర పాలగుచు ధారా
బీల గతితోడఁ దమ కేలిధనువుల్ విడిచి;
నేలఁబడి మూర్ఖులను దేలిరి మహాత్మా!

6-386-వచనము

ఇట్లు కఠోర కంఠనాదం బొనర్చిన నశనిపాతంబునం గూలు ప్రాణిచయంబు భంగి
నంగంబు లెఱుంగక రణరంగంబునం బడి బిట్టు మూర్ఛిల్లిన,
దివిజరాజసైన్యంబుల వృత్రాసురుండు సంగరరంగ దుర్దముండై మహీవలయంబు
పదాహతంబుల గడగడ వడంక, నిశితశూలంబు గేల నంకించుచు, మదించిన
భద్రమాతంగంబు కమల వనంబు చొచ్చి, మట్టిమల్లాడు విధంబున
నిమీలితాక్షుండయి, తన పదతలంబుల రూపంబులు మాయం జమురుచు,
వెక్కుసంబుగఁ గ్రీడించు వానింగని వజ్ర వజ్రశతోపమ నిష్ఠుర గదాదండం బాభీల
భంగిఁ బ్రళయకాల మార్తాండు చండపరివేష ప్రేరితంబుగాఁ ద్రిప్పి వైచిన.

6-387-మత్తేభ విక్రీడితము

అది మింటం బెనుమంట లంటఁ బఱపై యాభీల వేగంబునం
గదియన్ వచ్చిన లీల వామకర సంక్రాంతంబు గావించి, బె
ట్టిదుండై చేరి సురారి దానిఁ గొని కార్తీన్యేరు పాతంబులం
జదియన్ మోఁదె గజేంద్ర మస్తకము నుత్తాహైక సాహాయ్యుడై.

6-388-ఆటవెలది

అగ్గజంబు గులిశహతిఁ గూలు కులమహి
ధ్రంబుఁ బోలె రక్తధార లురల
మస్తకంబు పగిలి మదమఱి జిరజిరఁ
దిరిగి భీతితోడఁ దెరలి పఱచె.

6-389-ఉత్సాహవృత్తము

గజము దెరలి దాని కొఱలి కంప మొంది పాఱగా
భజన నింధ్రుఁ డంకుశమునఁ బట్టి బిట్టు నిల్పుచున్

నిజసుధారసైకపాన నిర్ణ యార్థ కరమునన్
ఋజుత మీఱ నిమిఱ నదియు రీతి మెఱసి క్రమ్మఱన్.

6-390-వచనము

ఇవ్విధంబున నైరావతంబును సేదదేర్చుచు, నెదురనిలుచున్న భిదురపాణింగని,
తోఁబుట్టువుఁ జంపిన తెంపుఁ దలంచి, మోహశోకంబున విపర్యాసంబుగా
నవ్వుచు నాహవకామ్యార్థి యై వృత్తుం డిట్లనియె.

6-391-శార్దూల విక్రీడితము

నాకుం బెద్దయు నీకు సద్గురువు దీనవ్రాత రక్షున్ శుభా
లోకుం జంపితి విట్లు పాపమతివై లోభంబుతో నియ్యెడన్
లోకుల్ నవ్వఁగ మద్భుజాపటిమకున్ లోనైతి వీ శూలమం
దాకంపింపఁగ నిన్ను గుచ్చి ఋణముక్తాత్ముండనై పేరెచ్చెదన్.

6-392-కంద పద్యము

ఎట్టి తులు వయినఁ గానీ
నెట్టన తన బ్రదుకుకొఱకు నీవలె గురువుం
జుట్టమును బుణ్యు బ్రాహ్మణుఁ
బట్టి వధింపంగఁ గలఁడె? పశువుం బోలెన్.

6-393-చంపకమాల

దయయును సత్యమున్ విడిచి ధర్మముమాని యశంబుఁబాసి శ్రీ
జయములఁ బాఱుదోలి పురుషత్వము గానక లోకనిందితా
హ్యయుఁ డగువాని చావునకు నార్యులు గుందుదురే? స్వగాలముల్
ప్రియమున నంటునే శవము? బ్రేలక చేరునె? కంకగృధ్రముల్.

6-394-కంద పద్యము

నిక్కమగు పాపములచేఁ
జిక్కితివి నిశాత శూల శిఖరాగ్రమునన్
మక్కించి నీదు మాంసము
నక్కలుఁ గుక్కలును జేరి నమల నొనర్తున్.

6-395-ఉత్పలమాల

దీక్షిని నీకు నేఁ డిచట దిక్కుని వచ్చినవారు గల్గిరే?
నేకమతిం బిశాచముల కెల్లను దృష్టిగ మన్నిశాత శూ
లైక మహాగ్ని కీలల ననేకవిధంబుల సోమయాజి నై
మేకల జేసి ప్రేల్చెద నమేయ మదోద్ధతి వ్రాలి యియ్యనిన్.

6-396-కంద పద్యము

కాక ననుఁ గులిశధారల
దీక్షిని నిర్దింపఁ గలిగి తెనిఁ బ్రభూతో
ద్రేకంబు చేసి శూరుల
ప్రాకట పదపద్మ ధూళి భాగంగగుదున్.

6-397-సీస పద్యము

సందేహ మేటికి జంభారి వేవేగ;
భిదురంబు వ్రేయు మాబీల భంగి
నతిలోభి నడిగిన యర్థరాశియుఁ బోలె;
గడపకు మిది వృథ గాదు సుమ్ము;
మురమర్దనుని తేజమున నా దధిచి వీ;
ర్యాతిశయంబున నధికమయిన

యదిగాన హరిచే నియంత్రి తోన్నతుడ వై;

గెలువుము శత్రుల గీ టడంచి

6-397.1-ఆటవెలది

యెందుఁ గలఁడు విష్ణు డందు జయశ్రీలు

పొందు గాఁగ వచ్చి పొందుచుండు;

గాన భక్తవరదుఁ గమలాక్షు సర్వేశు

పదములందు మనముఁ బదిలపఱుతు.

6-398-వచనము

ఇప్పుడు వజ్రధారలం ద్రెంపబడిన విషయ భోగంబులు గలవాడ నయి, శరీరంబు విడిచి, భగవద్దామంబు నొందెద; నారాయణుని దాసుండ నైన నాకు స్వర్గమర్త్యపాతాళంబులం గల సంపద్భోగంబులు నిచ్చగింపంబడవు; తైవర్గికాయాస రహితంబైన మహేశ్వర్యంబు ప్రసాదించుం గావున ననుపమేయం బైన భగవత్ప్రసాదం బన్యుల కగోచరం; బద్ధేవుని పాదైక మూలంబుగా నుండు దాసులకు దాసానుదాసుండ నగుచున్నవాడ" నని యప్పరమేశ్వరు నుద్దేశించి.

6-399-చంపకమాల

అరయఁగ భక్తపాలనము లైన భవధుణజాల మాత్మ సం

స్మరణము చేయ వాక్కు నిను సన్నతి చేయ శరీరమెల్లఁ గిం

కర పరివృత్తి చేయ మదిఁ గాంక్ష యొనర్చెదఁ గాని యెల్ల నే

నరిది ద్రువోన్నతస్థలము నబ్బజు పట్టణ మింద్ర భోగమున్.

6-400-ఉత్పలమాల

ఆకలి గొన్న క్రేపులు రయంబున నీకలురాని పక్షులున్

దీక్షిని తల్లికిన్ మఱి విదేశగతుండగు భర్త కంగజ

వ్యాకులచిత్త యైన జవరాులును దత్తఱ మందు భంగి నో!

శ్రీకర! పంకజాక్ష! నినుఁ జేరఁగ నామది గోరెడుం గదే.

6-401-కంద పద్యము

నాకును సఖ్యము పుణ్య

జ్ఞోకులతోఁగాని తత్త్వశూన్యలు సంసా

రైక విమోహులతోడం

గాకుండనొనర్చుమయ్య కంజదళాక్షా

6-402-వచనము

అని పలుకుచు.

6-403-మహాస్థగర

హరిపై సర్వాత్మపై నత్త్యగణితగుణపై నంతరంగంబు పర్వన్

సరిమేనుప్పొంగఁ జావుంజయమును సరిగాసంతసంబందుచుం భీ

కరుడై కాలాగ్ని పోలెం గనులుచుఁ గవిసెన్ గర్వదుర్వారుడై దు

ర్భరలీలన్ భూమి గంపింపఁగ దిశల ద్రువన్ భండనోద్దండవృత్తిన్.

6-404-కంద పద్యము

దొరఁకొని ప్రళయోదకమున

హరిపైఁ గైటభుండు గవియు హంకారమునన్

సురనాథు మీద వృత్తా

సురుండు మదోద్వృత్తి నడచె శూలాయుధుడై.

6-405-శార్దూల విక్రీడితము

కల్పాంతాగ్నియుబోలె నుల్కలెగయంగాఁ ద్రిప్పుచున్ దీన నో!
యల్పా! చావు మటంచు శూలము రయం బారంగఁ బైవైచినం
బోల్పం గోటిరవిప్రకాశత దివిం బోవంగ వీక్షించి యా
వేల్పుల్ పొంగఁగ వజ్రధారఁ దునిమెన్ విన్నాణ మొప్పారఁగన్.

6-406-ఆటవెలది

శూల మప్పు డతఁడు స్రుక్కక ఖండించి
పూని తోన కదిసి భుజము ద్రుంచె;
నసుర గనలి యేకహస్తుఁడై పరిఘంబు
గొని మహేంద్రుఁ గిట్టి హనువు లడిచె.

6-407-వచనము

ఇట్లు ప్రళయకాల భీషణ పరివేష పోషంబుగా రోషంబునం బరిఘంబుఁ ద్రిప్పి
కుప్పించి గజ కుంభస్థలంబు భగ్నంబు చేసి యింద్రు హనుప్రదేశంబును
నిఘ్నరాహతి నొప్పించిన.

6-408-కంద పద్యము

గజము మద ముడిగి తిరుగుచు
గుజగుజనై గీఁకపెట్టఁ గులిశము నేలన్
భజన చెడి విడిచె నింద్రుఁడు
గజిబిజితో బెగడె నసుర కడిమి జగంబుల్.

6-409-కంద పద్యము

గరుడుఁడు పొదవిన నాగము
కరణిన్ వృత్రాసురేంద్రు కడిమికి లోనై

తిరుగుడు పడ్డ హరిం గని

పురపుర నాహా! యటంచుఁ బొగిలె జగంబుల్.

6-410-వచనము

అప్పుడు.

6-411-ఆటవెలది

గజముపాటు చూచి కడు దీనగతిఁ జూచి

పరికరంబు జాటి పడుటఁ జూచి

యుద్ధధర్మ మెఱిగి యున్న శత్రునిఁ జూచి

సిగ్గుతోడ వజ్ర శిరము వాంచె.

6-412-వచనము

ఇట్లు యుద్ధంబున శత్రు సన్నిధిం గరంబు జాటిపడిన వజ్రంబుఁ బుచ్చికోనక
నివ్వెఱపడి, లజ్జించి యున్న పాకశాసనుం జూచి వృత్తుం డిట్లనియె.

6-413-కంద పద్యము

దురమునఁ గైదువు వదలిన

శరణన్నను వైరిజనులఁ జంపరు వీరుల్

వెఱుగంద నేల? కులిశము

కర మరుదుగఁ బుచ్చికోనుము కాచితి నింద్రా!

6-414-సీస పద్యము

వజ్రంబుఁ గైకొని వైరి నిర్జింపు; మి;

ట్రడలంగ వేళ గా దమరనాథ!

యమర దేహాధీను లైన మూర్తుల కెల్ల;

నీశు లక్ష్మీశు సర్వేశుఁ బాసి
 కడతేఱ జయములు గల్గునె యెందైన? ;
 దలపోసి చూడుమా; తత్త్వబుద్ధి
 నీలోకపాలకు లెవ్వని వశగతి;
 వలఁ బడ్డ పక్షుల వర్తనమునఁ

6-414.1-తేటగీతి

జిక్కి చేష్టలు చేయుచుఁ జింతగాంతు
 రట్టి మృత్యు బలంబుల నాత్మజయము
 తమదిగాఁ గోరి యజ్ఞాన తంత్రు లగుచుఁ
 గమలలోచను లీలా వికారములను.

6-415-తేటగీతి

మెఱయ యంత్రమయం బైన మృగము భంగి
 దారునిర్మితమైనట్టి తరణిపోల్కి
 శక్ర! యెఱుఁగుమ యీ భూతజాల మెల్ల
 దళిత పంకేరుహాక్షు తంత్రంబు గాఁగ.

6-416-వచనము

మఱియు; భూతంబులచేతను, నింద్రియంబులచేతను, నవశుండైన పురుషుండు
 ప్రకృతిచేత వేఱుచేయంబడిన యాత్మం బరమేశ్వరానుగ్రహంబు వాసి
 సుఖియించుచుండు; నవిద్వాంసుండైన వాఁ డనవరతంబుఁ దన్ను స్వతంత్రుంఁగాఁ
 దలంచుచుండు; భూతంబుల వలన భూతంబులు పుట్టుచుండును; నా
 భూతంబులు భూతంబులచేత భక్షింపబడుచుండు; పురుషున కాయువు,
 శ్రీయును, గీర్తియు, నైశ్వర్యంబును మొదలైనవి యనుభవింప నెంతగాలంబు

ప్రాప్తం బంత గాలంబు నివసించు, ప్రాప్తంబు దీక్షింఁ బురుషుండు జాలిం బొందిన
 నవి యుండక పోవుచుండును; కావున గుణంబును నవగుణంబును గీర్త్యప
 గీర్తులును, జయాపజయంబులును, సుఖదుఃఖంబులును, జావుబ్రతుకులును,
 సమంబులై కలుగుచుండు; నజ్ఞాని యైన వానికి సత్త్వరజస్తమో గుణంబులు
 గలిగి యుండు; నట్టివానికి గుణమయంబులైన యింద్రియాదులే యాత్మ యని
 తోచుచుండును; కావున వాఁ డా గుణంబులచేత బద్ధుం డగు; నా గుణంబులకు
 సాక్షి మాత్రంబగు శరీరంబు వేఱని యెవ్వఁ డెఱుంగనోపు, వాఁ డా గుణంబులచేత
 బద్ధుండు గాఁడు; కావున గుణంబులును, గుణియు, భోక్తయును, భోగ్యంబును,
 జయంబును, నపజయంబును, హర్తయును, హాన్యంబును,
 నుత్పత్తిస్థితిలయకర్తయై, సర్వోత్కృష్టుండైన యప్పరమేశ్వరుండె కాని యన్యంబు
 లేదు; ఇప్పు డొక్క హస్తంబు నాయుధంబునుం బోయినను
 భవత్ప్రాణాపారణంబునకు సమర్థుండ నగుచున్న నన్నుం జూడు" మని
 వృత్రాసురుండు మఱియు నిట్లనియె.

6-417-తేటగీతి

వాహనంబులు సారెలు వాడిశరము

లూర్జి తాక్షము లసువులె యొడ్డణములు

గాఁగ బోరెడు నీ ద్యూతకర్మమందు

నెనఁగ జయమును నపజయ మెవ్వఁ డెఱుఁగు?

6-418-చంపకమాల

అనవుడు వృత్రుమాటలకు నద్భుత మంది సురేంద్రుఁ డెంతయుం

దన మదిఁ గుత్సితం బుడిగి దైవముగా నతనిన్ భజించి కై

కొనియెఁ గరంబునన్ దిగువఁ గూలిన వజ్రము, నప్పు డాత్మలోఁ

దనరె జగంబు లన్నియు ముదంబునఁ బొందిరి ఖేచరావళుల్.

6-419-కంద పద్యము

రాహుగ్రహ వక్త గుహ

గేహోతము వాసి వచ్చి కిరణావళి స

ద్భాహుళ్య మొప్ప వెలిగెడు

నాహరిదశ్వుండుఁ బోలె హరి యొప్పె నృపా!

6-420-వచనము

ఇట్లు కరకలిత వజ్రాయుధ రుజ్మండల మండిత దిబ్మండలుం డైన జంభారి గంభీర
వాక్యంబుల విస్మయ మందస్మిత ముఖారవిందుం డయి వృత్తున కిట్లనియె.

6-421-కంద పద్యము

ఓ! దానవేంద్ర! నీ మతి

వేదాంతముఁ బోలెఁ దత్త్వ విజ్ఞాన కళా

మోదము నీ వతిభక్తుఁడ

వాదిమ పురుషునకు హరికి నబ్జాక్షునకున్.

6-422-ఉత్పలమాల

లోకములెల్ల నిండి తన లోనుగ సర్వముఁ జేసి ప్రాణులన్

దీకులఁ బెట్టి యెల్లడలఁ దీపులు చూపెడి విష్ణుమాయ నేఁ

డేకమతిం దలంచి తిది యేల? మహాసురు రూపుమాని సు

శ్లోకుఁ బురాణపూరుషుని శోభనమూర్తి ధరింపు మింపునన్.

6-423-ఉత్పలమాల

ఏ నియమంబు సల్పితివో? యెట్టి మహాతప మాచరించితో

పూని రజోగుణాభిరతిఁ బొందిన నీ మతి శాంతి దాంతి స

మ్మానస మానసానుభవ మత్తమరాళుఁ డరోష భావ స
మ్మానుఁ డమేయుఁ డా దనుజమర్దను భక్తి పొసంగె నెంతయున్.

6-424-కంద పద్యము

నారాయణ రూ పామృత

పారావరమునఁ దేలు భక్తుఁడు దా భూ

దారకరఖాత కోదక

పూరంబులు నేల తృప్తిఁ బొందు మహాత్మా!

6-425-వచనము

ఇట్లు పలుకుచున్న యింద్రు నుపలక్షించి, వృత్రాసురుం డా యోధన దుర్మర్షణ
సంఘర్ష మానసుండై వైరిం బురికొల్పు కొని, వామహస్తంబునం బరిఘంబుఁ
త్రిపుచు నుప్పరంబునం గుప్పించుచు, బ్రహ్మాండ కర్పరంబు నిష్ఠుర
భైరవారావంబునం బగిలించుచు, సముత్తుంగ మత్తమాతంగ పుంగవంబు
వృషభంబుపైఁ గవియు భంగి సుర వృషభు పేరురంబుపలక్షించి, భీషణాశని
నిపాత వేగంబునం గొట్టిన నింద్రుండు కులిశ ధార నప్పరిఘంబుఁ దునిమితోడన
శేష ఘణా విశేష భాసురం బయిన బాహుదండంబు ఖండించె; నప్పుడు
వృత్తుండు భిన్న బాహు ద్వయ మూలుండై రక్తధారలం దోగుచు వజ్రచేతఁ
బుడకాతం బై దివంబుననుండి జాటుచున్న కులపర్వతంబునుం బోలెఁ జూపట్టి
ప్రళయకాల సంహార నిటలచ్చటచ్చటార్భట కఠోర కీలా భీలాగ్ని సమాన క్రూర
కుటిల నిరీక్ష దుర్నిరీక్షుండయి, భూనభో మండలంబులఁ గ్రింది మీఁది దౌడల
హత్తించి, నభోమండలంబునుం బోలెఁ దుది మొద లెఱుంగ రాక, వికృతంబుగా
వక్త్రంబు దెఱచి, మందర మథన మధ్యమాన విషధర విషమజిహ్వభీలం బగు
నాలుక నభంబు నాకుచుఁ గాలసంహారకారణుం డయిన కాలుని భుజదండ
మండితంబగు దండంబునుం బోలిన దంష్ట్రలచేత జగత్త్రయంబును

మింగెడువాఁడునుం బోలె నతిమాత్ర మహాకాయుం డయి, పర్వతంబులం దలంగ
మీటుచు నడగొండయుం బోలె నభోభాగ భూభాగంబుల నాక్రమించి; యప్పుడు.

6-426-ఉత్పలమాల

కాలమునాటి మృత్యవుముఖంబునఁ బోలెను విస్ఫులింగముల్
గ్రాలఁగ దేవసంఘములు గంపమునొంద జగంబు లెల్ల నా
హ లురి తారవం బెసఁగ నభ్రగజంబును నాయుధంబుతో
నాలుకఁ జుట్టి పట్టి సురనాథుని మ్రింగె మహద్భు తాకృతిన్.

6-427-ఆటవెలది

లోక మెల్ల నపుడు చీకాకు పడెఁ దమం
బడరె నుడుగణంబు లవనిఁ బడియె;
సోనవాన గురిసె సూర్యచంద్రాగ్నుల
రశ్మి లడఁగె దిశలు రభస మయ్యె.

6-428-వచనము

అప్పుడు.

6-429-ఉత్పలమాల

కందఁడు భీతి గుందఁడు ప్రకంపనమొందఁడు పెద్దనిద్దురం
జెందఁడు తత్తఱింపఁడు విశేషముఁ జొప్పఁడు వైష్ణవీ జయా
నందపరైక విద్యను మనంబునఁ దాల్చుచు నుండెఁ గాని సం
క్రందనుఁడా నిశాచరుని గర్భములో హరిరక్షితాంగుడై.

6-430-వచనము

ఇట్లు కవచరూప శ్రీనారాయణ కృపాపాలితుండై యోగబలంబున బలభేది యతని
యుదరంబు వజ్రాయుధంబున భేదించి యైరావణ సహితుండై వెడలి, యతని
కంధరంబు తెగనడువ వజ్రంబుఁ బ్రయోగించిన, నతి నిష్ఠురవేగంబున వృత్తు
హరణార్థంబుగం దిరుగుచు సూర్యాది గ్రహ నక్షత్రంబులకు దక్షిణోత్తర గతి
రూపంబయిన సంవత్సర సంధియందు నహోరాత్ర మధ్యంబున వృత్తు శిరంబు
పర్వత శిఖరం బునుం బోలెఁ ద్రుంచి కూలం ద్రోచె; నప్పుడు.

6-431-మత్తేభ విక్రీడితము

మొరసెన్ దుందుభు లంబరంబునఁ గడున్ మోదించి గంధర్వులున్
సురలున్ సాధ్యులు సిద్ధులున్ మునివరుల్ సొంపార వృతమున్ భీ
కర తేజోవిభవప్రకాశకర విఖ్యాతైః మంత్రంబులం
దిర మొప్పం బరియించుచుం గురిసి రెంత్ర గ్రోత్త పూ సోనలన్.

6-432-ఆటవెలది

ఏమి చెప్ప నప్పు డింద్రారి తనువున
నొక్క దివ్యతేజ ముబ్బి వెడలి
లోకమెల్లఁ జూడ లోకులు చూడని
లోక మరసి విష్ణులోను చొచ్చె.

6-433-వచనము

ఇట్లు లోకభీకరుండై వృత్రాసురుండు గూలిన, నఖిల లోకంబులు బరితాపంబు
లుడిగి సుస్థితిం బొందె; దేవర్షి పితృగణంబులు దానవుల తోడంగూడి,
యింద్రునకు జెప్పక తమతమ స్థానంబులకుం జనిరి;" అనిన విని,
పరీక్షిన్నరేంద్రుండు శుకయోగీంద్రున కిట్లనియె.

6-434-ఆటవెలది

ఏమి కారణమున నిందుతోఁ బలుకక
 సురలు పోయి? రట్టి సురగణంబు
 లెందుచేత సుఖముఁ జెందిరి? వజ్రికేఁ
 జేటు గలుగు టెట్లు? చెప్పవయ్య!

6-435-వచనము

అనిన శుకుం డిట్లనియె "వృత్రపరాక్రమ చకితులయిన నిఖిల దేవతలును,
 మహర్షి గణంబులును, మున్ను వృత్రవదార్థం బిందునిం బ్రార్థించిన నతండు
 బ్రహ్మహత్యకుం జాలక, "తొల్లి విశ్వరూపునిం జంపిన పాపంబు స్త్రీలయందును,
 భూమియందును, జలంబులందును, ద్రుమంబులందును విభజించి పెట్టితిని;
 ఇప్పు డీ హత్య యేరీతిం బాపుకొనువాడ? నా కశక్యం" బనిన మహర్షు
 "లశ్వమేధ యజ్ఞంబు చేయించి, యజ్ఞపురుషుం డైన శ్రీ నారాయణదేవుని
 సంతుష్టునిం జేసి యీ హత్యం బాపంగలవారము; స్వభావంబున బ్రాహ్మణ పితృ
 గో మాతృ సజ్జన హంతలైనవార లే దేవునిం గీర్తించి శుద్ధాత్ము లగుదు; రద్దేవుని
 నశ్వమేధ మహామఖంబున శ్రద్ధాన్వితుండవై సేవించిన నీకు ఖలుండైన
 యిద్దురాత్ముని హింసించిన హత్య యేమి చేయంగల?" దని యొడంబఱచిన,
 నిందుండు వల్లె యని యివ్విధంబున మార్తునిం బరిమార్చి, బ్రహ్మహత్యం బొంది,
 యత్తాపంబు భరియింప నోపక దుర్లశం బొందె; అప్పుడు.

6-436-సీస పద్యము

పాపంబుఁ జండాలరూపంబు గలదాని;
 ముదిమిచే నొడలెల్ల గదలుదాని
 క్షయకుష్ఠరోగ సంచయకృతం బగుదాని;
 నురురక్తపూరంబు దొరగుదాని
 నరసిన వెండ్రుకల్ నెరసిన తలదాని;

నటఁ బోకుపో కుండు మనెడుదానిఁ
గదరు కంపునఁ బ్రేవు లద రజేసెడుదానిఁ;
దా నెందుఁ బాటిన దటుముదాని

6-436.1-ఆటవెలది

నా గుణంబు లెల్ల భోగింప కేరీతి
నరుగ నెంతవాడ వనెడుదాని
బిట్టు దిరిగి చూచి భీతిల్లి సిగ్గుతో
దేవనాయకుండు దైరలి పఱచె.

6-437-వచనము

ఇట్లతి వికృతత్వంబుతో బ్రహ్మహత్య వెనుతగుల నిందుండు నభోభాగ భూభాగ
దిగ్భాగంబు లెల్లం దిరిగి, చొరం దెరువులేక దీర్ఘ నిర్దాతాటోప నిశ్వాస
దూషితుండై, యీశాన్య భాగంబునకుం బఱచె; యద్దెస నమేయపుణ్యగణ్యంబైన
మానస సరస్సునం బ్రవేశించి, యం దొక్క కమలనాళంబు చొచ్చి తంతువులం
గలసి రూపంబు లేక యలబ్ధభోగుం డై, బ్రహ్మహత్యా విమోచనంబుఁ
జింతించికొనుచు, సహస్ర వర్షంబు లుండె నా చండాలియు నది పరమేశ్వర
దిగ్భాగం బగుటం జేసి, యందు జోరరాక కాచియుండె, నంతకాలంబుఁ
ద్రిదివంబున నహుషుండు విద్యాబల తపోబల యోగబలంబులం బాలించుచుండి,
సంప దైశ్వర్య మదాంధుండై, యింద్ర పత్నిం గోరి, యిందుండు వచ్చునందాక
నాకుం బత్నివి గమ్మనిన, నా శచీదేవి బృహస్పతి ప్రేరితయై, బ్రహ్మర్షి వాహ్యశిబిక
నెక్కి వచ్చి, నన్ను భోగింపు మనిన నతం డట్ల చేసి, కుంభ సంభవ
శాపహతుండై, యజగర యోనియందుఁ బుట్టి; అంత నిందుండు బ్రహ్మర్షి
గణోపహూతుండై, త్రిదివంబునకు వచ్చె, నంత కాలంబు నారాయణ
చరణారవింద ధ్యానపరుండై యుండుటం జేసియు, దిశాధినాథుం డైన శంకరుచేత

రక్షింపఁబడ్డవాడై యుండుటం జేసియు, దద్దోష బలంబు దఱుగి సహస్రాక్షుం
బీడింప లే దయ్యె; అప్పు డిందుండు నిజైశ్వర్యంబునుం బొంది బ్రహ్మార్చి
పరివృతుండై, మహాపురుషారాధనంబు చేసి, హయమేధా ధ్వరంబునకు దీక్షఁ
గైకొని, బ్రహ్మవాదులచేత నాదరింపఁ బడుచున్న వాడై, సర్వదేవతామయుండైన
నారాయణుం బరితృప్తుం జేసి, మంచు విరయించు మార్తాండుని చందంబునఁ
ద్వాష్ట్రవధరూప పాపంబు నాశంబు నొందించి, సకల దివిజ యక్ష గంధర్వ సిద్ధ
మునిజన సంస్తాయ మానుండయి, త్రిభువనైశ్వర్య భోగభాగ్యంబులం గైకొనియె;
అప్పుడు.

6-438-చంపకమాల

సతత మరీచిముఖ్య మునిసంఘముచేత యథోచితంబుగాఁ
గృత ఘన వాజిమేధమునఁ గ్రేశవు నీశుఁ బురాణపూరుషున్
హితు జగదీశు యజ్ఞపతి నిష్ఠఫలప్రదు నంతరంగ సం
గతు భజియించి వజ్రి గతకల్మషుడై నెగడెన్ మహీశ్వరా!

6-439-సీస పద్యము

మఱియుఁ బుట్టింపంగ మనసు పెట్టిన యట్టి;
క్రూరకర్మాంబోధి కుంభజుండు
అంగారములు చేయ నాహుతిఁ గన నోపు;
బహు పాపకానన పావకుండు
కందక దిగ మ్రింగి గఱ్ఱునఁద్రేపంగఁ;
గల్మషగరళ గంగాధరుండు
ఘనగుహంతరములఁ గాలూన నియ్యని;
కలుష దుష్టర తమో గ్రహ విధుండు

6-439.1-అటవెలది

సకల ముక్తిలోక సామ్రాజ్య సమధిక
సహజ భోగ భాగ్య సంగ్రహైక
కారణాప్రమేయ కంజాక్ష సర్వేశ
కేశవాది నామ కీర్తనంబు.

6-440-సీస పద్యము

అఖిల దుఃఖైక సంహారాది కారణం;
బఖిలార్థ సంచ యాహ్లాదకరము
విమల భక్త్యుద్దేక విభవ సందర్శనం;
బనుపమ భక్త వర్ణనరతంబు
విబుధహర్షానేక విజయ సంయుక్తంబు;
గ్రస్తామరేంద్ర మోక్షక్రమంబు
బ్రహ్మహత్యానేక పాపనిస్తరణంబు;
గమనీయ సజ్జన కాంక్షితంబు

6-440.1-తేటగీతి

నైన యీ యితిహాసంబు నధిక భక్తి
వినినఁ జదివిన వ్రాసిన ననుదినంబు
నాయు రారోగ్య విజయ భాగ్యాభివృద్ధి
కర్మనాశము సుగతియుఁ గల్గు ననఘ!

6-441-సీస పద్యము

నావుడు యోగీంద్ర! నామనం బీ వృత్తు;
వివరంబు నీచేత విన్న మొదలు

కడు నద్భుతంబునఁ గళవళం బందెడుఁ;
గోరి రజస్తమోగుణములందు
వర్తించు నీ పాపవర్తికి నే రీతి;
మాధవ పదభక్తి మది వసించె?
సత్వ స్వభావు లై సమబుద్ధు లై తపో;
నియమ ప్రయత్ను లై నిష్ఠచేత

6-441.1-తేటగీతి

నిర్మలాత్మకు లై నట్టి ధర్మపరుల
కమరులకుఁ బుణ్యమునులకు నంబుజాక్షు
భూరి కైవల్య సంప్రాప్తి మూలమైన
భక్తి వీనికిఁ బోలె నేర్పాటుగాదు.

6-442-సీస పద్యము

భూస్థలిఁ గల రేణువులకన్న దట్టమై;
కడు నొప్పు జీవసంఘములు గలవు;
ఆ జీవములలో ననరయ ధర్మాయత;
మతి వసించినవారు మనుజజాతి;
ఆ మనుష్యులలోనఁ గామంబుఁ బెడఁబాసి;
మోక్షార్థు లగువారు మొదల నరిది;
మోక్షమార్గం బాత్మమూలంబుగా నుండు;
వారిలో ముక్తులు లేరు తఱచు;

6-442.1-తేటగీతి

ముక్తు లై నట్టి వారిలో యుక్తిఁ దలఁచు
జాల దుర్లభుఁ డమిత ప్రశాంతి పరుఁడు
పరమ సుజ్ఞాన నిరతుండు భద్రగుణుఁడు
రమణ శ్రీవాసుదేవపరాయణుండు.

6-443-తేటగీతి

సకలలోకాపకారి దుస్సంగతుండు
వృత్తుఁ డే క్రియ సుజ్ఞాన వేది యయ్యె?
సమరమునఁ బొరుషంబుచే నమరవిభుని
నెట్లు మెప్పించె? దీని నాకెఱుగఁ జెప్పుమ.

6-14- చిత్రకేతోపాఖ్యానము

6-444-వచనము

అని పరీక్షన్నరేంద్రుండు శుకయోగీంద్రు నడిగె నని సూతుండు శౌనకాది
మునులకుం జెప్పి, మఱియు నిట్లనియె నట్టు గజపుర వల్ల భుండు
సంప్రశ్నంబు చేసిన, బాదరాయణి హరిస్మరణ శ్రద్ధాపరుం డయి "తొల్లి
కృష్ణద్వైపాయన నారద దేవల మహర్షులు నా కెఱింగించిన యితిహాసంబు
గలదు; దాని నెఱింగించెద సావధానుండవై యాకర్ణింపు" మని యిట్లనియె.

6-445-చంపకమాల

అమిత విభూతిఁ జాల నమరాధిపుఁ బోలుచు శూరసేన దే
శములకు భర్తయై ప్రజలు సంతస మందఁగ సార్వభౌముడై
క్షమ దమ కెల్ల కాలమును గ్రామ దుహంబుగఁ జిత్రకేతు నా
మమునఁ బ్రసిద్ధి కెక్కి గుణమండనుఁ డంచిత కీర్తికాముడై.

6-446-సీస పద్యము

మానిత తారుణ్య ముదనతురంగులు;
 కందర్ప విజయైక బుద్ధలతలు
 మదన సమ్మోహన మంత్రాధి దేవతల్;
 పంచశలీముఖు బందెకత్తె
 లసమాస్త్రుఁ డఖిలంబు నడకించు బొమ్మలు;
 నాత్మసంభవుని కట్టాయితములు
 పుండ్రక్షుకోదండు భూరితేజంబులు;
 శంబర విద్వేషి సాయకములు

6-446.1-తేటగీతి

నాగఁ బొలుపారు నొకకోటి నలినముఖులు
 దనకుఁ బత్నులు గాఁగ నత్వంత విమల
 కీర్తి వైభవ సన్మార్గవర్తి యగుచు
 జగతిఁ బాలించుచుండె నా జనవిభుండు.

6-447-తేటగీతి

కలిమి వేవేలు భార్యలు గలిగియుండఁ
 బరఁగ సంతతి యొక్కండుఁ బడయ లేక
 చిత్తమునఁ జాల బాయని చింత పొడమి
 బడలఁ జొచ్చెను వేసవి మడువుఁ బోలె.

6-448-ఉత్పలమాల

రూపము సత్ప్రతాపము మరుత్పతిభోగము యౌవనంబు సం
 దీపిత చారువర్తనము ద్విగ్విజయంబును సత్యమున్ జగ

ద్వాపీత కీర్తియున్ సతులు వైభవముఖ్యములెల్ల మాన్వగా
నోపక యుండె నా నృపతి నొందిన సంతతిలేని దుఃఖమున్.

6-449-వచనము

ఇట్లు, సంతతి లేక అతి దుఃఖమానసుండయిన యా నరేంద్రుని మందిరంబున కంగిరస మహాముని వచ్చి, యతనిచేత నతిధి సత్కారంబులు బడసి, కుశలం బడిగి "రాజ్యంబు భవద ధీనంబ కదా! పృథి వ్యప్తజో వాయ్వాకాశ మహదహంకారంబు లనియెడి యేడింటిచేత రక్షింపంబడ్డ జీవుండునుం బోలె నమాత్య జనపద దుర్గ ద్రవిణ సంచ య దండ మిత్రంబు లనెడి సప్తప్రకృతులచేత రక్షితుండ వై, ప్రకృతి పురుషుల యందు భారంబు పెట్టి, రాజ్యసుఖంబు లనుభవింతువు గదా? మఱియు దార ప్రజా మాత్య భృత్య మంత్రి పౌర జానపద భూపాలురు నీకు వశవర్తులుగదా? సర్వంబునుం గలిగి సార్వభౌముండ వైన నీ వదనంబున విన్నదనంబు గలిగి యున్నయది; కతంబేమి?" యనిన నా మునిప్రవరునకు నతం డిట్లనియె; మీ తపోబలంబున మీకు నెఱుంగరాని యదియుం గలదే? యని తలవంచి యూరకున్న, నతని యభిప్రాయం బెఱింగి యా భగవంతుం డైన యంగిరసుండు దయాళుండై, పుత్రకామేష్టి వ్రేల్చి యజ్ఞశేషం బతని యగ్ర మహిషి యయిన కృతద్యుతి కిచ్చి "నీకుం బుత్తుండు గలిగెడి, నతని వలన సుఖదుఃఖంబు లనుభవింపగల" వని చెప్పి యమ్మహాత్ముండు చనియె; ఆ కృతద్యుతి యనుదేవి గర్భంబు ధరియించి, నవమాసంబులు నిండినం గుమారునిం గనియె; నా కాలంబున రాజును, సమస్త భృత్యామాత్య జనంబులు; బరమానందంబు; బొందిరి; అప్పుడు చిత్రకేతుండు కృతస్నానుండై, సకల భూషణ భూషితుండై, సుతునకు జాతకర్మంబు నిర్వర్తించి, బ్రాహ్మణులకు నపరిమిత హిరణ్య రజత దానంబులును, వస్త్రాభరణంబులును, గ్రామంబులును, గజంబులును, వాహనంబులును, ధేనువులును నాఱోసి

యర్బుదంబుల ద్రవ్యంబును దానంబు చేసి, ప్రాణిసముదాయంబునకుం
బర్జన్యుండునుం బోలెఁ దక్కిన వారలకు నిష్టకామంబులు వర్తించి, పరమానంద
హృదయుండై యుండెఁ; గుమారుండును మాతృపితృ జనంబులకు సంతోషము
చేయుచు, దినదినప్రవర్ధమానుండై పెరుగుచుండె; నంతం బుత్రమోహంబునం
గృతద్యుతి యందు బద్ధాను రాగుండై మహీధవుండు వర్తించుచుండం; దక్కిన
భార్యలు సంతాన సంతోష వికలలై, యీ మోహంబునకుం గారణంబు పుత్రుండ
యని యీర్ష్యం జేసి, దారుణ చిత్తలై, కుమారునకు విషం బిడిన
సుఖనిద్రితుండునుం బోలె బాలుండు మృతి బొందె; అప్పుడు వేగుటయు దాది
బోధింపం జని యీ కుమారుని వికృతాకారంబుఁ జూచి, విస్మయ శోకభయార్త యై
పుడమింబడి యాక్రందించె; అప్పుడు.

6-450-తరళము

పుడమి నిట్టక నిల్వనం బడి పొక్కుచుం గడు దీన యై
యడకు వేమియు లేని వాక్కుల నావు రంచు విలాపమం
దెడరు దోష భృశాతురోన్నతి నేడ్చినన్ విని భీతితోఁ
గడుపు బిట్టవియంగ భూపతి కాంత గ్రక్కున నేగుచున్.

6-451-ఆటవెలది

బాలుఁ డొక్కరుండు ప్రణామశీలుండు
వంశకర్త తపసి వరము వలనఁ
బుట్టి మిన్న కట్లు పొలిసి యున్నట్టి యీ
కొడుకుఁ జూచి తల్లి యడలఁ జొచ్చె

6-452-ఉత్పలమాల

కుంకుమరాగ రమ్య కుచకుంభములం గడుఁ గజ్జలంబుతోఁ
బంకిలమైన బాష్పముల పాల్పడ మజ్జన మాచరించుచుం
గంకణపాణి పల్లవయుగంబున వక్షము మోదికొంచు నా
పంకరుహాక్షి యేడ్చెఁ బరిభావిత పంచమ సుస్వరంబునన్.

6-453-కంద పద్యము

ఆ యార్ద్రవమునకు భూ

నాయకుఁడు భయంబు నొంది నయ ముడిగి సుతున్

డాయఁగ వేగంబునఁ జని

పాయని మోహంబు తోడ బాలుని మీదన్.

6-454-స్రగ్విణి

వ్రాలి యో పుత్ర! నీ వార్త దంభోళియై

కూలగా వ్రేయ కీ కొల్లి నన్నేటికిన్

జాలి నొందించె? నా జాడ యింకెట్టిదో?

తూలు మీ తల్లికిన్ దుఃఖ మెట్లాటునో?

6-455-వచనము

అని తలమొల యెటుంగక పలవించుచు, భృత్యామాత్య బంధుజనంబులం గూడి
యడలుచు నున్న యా రాజు దుఃఖం బెఱింగి, యంగిరసుండు నారదునితోడం
గూడి చనుదెంచి, మృతుండైన పుత్రుని పదతలంబున మృతుండునుం బోలెఁ
బడియున్న యా రాజుం గనుంగొని, యిట్లనియె

6-456-సీస పద్యము

నీకు వీఁ డెవ్వడు? నీ వెవ్వనికి శోక;

సంతాప మందెదు? సార్వభౌమ!

పుత్ర మిత్రాదులు పూర్వజన్మంబున;
 నెవ్వని వారలో యెఱుంగఁ గలవె?
 మొదల నదీవేగమున నాడ కాడకు;
 సికతంబు గూడుచుఁ జెదరుచుండు;
 నారీతిఁ బ్రాణుల కతికాల గతిచేతఁ;
 బుట్టుట చచ్చుట పొసగుచుండుఁ;

6-456.1-ఆటవెలది

గాన భూతములకుఁ గలుగు భూతంబులు
 మమత తోడ విష్ణుమాయఁ జేసి
 దీని కడల నేల? ధృతిఁ దూలగా నేల?
 బుద్ధిఁ దలఁప వలదె? భూత సృష్టి.

6-457-వచనము

మఱియు నేము, నీవును దక్కినవారలును బ్రవర్తమాన కాలంబునం గలిగిన
 జన్మంబు నొంది, మృత్యువువలన విరామంబు నొందంగల వారమై యిప్పుడ
 లేకపోవుదము; చావు పుట్టువులకు నిక్కువంబు లేదు; ఈశ్వరుండు దన
 మాయచేత భూతజాలంబుల వలన భూతంబులం బుట్టించు, వాని నా
 భూతంబులచేతన రక్షించు; వాని నా భూతంబులచేతన హరించు; స్వతంత్రంబు
 లేని తన సృష్టిచేత బాలుండునుం బోలె నపేక్షలేక యుండు; దేహి యైన
 పితృదేహంబు చేత దేహి యైన పుత్రదేహంబు మాతృదేహంబు వలనం
 గలుగుచుండు నా ప్రకారంబున బీజంబు వలన బీజంబు పుట్టుచుండు; దేహికి
 నివి శాశ్వతంబై జరుగుచు నుండు; పూర్వకాలంబున సామాన్య విశేషంబులు
 సన్మాత్రంబైన వస్తువులం దే విధంబునం గల్పింపంబడియె నా ప్రకారంబున
 దేహంబునకు జీవునకు నన్యోన్య విభాగంబు పూర్వకాలంబున నజ్ఞాన కల్పితం

బయ్యె; జన్మఫలంబులను జూచుచున్నవారికి దహనక్రియల నగ్ని
పెక్కురూపంబులం గానంబడు భంగి, నొక్కండైన జీవుండు పెక్కు భంగుల
వెలుంగుచుండు; నివి యన్నియు నాత్మజ్ఞానంబు చాలక దేహిదేహ
సంయోగంబున స్వప్నంబునందు భయావహం బైన ప్రయోజనంబు
నడుపుచుండి, మేల్కాంచి, యా స్వప్నార్థంబైన ప్రయోజనంబు తనదిగాదని
యెఱుంగు భంగి, జీవుండే తానని జ్ఞానగోచరుండైన వాడెఱుంగుం గావున;
నన్నియును మనోమాత్రం బని తెలిసి, మోహతమంబు వాసి, భగవంతుండైన
వాసుదేవుని యందుఁ జిత్తంబు పెట్టి, నిర్మలాత్మకుండ వగు" మని బోధించినఁ
జిత్రకేతుండు లేచి వారల కిట్లనియె.

6-458-సీస పద్యము

యతివేషములు పూని యతి గూడగతి నిందు;

నేతెంచినట్టి మీ రెవ్వరయ్య?

కడఁగి నన్ బోలిన గ్రామ్యబుద్ధుల నెల్ల;

బోధింప వచ్చిన పుణ్యమతులొ?

రమణఁ గుమార నారద ఋష భాదులొ? ;

దేవ లాసితు లను ధీరమతులొ?

వ్యాస వసిష్ఠ దుర్వాస మార్కండేయ;

గోతమ శుక రామ కపిల మునులొ?

6-458.1-తేటగీతి

యాజ్ఞవల్క్యుండుఁ దరణియు నారుణియును

చ్యవన రోమశు లాసురి జాతుకర్ణ

దత్త మైత్రేయ వర భరద్వాజ బోధ్య

పంచశిఖులొ? పరాశర ప్రభృతి మునులొ?

6-459-కంద పద్యము

వీరలలో నెవ్వరు? సుర

చారణ గంధర్వ సిద్ధ సంఘంబులలో

వారలో? యీ సుజ్ఞానము

కారణమై యెవరి యందు గలదు తలంపన్?

6-460-కంద పద్యము

పొందుగ గ్రామ్య పశుత్వముఁ

బొంది మహాశోకతమముఁ బొందిన నాకున్

ముందట దివ్యజ్ఞానముఁ

జెందించినవారి మిమ్ముఁ జెప్పుడు తెలియన్.

6-461-వచనము

అనిన నంగిరసుం డిట్లనియె "నేను బుత్రకాంక్షివైన నీకుఁ బుత్రుం బ్రసాదించిన

యంగిరసుండ; నితండు బ్రహ్మపుత్రుం డైన నారదభగవంతుండు; దుస్తరంబైన

పుత్రశోకంబున మగ్నుండ వైన నిను ననుగ్రహించి, పరమజ్ఞానం బుపదేశింప

వచ్చితిమి; నీ దుఃఖం బెఱింగి, పుత్రు నిచ్చితిమేనిఁ బుత్రవంతులైన వారి

తాపంబు నీ చేత ననుభవింపం బడు; నీ ప్రకారంబున లోకంబున సతులును,

గృహంబులును, సంపదలును, శబ్దాదులైన విషయంబులును,

రాజ్యవైభవంబును జంచలంబులు; మఱియు రాజ్యంబును, భూమియును,

బలంబును ధనంబును, భృత్యామాత్య సుహృజ్ఞానంబులును మొదలైనవి శోక

మోహ భయ పీడలం జేయుచుండు; గాని సుఖంబుల నీ నేరపు గంధర్వ

నగరంబునుం బోలె స్వప్నలబ్ధ మనోరథంబునుం బోని యర్థంబుఁ బాసి

కానంబడుచు, మనోభవంబులయిన యర్థంబులం గూడి, స్వార్థంబులై కానంబడ

నేరవు; కర్మంబులచేత ధ్యానంబులు చేయుచుండు మనంబులు నానాకర్మంబు

లగుచు నుండు నీ దేహి దేహంబు ద్రవ్యజ్ఞానక్రియాత్మకంబై దేహికి వివిధ
 క్లేశసంతాపంబులం జేయుచుండు; గావున నీవు నిర్మలంబైన మనంబు చేత
 నాత్మగతి వెదకి ద్రువం బయిన పదవి నొందు" మనియె; అప్పుడు నారదుం
 డిట్లనియె "ఉపనిషద్గోప్యంబగు నే నిచ్చుమంత్రం బెవ్వడేని సప్తరాత్రంబులు
 పఠియించు, నతండు సంకర్షణుండైన భగవంతునిం జూచును; ఎవ్వని
 పాదమూలంబు సర్వాశ్రయంబై యుండు నట్టి శ్రీమన్నారాయణుని పాదంబులు
 సేవించి, యీ మోహంబు వదలి యతి శ్రేష్ఠుంబున నుత్తమ పదంబు నొందు;
 మిప్పు డిక్కుమారునకు నీకును బ్రయోజనంబు గలదేనిం జూడు" మని
 నారదుండు మృతబాలకుని కళేబరంబుఁ జూచి "యో జీవుండ! నీకు శుభం
 బయ్యెడు; నిందుఁ బ్రవేశించి మీ తల్లిదండ్రుల బంధుజనులం జూచి వీరల
 దుఃఖంబు లార్చి యీ కళేబరంబునందుఁ బ్రవేశించి యాయుశ్శేషంబు
 ననుభవించి పితృధీనం బైన రాజ్యాసనంబునఁ గూర్చుండు" మనిన నబ్బాటుం
 డిట్లనియె.

6-462-తేటగీతి

కర్మవశమున నెందు సుఖంబు లేక
 దేవతిర్యక్తు యోనులఁ దీరుగు నాకు
 వెలయ నే జన్మమందునో వీరు తల్లి
 దండ్రు లయినారు చెప్పవే తాపసేంద్ర!

6-463-తేటగీతి

బాంధవజ్ఞాతిసుతులును బ్రగతు రాత్మ
 వరు లుదాసీన మధ్యస్థ వర్గములును
 సరవిఁ గనుచుండు రొక్కక్క జన్మమునను
 నెఱయఁ బ్రాణికి నొక వావి నిజము గలదె?

6-464-తేటగీతి

రత్నములు హేమములు ననురాగలీల
నమ్మకంబుల నీవల నావల నగు
భంగి నరులందు జీవుండు ప్రాప్తుఁ డగుచు
నెలమిఁ దిరుగుచు నుండుఁ; దా నెందుఁ జెడఁడు.

6-465-సీస పద్యము

ఒక్కడై నిత్యుడై యెక్కడఁ గడలేక;
సొరిది జన్మాదుల శూన్యుఁ డగుచు
సర్వంబు నందుండి సర్వంబుఁ దనయందు;
నుండంగ సర్వాశ్రయం డనంగ
సూక్ష్మమై స్థూలమై సూక్ష్మాధికములకు;
సామ్యమై స్వప్రకాశమున వెలిగి
యఖిలంబుఁ జూచుచు నఖిల ప్రభావుడై;
యఖిలంబుఁ దనయందు నడచి కొనుచు

6-465.1-తేటగీతి

నాత్మమాయాగుణంబుల నాత్మమయము
గాఁగ విశ్వంబుఁ దనస్పష్టి మునతఁ జెందఁ
జేయుచుండును సర్వసంజీవనుండు
రమణ విశ్వాత్ముఁ డయిన నారాయణుండు.

6-466-కంద పద్యము

సతు లెవ్వరు? సుతు లెవ్వరు?
పతు లెవ్వరు? మిత్రశత్రు బంధుప్రియ సం

గతు లెవ్వరు? సర్వాత్మక

గతుడై గుణసాక్షి యైన మునుఁ డొక్కనికేన్.

6-467-వచనము

మఱియు సుఖదుఃఖంబులం బొందక సర్వోదాసీనుండై పరమాత్మ యై యుండు
న ప్పరమేశ్వర రూపుండు నయిన, నాకును మీకు నెక్కడి సంబంధంబు? మీకు
దుఃఖంబునకుం బని లే" దని పలికి యా జీవుండు పోయినం జిత్రకేతుండును
బంధువులు నతి విస్మిత చిత్తులై శోకంబులు విడిచి మోహంబులం బాసి
యమునా నది యందు న కృమారునకు నుత్తరకర్మంబులు నిర్వర్తించిరి
చిత్రకేతుండు గాఢ పంకంబునంబడిన యెనుంగునుం బోలె గృహంధకూపంబు
నం దుండి వెడలి కాళిందీనదికిం బోయి యందు విధిపూర్వకంబుగఁ
గృతస్నానుండై, మౌనంబుతోడ నారదునకు నమస్కరించిన, నతండు
ప్రసన్నుండై భగవన్మంత్రంబు విధిపూర్వకంబుగా నతనికిం నుపదే శించి
యంగిరసుతోడం గూడి బ్రహ్మలోకంబునకుం జనియె; చిత్ర కేతుండును నార
దోపదేశ మార్గంబున నిరాహారుండై సమాధినియ తుండై నారాయణ
రూపంబయిన యా విద్య నారాధించి సప్తరాత్రం బున నప్రతిహతం బయిన
విద్యాధరాధిపత్యంబును భాస్వద్రత్న దివ్య విమానంబునుం బడసి,
నారాయణానుగ్రహంబునుం బొంది, మనోగమనంబునం ద్రిజగంబులం
జరియించుచుండఁ గొన్ని దినంబు లకు నొక్కచోట.

6-468-సీస పద్యము

తార హార పటీర ధవళ దేహమువాని;

రమణీయ నీలాంబరంబువాని;

మణికిరీటస్ఫురన్మృస్తకంబులవాని;

గంకణ కేయూర కరమువాని;

గర్భరమయదీప్త కటిసూత్రములవాని;
 దరళ యజ్ఞోపవీతములవాని;
 నతి సుప్రసన్న వక్త్రాంబుజంబులవాని;
 దరుణవివృత్త నేత్రములవాని;

6-468.1-ఆటవెలది

సిద్ధమండలంబు సేవింపఁ బుణ్యప్ర
 సిద్ధి వెలసినట్టి యిద్ధచరితుఁ;
 బద్మలోచనునకుఁ బాదపీఠంబైన
 ఘనునిఁ, బన్నగేంద్రుఁ గాంచె నతఁడు.

6-469-ఆటవెలది

కన్నమాత్ర నతఁడు కల్మషంబులఁ బాసి
 విమలచిత్తుఁ డగుచు విశదభక్తి
 నిట్టరోమములకుఁ బట్టుగు చానంద
 బాష్పనేత్రుఁ డగుచుఁ బ్రణతి చేసె

6-470-కంద పద్యము

సంతోషాశ్రులచేత న
 నంతునిఁ బరిషిక్తుఁ జేసి యతఁడు ప్రమోదం
 బెంతయు నరికట్టిన నొక
 కొంతయుఁ బలుకంగలేక కొండొక వడికిన్.

6-471-చంపకమాల

మదినొక యింతమాత్రన సమంబుగఁ జేయుచు బాహ్యవర్తనం
 గదిసిన యింద్రియంబుల నొకంతకుఁ దెచ్చి మనంబు వాక్కునుం

గుడురుగఁ ద్రోచి తత్వమునఁ గూర్చుచు శాశ్వత విగ్రహంబు నా
సదయుఁ బ్రశాంతు లోకగురు సన్నుతి చేయఁ దొడం గెనిమ్ములన్.

6-472-కంద పద్యము

అజితుఁడవై భక్తులచే

విజితుం డై నాఁడ విపుడు వేడుక వారున్

విజితులు నీచేఁ గోర్కులు

భజియింపనివారు నిన్నుఁ బడయుదురె? హరీ!

6-473-ఉత్పలమాల

నీ విభవంబు లీ జగము నిండుట యెండుట నాశ మొందుటల్

నీ విమలాంశజాతములు నెమ్మి జగంబు సృజించువార, లో

దేవ! భవద్గుణాంబుధుల తీరముఁ గానక యీశ! బుద్ధితో

వావిరిఁ జర్చ చేయుదురు వారికి వారలు దొడ్డవారలై.

6-474-కంద పద్యము

పరమాణువు మొదలుగఁ గొని

పరమము దుదిగాఁగ మధ్యప్రరికీర్తనచే

స్థిరుఁడవు త్రయీవిదుఁడవై

సరి సత్వాద్యంత మధ్య సదృశగతుఁడవై.

6-475-తేటగీతి

ఉర్వి మొదలైన యేడు నొండొకటికంటి

దశగుణాధికమై యుండు; ద్రాని నండ

కోశమందురు; నా యండకోటి యెవ్వఁ

డందు నణమాత్రమగున నంతాఖ్యుఁ డతఁడు.

6-476-వచనము

మఱియు, నొక్కచోట విషయతృష్టాపరులైన నరపశువులు పరతత్త్వంబువైన
నిన్ను మాని యైశ్వర్యకాములై తక్కిన దేవతల భజియింపుదురు; వారిచ్చు
సంపదలు రాజకులంబునుంబోలె వారలంగూడి నాశంబునం బొందుచుండు;
విషయకామములేని నిన్ను సేవించినవారు వేచిన విత్తనంబునుంబోలె
దేహాంతరోత్పత్తి నొందకుండుదురు; నిర్గుణుండవై జ్ఞానవిజ్ఞాన రూపంబు
నొందియున్న నిన్ను గుణసమేతునిగా జ్ఞానులు భావింపుదురు; నీ భజనం బే
రూపున నయిన మోక్షంబు ప్రసాదించు; జితమతివైన నీవు భాగవత ధర్మం బే
ప్రకారంబున నిర్ణయించితి; వా ప్రకారంబున సర్వోత్కృష్టుండ వైన నిన్ను
సనత్కుమారాదులు మోక్షంబు కొఱకు సేవించుచున్నారు; ఈ భాగవత
ధర్మంబునందు జ్ఞానహీనుం డొక్కండును లే; డన్య కామ్యధర్మంబులందు
విషమబుద్ధిచేత నేను నీవు నాకు నీకు నని వచియించుచున్నవాఁ
డధర్మనిరతుండై క్షయించుచుండు; స్థావర జంగమ ప్రాణిసమూహంబునందు
సమంబైన భాగవతధర్మంబుల వర్తించుచున్న మనుజునికి భవద్ధర్మనంబువలనఁ
బాపంబు క్షయించుట యేమి చిత్రం; బిపుడు భవత్పాదావలోకనంబున
నిరస్తాశుండ వైతి; మూఁడుండు నయిన నాకుఁ బూర్వ కాలంబున నారదుం
డునుగ్రహించి, భగవద్ధర్మంబు దయచేసె; నది నేఁడు నాకు వరదుండ వయిన నీ
కతంబున దృష్టంబయ్యె; ఖిద్యోతంబులచేత సూర్యుండు గోచరుండు గానిమాడ్కి
జగదాత్మకుండవయిన నీ మహా త్త్వంబు మనుజులచేత నాచరింపబడి
ప్రసిద్ధంబైనది గాదు; అం దుత్పత్తి స్థితి లయ కారణుండవై భగవంతుండ వైన
నీకు నమస్కరించెద; అని మఱియును.

6-477-తేటగీతి

అరయ బ్రహ్మాదు లెవ్వని ననునయించి
భక్తియుక్తుల మనమునఁ బ్రస్తుతింతు?
రవని యెవ్వని తలమీఁద నావగింజఁ
బోలు? నా వేయుశిరముల భోగి గొల్తు.

6-478-కంద పద్యము

ఈ విధమున వినుతింపఁగ
నా విద్యాధరుల భర్త కనియె ననంతుం
డో! విమలబుద్ధి! నీ దగు
దీవిభవంబునకు మెచ్చితిం బ్రియమారన్.

6-479-ఆటవెలది

అరయ నారదుండు నంగిరసుండును
దత్త మొసఁగినారు; దాని కతన
నన్నుఁ జూడఁగల్గె నా భక్తి మదిఁ గల్గె
నా పథంబు నీకు నమ్మఁ గలిగె.

6-480-సీస పద్యము

పూని నా రూపంబు భూతజాలంబులు;
భూతభావనుడ నే బొందుపడఁగ;
బ్రహ్మంబు మఱియు శబ్దబ్రహ్మమును శాశ్వ;
తంబైన తనువులు దగిలె నాకు;
నఖిలలోకంబులు ననుగతంబై యుండు;
లోకంబు నాయందు జోక జెందు;

నుభయంబు నా యందు నభిగతంబై యుండు;

యభిలీ నమయ్యె న యుభయమందు;

6-480.1-తేటగీతి

వెలయ నిద్రించువాఁ డాత్మ విశ్వమెల్ల

జుచి మేల్కొంచి తా నొక్క చోటివానిఁ

గా వివేకించు మాడ్కినీ జీవితేశ

మాయ దిగనాడి పరమధర్మంబుఁదెలియు.

6-481-ఆటవెలది

నిద్రపోవు వేళ నిరతుడై దేహిదా

నెట్టి గుణముచేత నింద్రియములఁ

గడచినట్టి సుఖముఁ గను నట్టి బ్రహ్మంబుఁ

గడిమి మెఱయ నన్నుఁగా నెఱుంగు.

6-482-ఆటవెలది

స్వప్న మందు నెట్లు సంచార మొనరించు

మేలుకాంచి దృష్ట మోలి నెఱుగు

నుభయ మెఱుగునట్టి యుత్తమ జ్ఞానంబు

తత్త్వ; మట్టిదైన తలఁపు నేను

6-483-సీస పద్యము

అరయంగ నెవ్వని కలవిగానట్టి యీ;

సలలిత మానుషజాతిఁ బుట్టి

యాత్మతత్త్వజ్ఞాన హతుడైన వానికిఁ;

గలుగునె యెందు సుఖం బొకింత?

వెలయఁ బ్రవృత్తి నివృత్తి మార్గంబుల;
 సుఖదుఃఖచయముల సొరిదిఁ దెలిసి
 పనిచెడి సంకల్పపలమూలమునఁ బాటు;
 కడు సుఖదుఃఖ మోక్షములకొఱకు

6-483.1-ఆటవెలది

దంపతిక్రియామతంబు వర్తింతురు
 దాన మోక్ష మేల దక్కి యుండు?
 నఖిల దుఃఖహేతు వయిన యీ కర్మంబు
 నెఱిగి నన్నుఁ దలఁప రిచ్చలోన.

6-484-వచనము

మఱియు విజ్ఞానాభిమాను లైన మనుష్యులకు నతిసూక్ష్మం బైన యాత్మగతి
 నిజస్థానత్రయలక్షణంబునఁ జతుర్థాంశంబు నెఱిగి యైహికాముష్మిక
 విషయంబులచేతను వివేకబలంబులచేతను నియుక్తుండై జ్ఞానవిజ్ఞాన
 సంతృప్తుండైన పురుషుండు నాకు భక్తుం డగు; నీ విధంబులు గలవారలు
 యోగనైపుణ్యబుద్ధిగలవారలునై స్వార్థంబయిన యాత్మచేతం బరమాత్మను
 దెలియుచుందురు; నీవు నీ క్రమంబున మద్భక్తిశ్రద్ధాపరుండవై విజ్ఞాన
 సంపన్నంబులైన వాక్యులచేత నన్ను స్తోత్రంబు చేసి ముక్తుండ వైతి" వని యా
 శేషభగవంతుండు విద్యాధరపతి యైన చిత్రకేతుం బలికి యతని కద్యశ్యం
 డైపోయె; ఏ దిక్కున సర్వాత్మకుండైన యనంతం డంతర్ధానంబు నొందె. నా
 దిక్కునకు విద్యాధర భర్త నమస్కరించి గగనచరుండై చని లక్షలసంఖ్య లైన
 దివ్యవర్షంబు లవ్యాహత బలేంద్రియుండై పరమయోగిపురుషులును,
 దివ్యమునీంద్రులును, సిద్ధ చారణ గంధర్వులును, వినుతి చేయం
 గులద్రోణాదిశైలంబులను రమ్యప్రదేశంబులను సంకల్పసిద్ధ ప్రదేశంబులను

వినోదించుచు, శ్రీనారాయణదత్తంబగు దివ్యవిమానంబునందుఁ
జరియించుచునుండి.

6-485-శార్దూల విక్రీడితము

అడించున్ హరి దివ్యనాటక గుణవ్యాపార నృత్యంబులం;
బాడించున్ జలజాతనేత్ర బిరుదప్రఖ్యాత గీతంబులం;
గూడించున్ సతతంబు జిహ్వాలతుదిన్ గోవిందనామావళుల్
క్రీడం గిన్నర యక్ష కామినులచేఁ గృష్ణార్పితస్వాంతుడై.

6-486-సీస పద్యము

వాసించు నాత్మఁ బో వైష్ణవజ్ఞానంబు;
నాశించు భాగవతార్చనంబు;
భూషించు నే ప్రౌద్ధఁ బుండరీకాక్షుని;
భాషించు హరికథాప్రాడి మెఱసి;
ఘాషించు హరినామగుణనికాయంబులు;
పోషించుఁ బరతత్త్వ బోధ మరసి;
సేవించు శ్రీకృష్ణ సేవక నికరంబు;
సుఖమునఁ జేయు నీశునకు బలులు;

6-486.1-తేటగీతి

పాడుఁ బాడించు వైకుంఠభర్త నటన
రూప వర్తన గుణ నామ దీపి తోరు
గీతజాత ప్రబంధ సంగీత విధుల
గేశవప్రీతిగాఁ జిత్రకేతుఁ డపుడు.

6-487-మత్తేభ విక్రీడితము

హరిఁ గీర్తించుచు నల్లనల్ల మదిలో నబ్జాక్షు సేవించుచుం
బరమానందము నొందుచున్ జగములం బ్రఖ్యాతి వర్తించుచున్
సురరాజోపమమూర్తి యక్షగణముల్ నొంపార విద్యాధరా
ప్సరసల్ గొల్వఁగఁ బాడఁగా సితగిరిప్రాతంబునన్నేగుచున్.

6-488-శార్దూల విక్రీడితము

ఆ విద్యాధరభర్త గాంచె హరనీహ రామృతాహాసమున్
శ్రీవిభ్రాజితమున్ నిరస్త గిరిజా సేవాగతాయాసమున్
దేవానీక వికాసమున్ శుభమహాదేవాంఘ్రి సంవాసమున్
భూవిఖ్యాత విలాసముం ద్రిభువనీ పూతంబుఁ గైలాసమున్.

6-489-కంద పద్యము

ఆ రజత భూధరంబున
నీరేజభవామరాది నికరము గొల్వం
 బేరోలగమున నుండిన
గారీయుతుఁ డయిన హరునిఁ గనియె నరేంద్రా!

6-490-సీస పద్యము

తన దగు రూప మింతయు నేని దెలియక;
వాదంబు చేసెడు వేదరవముఁ
 గరుణావలోకనాకాక్షితులై యున్న;
బ్రహ్మాది సనకసంప్రణతిరవము
సారశివానందస్సల్లాపముల నొప్పు;
ప్రమథగణాళి యార్చుటరవంబు

డమరుమ్మదంగాది డమడమధ్వనితోడి;
పటుభృంగి నాట్య విస్ఫారవము

6-490.1-తేటగీతి

మానుగాఁ జామరులు వీచు మాతృకాది
కామినీజన మహిత కంకణరవంబు
మెండుఁ జెలఁగంగఁ గన్నుల పండు వయ్యెఁ
గొండరాచూలి పెనిమిటి నిండుకొల్వ.

6-491-వచనము

ఇట్లు బ్రహ్మాది సురనికర సేవితుండై యూరుపీఠంబుననున్న భవానిం గొగిటం
జేర్చుకొని యెడ్డొలగంబున నున్న పరమేశ్వరుం జూచి చిత్రకేతుండు పకపక నగి
యద్దేవి వినుచుండ నిట్లనియె.

6-492-సీస పద్యము

కొమరోప్పగా లోకగురుఁడును గడలేని;
ధర్మస్వరూపంబుఁ దాన యగుచు
జడలు ధరించియు సరిలేని తపమునఁ;
బొడవైన యీ యోగిపుంగవులును
బ్రహ్మవాదులుఁ గొల్ప భాసిల్లు కొల్వలో;
మిథునరూపంబున మెలఁతతోడఁ
బ్రాకృతుండునుబోలె బద్ధానురాగుడై;
లాలితుం డయ్యె నిర్లజ్జత నిట;

6-492.1-ఆటవెలది

నకట! ప్రకృతిపురుషుఁ డైన దా నేకాంత
మందు సతులతోడ నలరుఁగాని
యిట్లు ధర్మసభల నింతులతోఁగూడి
పరిడవింపలేడు బ్రాంతి నొంది.

6-493-కంద పద్యము

అన విని సర్వేశ్వరుఁ డా
తని నేమియు ననక నవ్వెఁ దత్సభవారుం
 గనుగొని యూరక యుండిరి
మనుజేశ్వర! యీశుడైర్య మది యెట్టిదియో?

6-494-వచనము

ఇట్లు దన పూర్వకర్మశేషంబున నింద్రియ జయుండ నని పుట్టిన
 యహంకారంబున, జగద్గురువుం బెక్కు ప్రల్లదంబు లాడుచున్న చిత్రకేతుం జూచి
 భవాని యిట్లనియె.

6-495-కంద పద్యము

మముబోటి లజ్జ లుడిగిన
కుమతులకుం గర్త యగుచుఁ గోపింపంగా
 నమితాజ్ఞానిపుణుం డగు
శమనుండా నేడు వీడు జగముల కెల్లన్?

6-496-కంద పద్యము

భృగు నారద కపిలాదులు
నిగమాంతజ్ఞులును యోగనిర్ణయ నిపుణుల్

త్రిగుణాతీతు మహేశ్వరు

నగ రెన్నడు వారు ధర్మనయ మెఱుంగరొకో?

6-497-సీస పద్యము

ఎవ్వని పదపద్మ మింద్రాది విబుధుల;

చూడగ్రపంక్తుల నీడఁ జూచు,

నెవ్వని తత్త్వంబ దెనయంగ బ్రహ్మాది;

యోగిమానసపంక్తి నోలలాడు,

నెవ్వని రూపంబు నేర్పాటు గానక;

వేదంబు లందంద వాద మడచు,

నెవ్వని కారుణ్య మీ లోకముల నెల్లఁ;

దనిపి యెంతయు ధన్యతములఁ జేయు,

6-497.1-తేటగీతి

నట్టి సర్వేశుఁ బాపసంహారు ధీరు

శాశ్వతైశ్వర్య నాత్మసంసారు నీశు

నెగ్గు పల్కిన పాపాత్ముఁ డెల్ల భంగి

దండనార్థుండు గాకెట్లు దలఁగఁ గలడు?

6-498-తేటగీతి

నిఖిలలోకాశ్రయంబు సన్నిహితసుఖము

సకలభద్రైక మూలంబు సాధుసేవ్య

మైన కంజాక్షుపాదపద్మార్చనంబు

ననుసరింపంగ ఖలుఁడు వీఁ డర్హుఁ డగునె?

6-499-వచనము

కావున, నోరి! దురాత్మక! యీ పాపంబునం బాపస్వరూపంబైన రాక్షసయోనిం
బుట్టు" మని శపియించి "యింతనుండి మహాత్ములకు నవజ్ఞ చేయకుండు"
మని పలికినఁ జిత్రకేతుండు విమానంబు డిగ్గి వచ్చి, యద్దేవికి దండప్రణామంబు
లాచరించి కరకమలంబులు దోయిలించి యిట్లనియె "ఓ జగన్మాతా! భవచ్ఛాప
వాక్యంబు లట్ల కైకొంటి ప్రాచీన కర్మంబులం బ్రాప్తం బైన సంసార చక్రంబు చేత
నజ్ఞాన మోహితులై తిరుగుచున్న జంతువులకు సుఖదుఃఖంబులు నైజంబులై
ప్రవర్తిల్లుచుండు; నిందులకుఁ బరతంత్రులైనట్టి వా రాత్మ సుఖదుఃఖంబులకు
నెవ్వరు కర్తలు; ఈ గుణంబుల నిమిత్తమై శాపానుగ్రహంబులును స్వర్గ
నరకంబులును, సుఖదుఃఖంబులును సమంబులు; భగవంతుం డొక్కండ తన
మాయ చేత జగంబులు సృజియించుచు వారి వారికి బద్ధానురాగంబులు గలుగం
జేయుచు; దాను వానికి లోను గాక నిష్కళుండై యుండు; నీ విధంబునం
బుట్టుచున్న నరునకుం బత్ని బంధు శత్రు మిత్రోదాసీనత్వంబు లెక్కడివి?
వారివారి కర్మ వశంబునం బరమేశ్వరుండు కల్పించుచు సర్వసముండై యుండు;
నప్పరమేశ్వరునకు సుఖదుఃఖంబుల చేత రాగంబు లేదు రాగానుబంధంబైన
రోషంబును లే; దతని మాయా గుణవిసర్గంబు జంతువులకు
సుఖదుఃఖంబులను, బంధమోక్షంబులను గల్పించుచుండును; కావున, నీకు
నమస్కరించుచున్న నన్ను ననుగ్రహింపుము; శాపభయశంకితుండంగాను;
జగన్మాతవైన నిన్నుఁ బలికిన దోషంబునకు శంకించుచున్నవాఁడ" నని
దండప్రణామంబు లాచరించి పార్వతీ పరమేశ్వరులం బ్రసన్నులం జేసి తన
విమానం బెక్కి చనియె; నప్పుడు పరమేశ్వరుండు బ్రహ్మాది దేవర్షి దైత్య దానవ
ప్రమథ గణంబులు వినుచుండఁ బార్వతికి నిట్లనియె "నీకు నిప్పుడు దృష్టం
బయ్యె; గదా నారాయణదాసానుచరుల నిస్సహభావంబు; హరి
తుల్యార్థదర్శనులై నిస్సహులైన భాగవతులకు స్వర్గాపవర్గ నరక
భేదభావంబులు లేవు; ప్రాణులకు దేహసంయోగంబు వలన నారాయణలీలం జేసి

యుండి ద్వంద్వాది సుఖదుఃఖంబు లాత్మ యందు నజ్ఞానంబున భేదంబు చేయం
బడియె; నట్టి విపర్యయంబులు భగవంతుండైన వాసుదేవునిభక్తి గలవారిం
జెందవు; మఱియును.

6-500-ఉత్పలమాల

నేను, గుమారనారదులు, నీరజగర్భుడు, దేవసంఘమున్,
మానిత యోగివర్య ముని మండల, మిట్లగు వార మందఱున్
దానవవిద్విడంశ జనితంబులమయ్యు; దదీయ తత్త్వముం
గానఁగ నేర; మీశు ఘనగర్వమునం దలపోసి చూచుచున్.

6-501-కంద పద్యము

ఆతనికింబ్రియు; డప్రియు;
డే తెఱఁగున లేడు నిఖిల మెల్లను దానై
భూతముల కాత్మ యగుటయు
భూతప్రియు; డొక్క; డాదిపురుషుడు తన్వీ!

6-502-ఆటవెలది

అరయ; జిత్రకేతు; డతిశాంతు; డతిలోక
సముడు విష్ణుభక్తి సంగతుండు
నితని నేమిచెప్ప? నీశుండ నగు నేను
నువిద! యచ్యుతప్రియుండ; జమ్మి.

6-503-కంద పద్యము

కావున భగవద్భక్తుల
భావమునకు విస్మయంబు పనిలేదు మహా

దీ విభవశాంత చిత్తులు

పావన పరతత్త్వనిపుణ భవ్యులు వారల్.

6-504-వచనము

అనిన విని యద్రితనయ విస్మయంబు మాని శాంతచిత్త యయ్యె; నట్లు
పరమభాగవతుండయిన చిత్రకేతుం డద్దేవికిం బ్రతిశాపం బియ్య సమర్థుం
డయ్యును, మరల శపింపక యతి శాంతరూపంబున శాపంబు శిరంబున
ధరియించె; నిట్టి సాధులక్షణంబులు నారాయణ పరాయణులైన వారలకుం గాక
యెరులకుం గలుగ నేర్చునే? యట్లు శాపహతుడైన చిత్రకేతుండు త్వష్ట చేయు
యజ్ఞంబున దక్షిణాగ్ని యందు దానవ యోనిం బుట్టి వృత్రాసురుం డన
విఖ్యాతుం డయి భగవద్జ్ఞాన పరిణతుం డయ్యెం; గావున.

6-505-సీస పద్యము

నరనాథ! యీ వృత్తునకు రాక్షసాకృతి;

గలిగిన యీ పూర్వకారణంబు

చిరపుణ్యః డయినట్టి చిత్రకేతు మహాను;

భావంబు భక్తితోఁ బరగ విన్న

చదివినవారికి సకల దుష్కర్మముల్;

శిథిలంబులై కడుఁ జెదరిపోవు

సకలవైభవములు సమకూరుఁ దనయంతఁ;

దొల్కాడు కోర్కులతోడఁ గూడి

6-505.1-అటవెలది

నిర్మలాత్ము లగుచు నిత్యసత్యజ్ఞాన

నిరతు లగుచు విగత దురితు లగుచు

బంధు మిత్ర పుత్ర పాత్రాదులను గూడి
యనుభవించుచుండు రధిక సుఖము.

6-15- సవిత్వవంశ ప్రవచనాది కథ

6-506-సీస పద్యము

వినవయ్య! నరనాథ! విశదంబుగాఁ ద్వష్టు;
వంశంబు చెప్పితి; వాని వెనుక
సవిత్వండు పుశ్నియు సావిత్రి వ్యాహృతి;
యను భార్యలందు నింపారు వేడ్క
నగ్ని హోత్రంబుల నరయంగఁ బశుసోమ;
పంచయజ్ఞంబులఁ బరఁగఁ గనియె;
భగుఁడు సిద్ధిక యను భార్యకు మహిమాను;
భవుల విభవులఁ దాఁ బడసె మువురఁ;

6-506.1-ఆటవెలది

దనయ నొకతెఁ గాంచెఁ దదనంతరమున నా
తరళనేత్ర సద్వ్రతస్వధామ
పుణ్యశీల సుగుణ పూరిత చారిత్ర
యఖిలలో కపూజ్య యాశిషాఖ్య.

6-507-వచనము

మఱియు, ధాతకుఁ గల కుహూ సినీవాలీ రాకానుమతు లనియెడు నలువురు
భార్యలలోఁ గుహూదేవి సాయమను సుతునిం గాంచె; సినీవాలి దర్శాఖ్యునిం
బడసె; రాక ప్రాతరాఖ్యునిఁ గాంచె; ననుమతి పూర్ణిమాఖ్యునిఁ బడసె; విధాత
క్రియ యను భార్యయందు నగ్నిపురీష్యాదులం గనియె; వరుణునకుఁ జర్షిణి

యను భార్యయందుఁ బూర్వకాలంబున బ్రహ్మపుత్రుం డయిన భృగువును
 వల్మీకంబునం జనియించిన వాల్మీకియు నుదయించిరి; మిత్రావరుణులకు
 నూర్వశి యందు రేతోద్ధమంబైన, దానిఁ గుంభంబునం బ్రవేశింప జేయ నందు
 నగస్త్యుండును, వసిష్ఠుండును జనియించిరి; ప్రత్యేకంబ మిత్రునకు రేవతియందు
 నుత్సర్గ సంభవులైన యరిష్టయుఁ, బిప్పలుండును నను వారలు జనియించిరి;
 శక్తునకుఁ బౌలోమి యందు జయంత ఋషభ విదుషులన ముగ్గురు పుట్టిరి;
 వామనుం డయిన యురుక్రమ దేవునకుఁ గీర్తి యను భార్యయందు
 బృహశ్లోకుండు పుట్టి; నా బృహశ్లోకునకు సౌభగాదులు పుట్టిరి; మఱియు,
 మహానుభావుం డయిన కశ్యపప్రజాపతికి నదితి యందు శ్రీమన్నారాయణుం
 డవతరించిన ప్రకారంబు వెనుక వివరించెద; దితిసుతులైన దైతేయుల వంశంబు
 చెప్పెదను; ఏ దైతేయ వంశంబు నందు బ్రహ్మద బలులు పరమ భాగవతులై
 దైత్యదానవవందితులై వెలసిరి; దితి కొడుకులు హిరణ్యకశిపు హిరణ్యాక్షులనఁ
 బ్రసిద్ధి నొంది; రందు హిరణ్యకశిపునకుఁ జంభాసుర తనయ యైన దత్తకుఁ
 బ్రహ్మాదానుష్ఠాద సంహ్లాద హ్లాదులను నలుగురు గొడుకులును సింహిక యను
 కన్యకయు జన్మించి; రా సింహికకు రాహువు జనియించె; నా రాహువు శిరం
 బమ్మతపానంబు చేయ, హరి దన చక్రంబునం ద్రుంచె; సంహ్లాదునకు గతి యను
 భార్య యందుఁ బంచజనుండు పుట్టి; హ్లాదునకు దమని యను భార్య యందు
 వాతాపీల్వలులు పుట్టిరి; వారల నగస్త్యుండు భక్షించె; ననుహ్లాదునకు సూర్యు
 యను భార్యయందు బాష్కల మహిషులు గలిగిరి; ప్రహ్లాదునకు దేవి యను
 భార్యయందు విరోచనుండు పుట్టి; నతనికి బలి జన్మించె; నా బలికి నశన యను
 భార్య యందు బాణుండు జ్యేష్ఠుండుగా నూర్వురు గొడుకులు పుట్టి; రా బలి
 ప్రభావంబు వెనుక వివరించెద; బాణాసురుండు పరమేశ్వరు నారాధించి
 ప్రమథగణంబులకు ముఖ్యుం డయ్యెను; మఱియు, నా దితి సంతానంబులగు
 మరుత్తు లేకోనపంచదశకంబులు గలవార లందఱున నపత్యులై యింద్రుతోఁ

గూడి దేవత్వంబు నొంది" రనిన విని పరీక్షిన్నరేంద్రుండు శుకయోగీంద్రున కిట్లనియె.

6-16- మరుద్గణంబుల జన్మంబు

6-508-ఆటవెలది

ఏమి కారణమున నింద్రునికిని మరు
చ్చయము లాప్తు లగుచు శాంతి నొంది?
రరయఁ దత్సమాను లగుచు వర్తించిరి?
దీని వినఁగవలయుఁ దెలుపవయ్య!

6-509-వచనము

అనిన శుకుం డిట్లనియె.

6-510-సీస పద్యము

నరనాథ! విను తన నందను లందఱు;
నమరేంద్రుచే హతు లగుచు నుండఁ
గోపశోకంబులఁ గ్రుచ్చుచుఁ దనలోన;
మండుచు దితి చాల మఱుగఁ దొడఁగె;
భాత్రు హంతకుఁ డతి పాతకుం డీ యింద్రుఁ;
జంపక నా కేల సొంపు గలుగు?
వీని భస్మము చేయువానిగా నొక సుతుఁ;
బడసెద నని చాల భర్తఁ గోరి

6-510.1-ఆటవెలది

ప్రియము చేయఁదొడఁగెఁ బెక్కు భావంబుల
భాషణముల నధికపోషణముల
భక్తియుక్తిచేతఁ బరిచర్యగతిచేత
నుతులచేత నతుల రతులచేత.

6-511-చంపకమాల

కలికి కటాక్షవీక్షణ వికారములన్ హృదయానురాగ సం
కలిత విశేషవాఙ్మధుర గర్జనలన్ లలితాననేందు మం
డల పరిశోభితామృత విడంబిత సుస్మిత సుప్రసన్నతా
ఫల రుచిరప్రదానముల భామిని భర్తమనంబు లోగొనెన్.

6-512-తేటగీతి

అఖిల మెఱిగిన కశ్యపు నంతవాని
హితవు తలకెక్కు రతుల సంగతులచేత
నవశుఁ గావించె వ్రేల్మిడి నబ్జవదన
పతుల భ్రమియింప నేరని సతులు గలరె?

6-513-కంద పద్యము

ఏ తలఁ పెఱుగక నిలిచెడు
భూతంబులఁ జూచి ధాత పురుషుల మనముల్
భీతి గొలుపంగ యువతి
వ్రాతంబు సృజించెఁ బతులు వారల కరుదే?

6-514-వచనము

ఇట్లు నిజసతిచేత నుపలాలితుండై కశ్యపప్రజాపతి యా సతికిం బరమప్రీతుం డై
యిట్లనియె "నో తన్నీ! నీకుఁ బ్రసన్నుండ నైతి; వరంబు గోరు మిచ్చెద; నాథుండు

ప్రసన్నుండైన స్త్రీలకుం గోరిక సంభవించుట కేమి గొఱంత? సతికిం బతియె
దైవంబు సర్వభూతంబుల మానసంబులకు వాసుదేవుండె భర్త; నామరూప
కల్పితులైన సకల దేవతామూర్తులచేతను ఋషులచేతను భర్తృరూపధరుం
డయిన భగవంతుండు సేవింపబడుచుండు; స్త్రీలచేతఁ బతిరూపంబున
భజియింపబడుఁ; గావునం బతివ్రత లైన సుందరులు శ్రీయస్కామలై యేక
చిత్తంబున నాత్మేశ్వరుం డయిన యప్పరమేశ్వరుని భర్తృభావంబున
సేవించుచుండుదురు; నేనును నీదు భావంబున వరదుండ నైతి; దుశ్శీల లయిన
వనితలకుం బొందరాని వరంబు నీ కిచ్చెద; వేడు" మనిన నా కశ్యపునకు దితి
యిట్లనియె.

6-515-ఆటవెలది

వరము గోర నాకు వరదుండ వేనిని
నింద్రుఁ ద్రుంచునట్టి యిద్ధబలుని
నమిత తేజఁ దనయు నమరత్వసంప్రాప్తు
నెందుఁ జెడనివాని నిమ్ము నాథ!

6-516-వచనము

అనవుడు

6-517-కంద పద్యము

ఉట్టిపడునట్టి వర మీ
కట్టఁడి నన్నెట్టు వేడెఁ? గటకట! యనుచున్
మిట్టిపడి యతఁడు మదిలోఁ
బుట్టిన తల్లడముతోడఁ బొక్కుచు నుండెన్.

6-518-చంపకమాల

ప్రకృతిని గర్మపాశముల బద్ధుడ నైతిఁ గదయ్య! నేఁడు నే
వికటసతీ స్వరూపమున వేఁదులు గొల్పిన మాయ నింద్రియా
ధికమతి యైనవాఁడు దన తెంపునఁ జిత్తము పెచ్చపెట్టి పా
తకములఁ గూలకున్నె? నను దైవము నవ్వదె లోలితాత్మునిన్?

6-519-సీస పద్యము

ఖండ శర్కరతోడఁ గలహించు పలుకులుఁ;
బద్మవిలాస మేర్పఱచు మోముఁ,
దుహినాంశు కళలతోఁ దులఁదూఁగు చెయ్యులుఁ;
జెమటఁ గొన్నెత్తురు చేయు మేను,
నిలువెల్లఁ గరఁగించు నేర్పుల యింపులుఁ;
బువ్వుల కరుదైన ప్రోది చేత,
తమకంబు రెట్టించు తరితీపు తలఁపులు;
నెనసిన మదిలోని యుచ్చగింత,

6-519.1-ఆటవెలది

గలిగి కఱవనున్న కాలాహిపోలికిఁ
జెలఁగుచున్న సతుల చిత్తవృత్తిఁ
దెలియవశమె? యెంత ధృతి గలవారికి
నాక కాదు నిఖిలలోకములకు.

6-520-ఆటవెలది

కోరి సతుల కెల్లఁ గూర్చువా రెవ్వరు?
పతులనైన సుతుల హితులనైన

బలిమిఁ జెలిమి నైనఁ బరహస్తముననైన

హింసబటతు రాత్మ హితము కొఱకు.

6-521-వచనము

అని చింతించి; "దీనికి నేమని ప్రతివాక్యం బిచ్చువాఁడ? మద్వచనం బెందు నమోఘంబు; త్రిలోకపరిపాలనశీలుం డయిన భిదురపాణి వధార్థుండె? యేను దీనికి నైనది యొకటి గల్పించెద" నని దితిం జూచి, యో! తనుమధ్య! నీకు నట్ల దేవబాంధవుండయిన యింద్రహంత యగు పుత్రుండు గలిగెడు; నొక్క సంవత్సరంబు వ్రతంబునం జరియింపుము; దాని ప్రకారంబెల్ల నేను జెప్పెద, విను; మెల్ల జీవులవలన హింసాభావంబు లేక, యతిధ్వనివాక్యంబు లుడిగి, కోపంబు మాని, యన్యతంబులు పలుకక, నఖరోమచ్చేదనంబు చేయక, యస్థికపాలాదు లయిన యమంగళంబుల నంటక, నదీతటాకాదులన కాని ఘటోదక కూపోదకంబుల స్నానంబు చేయక, దుర్జన సంభాషణంబు వర్జించి, కట్టిన కోకను ముడిచిన పువ్వులను గ్రమ్మట ధరియింపక, భోజనంబుల యందు నుచ్చిష్టాన్నంబును జండికా నివేదితాన్నంబును కేశ శునక మార్జార కంక క్రిమి పిపీలికాది విదూషితాన్నంబును నామిషాన్నంబును వృషలాహితాన్నంబును నను నీ పంచవిధ నిషిద్ధాన్నంబును వర్జించి, దోయిట నీళ్ళు ద్రావక, సంధ్యాకాలంబుల ముక్తకేశిగాక, మితభాషిణియై, యలంకారవిహీనగాక, వెలుపలం దిరుగక, పాదప్రక్షాళనంబు చేసికొని కాని శయనింపక, యార్ద్రపాదయై పవ్వళింపక, పశ్చిమ శిరస్కయయును నగ్నయయును సంధ్యాకాలంబులను నిద్రింపక, నిత్యంబును ధౌతవస్త్రంబులుగట్టి, శుచియై, సర్వమంగళ సంయుక్తయై, ప్రాతఃకాలంబున లక్ష్మీనారాయణల నారాధించి, యావాహనార్హ్యపాద్యోపస్పర్శన సుస్నాన వాసోపవీత భూషణ పుష్ప ధూప దీపోపహారాద్యుపచారంబుల నర్పించి, హవిశ్శేషంబు ద్వాదశాహుతుల వేల్చి దండప్రణామంబు లాచరించి,

భగవన్మంత్రంబును దశవారంబు లనుసంధించి స్తోత్రంబు చేసి, గంధ
పుష్పాక్షతంబుల ముత్తైదువలం బూజించి, పతిని సేవించి, పుత్రుం గుక్షిగతుంగా
భావించి యివ్విధంబున మార్గశీర్ష శుద్ధ ప్రతిపదారంభంబుగా నొక్క సంవత్సరంబు
సలిపి, యా ద్వాదశ మాసాంత్యదివసంబున విద్యుక్తంబుగా నుద్వాపనంబు
చేయవలయును; నీ వీ పుంసవనం బనియెడి వ్రతంబు ద్వాదశమాస పర్యంతం
బేమఱక సల్పిన, నీవు గోరిన కుమారుండు గలిగెడు" ననిన దితి యా
వ్రతంబుతోడనె గర్భంబు ధరియించి వ్రతంబు సలుపుచునుండ నిండుండు
మాత్రభిప్రాయం బెఱింగి, యా యమ్మ నహరహంబును రహస్యంబున
సేవించుచు; వ్రతంబునకుం దగిన పుష్ప ఫల సమిత్కృత పత్రాంకురంబులు
మొదలయిన వస్తు వితతిం ద్రికాలంబులం దెచ్చి యిచ్చుచు, బుండరీకంబు
హరిణికిం బొంచి యున్న భంగి నా యమ్మ వ్రత భంగంబునకై కాచి శుశ్రూష
చేయుచునా యమ్మ ధరియించిన తేజో విశేషంబునకు బెగ్గలించుచు, గృశించుచు
నుండె; అంత నొక్కనాడు.

6-522-సీస పద్యము

వామాక్షి యనుదిన వ్రతధార ణోన్నత;
పరిచర్య విధులచే బడలి యలసి
యెంటి సంధ్యావేళ నుచ్చిష్ట యై పద;
ప్రక్షాళ నాదులఁ బ్రాసీ మఱచి
తనకర్మ మోహంబు దవిలి నిద్రింపంగ;
నిండుండు సయ్యన నెడరు గాంచి
యోగమాయా బలోద్వ్యక్తుడై యా యింతి;
యుదరంబుఁ జొరబడి యుగ్గుఁ డగుచుఁ

6-522.1-తేటగీతి

దీవిరి దేదీప్యమానమై తేజరిల్లు
 నర్భకుని వజ్రధారల నడిచె నేడు
 దునుకలుగ వాడు దునిసియుఁ దునుక దునుక
 చెడక యొక్కక్క బాలుడై చెలఁగుచున్న.

6-523-కంద పద్యము

వా డేర్పు రగుచుఁ గుయ్యడ
 నోరి యఱవ కనుచుఁ ద్రుంచె నొక్కక్కని నా
 శూరుం డేడ్గరఁ దునుకలు
 గారయమున వారు చెడక ఖండితు లయ్యున్.

6-524-కంద పద్యము

ఖండము లన్నియు నందఱుఁ
 జండాంశు సమప్రకాశ శాశ్వతు లగుచున్
 మెందుకొని నిల్చి యని రా
 ఖండలునకుఁ గరుణ పుట్టుగతి మతి దోపన్.

6-525-వచనము

అందఱు ముకుళిత కరకమలులై "నీకుం దోడుబుట్టువులము; మమ్ము
 హింసింపంబనిలేదు; నీకుం బారిషదులమై మరుద్గణములమై నిన్ను
 సేవించెదము; మమ్ము రక్షింపు" మనిన నారాయణ ప్రసాదంబునం జెడని
 మరుద్గణంబుల పలుకులం గృపాళుండై, యింద్రుండు వారల సహోదరులంగాఁ
 గైకొని మఱి హింసింపక మానె; అశ్వత్థామశరాగ్నివలన నారాయణ రక్షితుండ
 వయిన నీవునుం బోలెఁ గులిశధారల శకలంబు లయిన కుమారుం
 డన్నిరూపంబులై సంవత్సరంబునకు నొక్కింత కడమగా హరి బూజించినవారు

గావున, నిందుతోడం గూడ బంచాశద్దేవత లయిన మరుద్గణంబులు దితి
గర్భంబు వెలువడి; రంత దితి మేల్కొంచి యనలప్రకాశులై యిందు తోడం గూడి
వెలుంగుచున్న కుమారులం జూచి, సంతోషింపక యిందుంజూచి నీకు
"మృత్యురూపంబయిన పుత్రుం గోరి దుస్తరంబయిన వ్రతంబు సలిపితి;
సంకల్పించిన పుత్రుం డొక్కరుం డీ సప్త సంఖ్య గల కుమారు లగుట కేమి
కతంబు? నీ వెఱింగిన భంగిన తధ్యంబు పలుకు" మనిన నిందుం డిట్లనియె
"తల్లీ భవద్వ్రతంబుఁ జింతించి సమయ విచ్ఛేదనంబున గర్భంబుఁ జొచ్చి పాప
చిత్తుండనై వజ్రధారల గర్భంబు విదళనంబు చేసిన నా శకలంబులు చెడక
మహాశ్చర్యంబుగా నివ్వధంబునం గుమారు లైరి; మహాపురుష పూజాసంసిద్ధి
కార్యానుషంగి కాకుండునే? భగవదారాధనంబు గోరికలఁ బాపి యెవ్వరు
గావించురు; వారిహపరంబుల సర్వార్థకుశలు లగుదు; రమ్మహాపురుష
వ్రతసముత్పన్న తేజంబు నడంప నెవ్వం డోపుఁ? గావున దుర్మదంబున బాలిక
స్వభావుండనై దోషంబు చేసిన నా దౌర్జన్య కర్మంబు సహింపఁ దల్లికన్న నెవ్వరు
సమర్థులు? పాపాత్ముండ నగు నన్నుం గావుము; నేను వీరలతోడివాడ నని
నిష్కపటంబుగాఁ బ్రార్థించిన నద్దేవి "యట్టకాక" యని శాంతచిత్త యయ్యె;
నిందుండును వారలం గూడి త్రిదివంబునకుం బోయి సోమపాన హవిర్బాగంబులు
వారలకుం బంచిపెట్టి సుఖంబుండె" నని చెప్పి పరీక్షిన్నరేంద్రునకు
శుకయోగీంద్రుండు వెండియు నిట్లనియె.

6-526-కంద పద్యము

హరి వరదుఁ డయిన వ్రతమట;

హరి యంశజు లగుచు నెగడు నమరుల జన్మ

స్ఫురణం బట; పరియించిన

నరయఁగ నురుదీర్ఘపాప హరమగు టరుదే.

6-527-వచనము

అని విష్ణుకథాశ్రవణ కుతూహలాయమానమానసులైన శౌనకాది
మహామునులకు సూతుండు చెప్పి నని శుకయోగీంద్రుండు పరీక్షిన్నరేంద్రునకుఁ
జెప్పె ననుటయు.

6-17- పూర్ణి

6-528-కంద పద్యము

రాజీవరాజపూజ్య
శ్రీజిత గోపికటాక్ష సేవాంతర వి
భ్రాజితమూర్తి! మదోద్ధత
రాజకులీత్సాద రామరాజాఖ్యనిధీ!

6-529-తరళము

మురవిదారణ ముఖ్యకారణ! మూలతత్త్వవిచారణా!
దురితతారణ దుఃఖవారణ! దుర్మదాసురమారణా!
గిరివిహారణ! కీర్తిపూరణ! కీర్తనీయమహారణా!
ధరణిధారణ! ధర్మతారణ తాపసస్తుతిపారణా!

6-530-తోటకము

కరుణాకర! శ్రీకర! కంబుకరా!
శరణాగతసంగతజ్ఞాద్యహరా!
పరిరక్షితశిక్షితభక్తమురా!
కరిరాజశుభప్రద! కాంతిధరా!

6-531-గద్యము

ఇది సకల సుకవి జనమిత్ర శ్రీవత్సగోత్ర పవిత్ర కసువయామాత్య పుత్ర
 బుధజనప్రసంగానుషంగ సింగయ నామధేయ ప్రణీతంబైన శ్రీ మహాభాగవత
 పురాణంబునందు నజామిళోపాఖ్యానంబును, బ్రచేతసులఁ జంద్రు డామంత్రణంబు
 చేయుటయు, దక్షోత్పత్తియు, ప్రజాసర్గంబును, దక్షుండు శ్రీహరింగూర్చి తపంబు
 చేయుటయు, నతనికి నప్పరమేశ్వరుండు ప్రత్యక్షం బగుటయు, హర్యశ్వ
 శబళాశ్వల జన్మంబును, వారలకు నారదుండు బోధించుటయు, నారదు వచన
 ప్రకారంబునవారు మోక్షంబు నొందుటయుఁ, దద్వృత్తాంతంబు నారదు వలన విని
 దక్షుండు దుఃఖాక్రాంతం డగుటయుఁ, దదనంతరంబ బ్రహ్మవరంబున దక్షుండు
 శబళాశ్వసంజ్ఞల సహస్ర సంఖ్యాకు లగు పుత్రులం గాంచుటయును,
 సృష్టినిర్మాణేచ్ఛా నిమిత్తంబున దక్షు పంపున వార లగ్రజన్ములు సిద్ధింబొందిన
 తీర్థరాజంబైన నారాయణ సరస్సునకుం జనుటయు, వారికి నారదభగవంతుండు
 బ్రహ్మజ్ఞానంబు నుపదేశించుటయు, వారు పూర్వజు లేగిన ప్రకారంబున
 మోక్షంబు నొందుటయుఁ, దద్వృత్తాంతంబును దక్షుండు దివ్యజ్ఞానంబున నెఱింగి
 నారదోపదిష్టం బని తెలిసి నారదుని శపించుటయు, నారదుండు దక్షుశాపంబు
 ప్రతిగ్రహించుటయు, దక్షునకు బ్రహ్మవరంబున సృష్టివిస్తారంబు కొఱకుఁ
 గూతులఱువండ్లు జనియించుటయు, నందు గశ్యపునకు నిచ్చిన పదమువ్వురు
 వలన సకల లోకంబులు నిండుటయు, దేవాసుర నర తిర్యజ్మృగ ఖగాదుల
 జన్మంబులును, దేవేంద్ర తిరస్కారంబున బృహస్పతి యధ్యాత్మమాయచేతం గాన
 రాకుండుటయుఁ, దద్వృత్తాంతంబు రాక్షసులు విని శుక్రోపదిష్టులై దేవతలపై
 నెత్తివచ్చుటయు, దేవాసుర యుద్ధంబును, నాచార్యతిరస్కారంబున
 దివిజరాజపలాయనంబును, బలాయమానులైన దేవతలు బ్రహ్మసన్నిధికిం
 జనుటయును, బ్రహ్మవాక్యంబునఁ ద్వష్ట కుమారుండయిన విశ్వరూపు
 నాచార్యునిగా దేవతలు వరించుటయును, విశ్వరూపు ప్రసాదంబున నింద్రుండు
 నారాయణ వర్మం బను మంత్రకవచంబు ధరియించి రాక్షసుల జయించుటయుఁ,

బరోక్షంబున రాక్షసులకు ననుకూలుం డయిన విశ్వరూపు నిందుండు
 వధియించుటయు, విశ్వరూపు వధానంతరంబున నిందునకు బ్రహ్మ హత్య
 సంప్రాప్తం బయిన నిందుండు స్త్రీ భూ జల ద్రుమంబుల యందుఁ
 బంచిపెట్టుటయు, విశ్వరూపుండు హతుండగుటకుఁ ద్వష్ట గోపించి
 యింద్రవదార్థంబు మారణహోమంబు చేయ వృత్రాసురుండు జనించుటయు,
 వృత్రాసుర యుద్ధంబునఁ బరాజితులై యింద్ర సహితు లయిన దేవతలు
 శ్వేతద్వీపంబునకుం జనుటయు, నందు శ్రీహరి ప్రసన్నుండయి దధీచి వలన
 భిదురంబు గైకొన; నుపదేశించుటయు, నిందుండు వజ్రాయుధంబున వృత్రుని
 సంహరించుటయు, నిందుండు బ్రహ్మహత్యా పీడితుండయి మానససరస్సు
 ప్రవేశించుటయును, నహుషుండు శతాశ్వమేధంబులం జేసి యింద్రాధిపత్యంబు
 బడయుటయు, నహుషుండు డగస్యశాపంబున సురరాజ్యచ్యుతుండై యజగర
 యోనిం బుట్టుటయు, యింద్రాగమనంబును, యశ్వమేధంబును, యిందుండు
 మరలఁ ద్రిలోకాధిపత్యంబు బడయుటయును, జిత్రకేతూపాఖ్యానంబును,
 మరుద్గణంబుల జన్మప్రకారంబును నను కథలు గల షష్ఠస్కంధము సమాప్తము.